

REPORTER

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

**Κωνσταντινούπολη,
στις γειτονιές των Ρωμίων**

TODAY TOMORROW **TOYOTA**

www.exarhou.com

toyota prius. σκέφτεται, προσαρμόζεται, εξελίσσεται

Think **ECO**. Think **PRIUS**

Η ηγετική φύση του Toyota Prius πιστοποιείται όχι μόνο από τις πωλήσεις που αγγίζουν το 1.000.000 ανά τον κόσμο, αλλά και από μία σειρά σημαντικών διακρίσεων: «Διεθνής Κινητήρας της Χρονιάς 2004», «Αυτοκίνητο της Χρονιάς 2005», «The most satisfying car in U.S.A. 2006», «Best Fuel Economy Engine 2007», «Ανώτατη Διάκριση Ασφάλειας» με 5 αστέρια από τον ανεξάρτητο φορέα Euro NCAP.

Η τεχνολογία Hybrid Synergy Drive® προσφέρει εντυπωσιακές επιδόσεις με τις ελάχιστες περιβαλλοντικές επιπτώσεις

TOYOTA Αδάμου α.ε.β.ε.

Λάρισα: 3ο χλμ. Ε.Ο. Λάρισας - Αθήνας, 2410 661561-4 Βόλος: Κόμβος ΒΙ.ΠΕ. Βόλου, Έναντι ΚΤΕΟ, 24210 95555

2007 Toyota Ichiban European Customer Satisfaction Award

...στην αρχή ονειρευόμουν ένα σπίτι...

για να στεγάζω την ζωή τους...

με αγάπη, χαμόγελο και πολύ ασφάλεια...

...ΕΞΑΡΧΟΥ από την αρχή δίπλα μας.

Πρόγραμμα ασφαλι **ZΩ**

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ από 7€/μήνα

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΣΣΦΑΛΙΣΗΣ με ασφαλιστρα από 30€/μήνα με επιπλέον εξασφάλιση σπουδών για το παιδί

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΠΕΡΙΦΑΛΙΩΗ από 30€/μήνα με προνομιακή έκπτωση για κάθε μέλος της οικογένειας έως 40%

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΔΑΝΕΙΩΝ για πλήρη κάλυψη της οικογένειας στο πιο ανταγωνιστικό πρόγραμμα της αγοράς. π.χ. (100.000€ δάνειο / 35 ετών άντρας / 20 έτη διάρκεια, ποσό ασφαλιστικής δόσης 14,75€/μήνα)

ΜΕ ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ:

Έδρα Απόλλωνος 4 ΛΑΡΙΣΑ Τηλ: 2410-258.632, 2410-536.474

ΔΙΚΤΥΟ 300 ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ & ΥΠΟΚ/ΜΑΤΑ ΣΕ:

ΑΡΤΑ ΑΓΙΑ ΒΟΛΩ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑ ΚΟΖΑΝΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΠΥΡΓΕΤΟ ΤΥΡΝΑΒΟ ΦΑΡΣΑΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Logotype α.ε. αντίστοιχο

REPORTER

Εκδότης: Δανάη Δημητρακοπούλου
Αρχισυντάκτης: Αχιλλέας Τραγούδας

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Κείμενα-Συνεντεύξεις: Αχιλλέας Τραγούδας
Κείμενο ιστορικής αναδρομής: Δημήτρης Βάλλας
Φωτογραφίες: Θάνος Ευθυμιόπουλος, Αχιλλέας Τραγούδας
Σελιδοποίηση-Επεξεργασία φωτογραφιών: Εύη Αγγελούλη
Μοντάζ: Δημήτρης Ζαχαρός
Διορθώσεις κειμένων: Ελένη Κυριτσάκα, Βασίλης Αγοραστός,
Θανάσης Αραμπατζής, Γιώργος Καλφούντζος
Εκτύπωση: Γιάννης Φραγκογούλας, Κώστας Αλεξόπουλος
Βιβλιοδεσία: Μανώλης Λαβδάκης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Δεκέμβριος 2008

Κωνσταντινούπολη

Μια ιστορία αιώνων

Απλωμένη και στις δυο πλευρές του Βοσπόρου, με την αηλή της ιστορίας να τη σκεπάζει στοργικά και να της προσδίδει μια μυστηριακή ατμόσφαιρα, άλλαξε στο διάβα των αιώνων αρκετές ονομασίες και χαρακτηρισμούς: Βυζάντιο, Νέα Ρώμη, Βασιλεύουσα, Επτάλοφος, Πόλη των πόλεων, Πόλη των πέντε θαλασσών και των δύο ηπείρων, Πόλη... Για τους Τούρκους είναι η Istanbul. Για μας τους Έλληνες η Κωνσταντινούπολη. Και, φυσικά, πίσω της απλώνεται μια ιστορία αιώνων.

Κωνσταντινούπολις: «Πόλις περίφημος και επισημοτάτη εν τη ιστορία του κόσμου. Κείται επί της Θράκης κατά την 41ην μοίραν, 0 και 16'' βορείου πλάτους και κατά την 28ην μοίραν 58'' και 14'' ανατολικού μήκους. Είναι εκτισμένη επί της θέσεως του αρχαίου Βυζαντίου. Διετέλεσε πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού κράτους από κτήσεώς της (330 μ.Χ.) μέχρι της από των υιών του Θεοδοσίου χωρισμού του κράτους. Κατόπιν, της Βυζαντινής αυτοκρατορίας (από του 1204-1261 πρωτεύουσα της εφημέρου Λατινικής Αυτοκρατορίας) μέχρι της αλώσεως υπό των Τούρκων (1453) και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μέχρι της εις Άγκυραν μεταθέσεως (1923) της έδρας της τουρκικής κυβερνήσεως». Στην απλή καθαρεύουσα, την τόσο περιεκτική από τη φύση της, ο ιστορικός της εποχής σχεδόν τα είπε όλα σε δύο παραγράφους. Η Κωνσταντινούπολη, είναι η Πόλη των πόλεων, η Βασιλεύουσα, η Αγία Σοφία, ο Βόσπορος, το Πατριαρχείο, ο χρυσοκέντητος δικέφαλος αητός στα πορφύρα σαντάλια του τελευταίου Αυτοκράτορα.

Η Βασιλίδα, λοιπόν, των πόλεων, η λαμπρή πρωτεύουσα των δύο αυτοκρατοριών, είναι κτισμένη στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου. Όπως λέει η ιστορία, γύρω στον 7ο π.Χ. αιώνα, άποικοι από τα Μέγαρα με επικεφαλής τον Βύζαντα έφθασαν εκεί ακολουθώντας έναν χρησμό του Μαντείου των Δελφών που τους έλεγε να κτίσουν την αποικία τους απέναντι από την «πόλη των τυφλών», τη Χαλκηδόνα, το σημερινό Καδίκιο. Η αποικία, το Βυζάντιο, με θέση προνομιακή στο σταυροδρόμι Δύσης και Ανατολής, άρχισε γρήγορα να ευημερεί και να ακμάζει. Το Βυζάντιο -σαν πόλη- είχε κι αυτό τις δικές του περιπέτειες, με τον Δαρείο, την Ιωνική Επανάσταση, τους Μηδικούς πολέμους και τον Μέγα Αλέξανδρο.

Πάνω:

Δίπλα:
Η πολιορκία της Κωνσταντινουπόλεως από τους Οθωμανούς σε μικρογραφία γαλλικού χειρογράφου του 15ου αι. (Παρίσι Εθνική Βιβλιοθήκη).

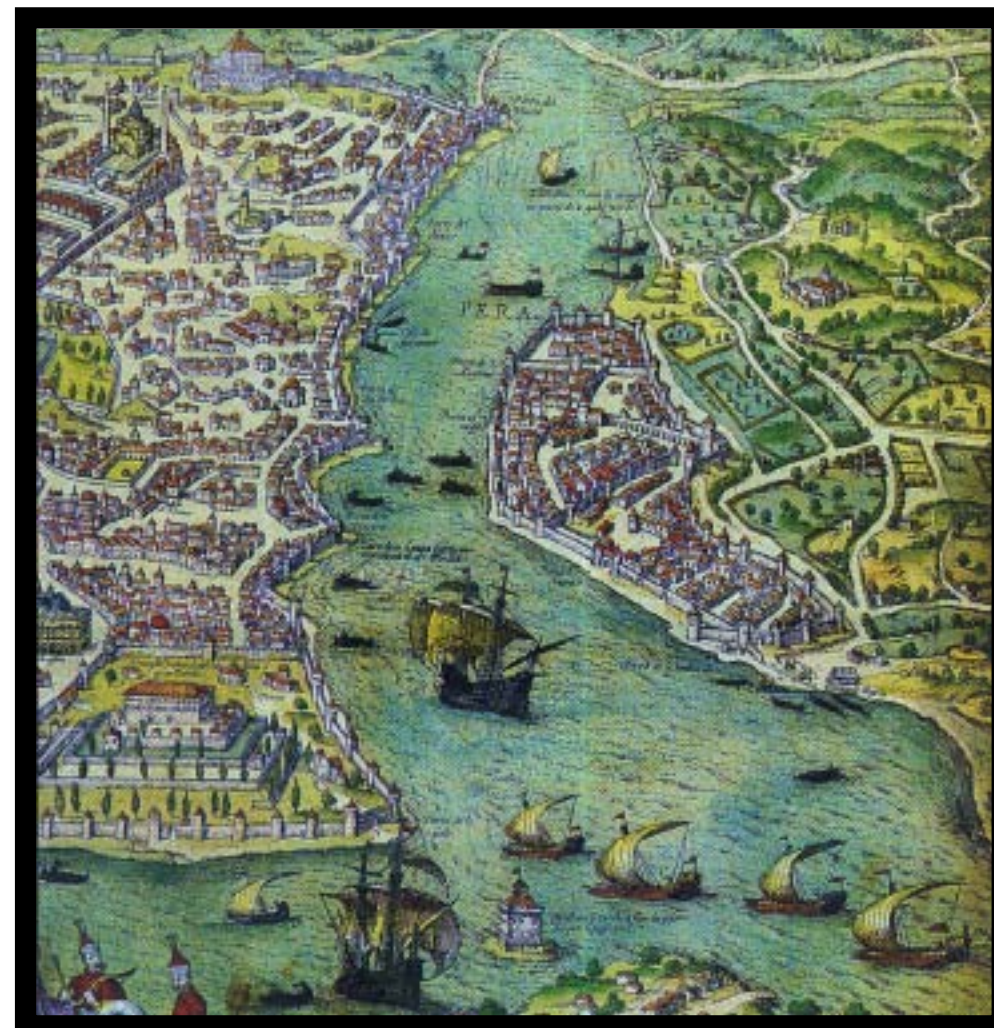
Η Βασιλεύουσα

Ο άνθρωπος όμως που σημάδεψε το μέλλον της παλαιάς αποικίας των Μεγαρέων ήταν ο Μέγας Κωνσταντίνος που στο 330 μ.Χ. επιλέγει το Βυζάντιο ως πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η αρχαία πόλη του Βυζαντίου μεταμορφώνεται. Η έκτασή της πενταπλασιάζεται, αποκτά σύγχρονα γερά τείχη και προς τιμήν του αυτοκράτορα, ονομάζεται Κωνσταντινούπολη. Από εδώ και πλέον ξεκινά η βυζαντινή δόξα της πόλης με σημαντικούς αυτοκράτορες να αναλαμβάνουν τα ινία διακυβέρνησης του κράτους.

Μετά τον Μέγα Κωνσταντίνο, αναλαμβάνει ο ανιψιός του Ιουλιανός, γνώστης της ελληνικής παιδείας και θαυμαστής του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, που επιχειρεί την αναβίωση της θρησκείας του «δωδεκάθεου», αλλά γίνεται το «κόκκινο πανί» για τους Χριστιανούς που τον αποκαλούν «παραβάτη», χαρίζοντάς του την... αθανασία στην ιστορία με αυτό το όνομα. Μια άλλη σημαντική φυσιογνωμία, είναι ο Θεοδοσίος (379-395) που επιβάλλει τον χριστιανισμό ως την επίσημη θρησκεία του κράτους και ανακηρύσσεται «Μέγας». Στα έργα όμως και ημέρες του Θεοδοσίου υπάρχουν και «σημαδιακά» γεγονότα που αμαύρωσαν τη θητεία του, όπως η σφαγή στη Θεσσαλονίκη (στον ιππόδρομο) 10.000 πολιτικών των αντιπάλων και η κατάργηση του θεσμού των Ολυμπιακών Αγώνων σαν κατάλοιπο της ειδωλολατρείας. Ακολουθεί μια ταραχώδης περίοδος με εισβολές Γερμανικών φύλων μέχρι που εμφανίζεται στο προσκήνιο η μεγάλη μορφή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Αυτοκράτορας φιλόδοξος και μεταρρυθμιστής, ξεκαθαρίζει πρώτα τα πράγματα πνίγοντας στο αίμα τη γνωστή «στάση του Νίκα» που σαν αιτία της είχε τη δυσανεξία του λαού για τη βαριά φορολογία και τον υπερβολικά συγκεντρωτικό χαρακτήρα του κράτους. Στον ιππόδρομο 30.000 πολίτες βρίσκουν τον θάνατο μέσα στις ταραχές που επακολούθησαν. Ένα μεγάλο μέρος της πόλης παραδίδεται στις φλόγες και ο παλιός μητροπολιτικός ναός της Αγίας Σοφίας γίνεται στάχτη. Ο Ιουστινιανός προχωρά σε πλήρη ανοικοδόμηση και επί των ημερών του κατασκευάζεται ο σημερινός περίλημπρος ναός της Αγίας Σοφίας. Το μεγαλύτερό του επίτευγμα θεωρείται η Νομοθεσία και το Ιουστινιανέιο Δίκαιο αποτελεί τη βάση της νομικής επιστήμης μέχρι τις ημέρες μας.

Οι διάδοχοί του όμως δεν τα κατάφεραν και τόσο καλά. Ο 7ος αιώνας έρχεται απειλητικός για την επιβίωση της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Άβαροι, Σλάβοι και Πέρσες επιδρομείς φθάνουν μέχρι έξω από τα τείχη της Κωνσταντινούπολης.

Η αυτοκρατορία βρίσκεται στα όρια της διάλυσης, η κακοδιοίκηση και η διαφθορά έχει σχεδόν διαλύσει τα πάντα, ενώ το ηθικό των Βυζαντινών καταρρέει καθώς οι Πέρσες

καταλαμβάνουν τα Ιεροσόλυμα, αρπάζουν επιδεικτικά τον Τίμιο Σταυρό, το σύμβολο της Χριστιανότητας και το μεταφέρουν στην πρωτεύουσά τους. Αναλαμβάνει ο Ηράκλειος, νικά τους Άβαρας, σώζει την πόλη από τους Άραβες και εκδικείται τους Πέρσες κατατροπώνοντάς τους στη μάχη της Νινευή επιστρέφοντας με τον Τίμιο Σταυρό θριαμβευτικά στην Κωνσταντινούπολη. Έπειτα η περίοδος της Εικονομαχίας που διχάζει τους πιστούς και λήγει με την επικράτηση των εικόνων. Στη συνέχεια έχουμε τη Μακεδονική Δυναστεία που συνδέεται με την άνθηση της παιδείας και των γραμμάτων. Κορυφαία μορφή ο Βασίλειος ο Β' που νικά τους Βούλγαρους εισβολείς, ενώ στην ίδια περίοδο με το αλφάβητο των μοναχών Κύριλλου και Μεθόδιου τίθενται τα θεμέλια της σλαβικής γλώσσας και επακολουθεί ο εκχριστιανισμός των Σλάβων.

Η κατάληψη του 1204

Οι καιροί που έρχονται είναι δύσκολοι και προοιωνίζουν το τέλος. Το 1054 το Σχίσμα των δύο εκκλησιών διχάζει τους χριστιανούς Δύσης και Ανατολής και σοβαρές στρατιωτικές ήττες γίνονται αφορμή για την μόνιμη εγκατάσταση των Τούρκων στην Ανατολή. Επακολουθεί η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους της Δ' Σταυροφορίας. Η Βασιλεύουσα για πρώτη φορά πέφτει στα χέρια εισβολέων. Η πόλη ανα-

Τα περί τον Κεράτιο κόλπο τείχη της Κων/πόλεως με τον πρόβολο της αρχαίας ακρόπολης του Βύζαντος. Χαρακτητικό των Braup και Hogenberg, κατά τα τέλη του 16ου αι. (Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)

Η γέφυρα του Γαλατά, 1903

καταλαμβάνεται από τον Μιχαήλ Η' τον Παλαιολόγο το 1261. Ο Μιχαήλ είναι ο πρώτος αυτοκράτορας της τελευταίας δυναστείας των Βυζαντινών αυτοκρατόρων. Η χαρά όμως για την ανακατάληψη της πόλης δεν κρατά πολύ. Η αρχή του τέλους, έχει ήδη σημάει, καθώς οι Τούρκοι εκμεταλλευόμενοι τα φαινόμενα κοινωνικής παρακμής και τις απανωτές πολεμικές ήττες καταλαμβάνουν τη μία μετά την άλλη τις βυζαντινές επαρχίες. Είναι η ώρα του Μωάμεθ Β' του Πολιορκητή.

Εάλω η Πόλις...

Το κλίμα στην Κωνσταντινούπολη είναι αφόρητο. Ενωτικοί και Ανθενωτικοί δημιουργούν μια έντονη ατμόσφαιρα εθνικού διχασμού, την ώρα που οι Οθωμανοί έχουν βάλει πόδι στα Βαλκάνια και στην Ανατολή. Φιλόδοξος και μεθοδικός στα 21 του χρόνια ο Μωάμεθ Β' γίνεται Σουλτάνος και όνειρό του είναι η κατάληψη της βασιλεύουσας. Οργανώνει το στρατό του, τον εκσυγχρονίζει φέρνοντας ακόμα και Ούγγρους πυροβολητές και η πολιορκία αρχίζει. Ο Μωάμεθ τον Απρίλιο του 1453 βρίσκεται προ των πυλών. Επιδεικτικά στήνει τη σκηνή του μπροστά στην πύλη του Αγίου Ρωμανού και απλώνει υπομονετικά το στράτευμά του. Πάνω από 300.000 φανατισμένοι Οθωμανοί Τούρκοι με τους δερβίσηδες στην πρώτη γραμμή είναι έτοιμοι να αλλάξουν τον ρου της ιστορίας. Την Πόλη υπερασπίζονται μόνο 8.000 Έλληνες μαχητές και 3.000 μισθοφόροι....

Στις 25 Μαΐου του 1453 ο Μωάμεθ ζητά από τον τελευταίο αυτοκράτορα, τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο να του παραδώσει την Πόλη για να σωθεί αυτός και η οικογένειά του. Ο Κωνσταντίνος είναι σαφής: «Κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ού φεισόμεθα της ζωής ημών». Η αποφράδα ημέρα είναι η Παρασκευή 29 Μαΐου. Οι Τούρκοι επιτίθενται λυσσαλέα και ο Γενοιάτης Ιουστινιάνης, ο Λατίνος που υπερασπίζεται το μέσο τείχος με πάθος- σώζοντας την τιμή της Δύσης- τραυματίζεται βαριά, ενώ ταυτόχρονα από την κερκόπορτα -λένε με προδοσία- εισβάλλουν και άλλοι Τούρκοι. Επικρατεί πανικός και παντού η κραυγή «Η πόλις Εάλω» δίνει τη χαρακτηριστική βολή στο ηθικό αμυνόμενων.

Ο αυτοκράτορας, ο τελευταίος των Παλαιολόγων με δύο-τρεις έμπιστους της φρουράς του δίνει τη μάχη χωρίς καμία ελπίδα ορμώντας στο πλήθος των Αγαρηνών. Εκεί χάνεται για πάντα και την ψυχή του την παρέλαβε πια ο θρύλος του μαρμαρωμένου βασιλιά. Η

σφαγή συνεχίζεται παντού και η οπλή του αλόγου του Μωάμεθ του Πορθητή έμεινε πλέον ανεξίτηλη σφραγίδα στο ψηφιδωτό δάπεδο της Αγίας Σοφίας. Εάλω η πόλις...

Η συνοικία του Φαναρίου το 1903, με τη Μεγάλη του Γένους Σχολή να δεσπόζει.

Οι Ρωμιοί της Πόλης

Ο Μωάμεθ Β' ο Πορθητής, φαίνεται -κατά πως μαρτυρούν και οι ιστορικοί- ότι μετάβησε που άφησε την Πόλη να καταστραφεί δίνοντάς τη βορά στα στρατεύματά του για λεηλασία. Ο ίδιος προσπάθησε να επανορθώσει δίνοντας κίνητρα στον ελληνικό πληθυσμό που ήθελε να εγκατασταθεί εκεί ξεκινώντας ένα πρόγραμμα «εποικισμού». Ο ελληνικός πληθυσμός που είχε σωθεί από την αιχμαλωσία, είχε καταφύγει κυρίως στη Θράκη και στα νησιά του Αιγαίου, ενώ πολλοί πρόσφυγες βρέθηκαν και στην ηπειρωτική Ελλάδα, τα Ιόνια νησιά και την Κρήτη. Ο Μωάμεθ κάλεσε τους πρόσφυγες να ξαναγυρίσουν στην Πόλη. Απελευθέρωσε αιχμαλώτους, υποσχέθηκε ασφάλεια, τους επέστρεψε τα σπίτια και τους παραχώρησε φορολογική ατέλεια. Τα μέτρα αποδίδουν και αμέσως μετά την άλωση πολλοί επιστρέφουν και Έλληνες, Τούρκοι και Εβραίοι αποτελούν πλέον τον νέο πληθυσμό της Κωνσταντινούπολης. Ο Πορθητής όμως δεν σταματά εδώ και προχωρά στην αποκατάσταση του Πατριαρχείου και της εκκλησιαστικής διοίκησης και με την έντονη δραστηριότητα των Πατριαρχών αποκαθίσταται η εθνική ενότητα του Ελληνισμού. Έτσι σύμφωνα με στοιχεία απογραφής των τουρκικών αρχών, το 1477 στην Κωνσταντινούπολη κατοικούσαν 16.000 οικογένειες (70.000 περίπου κάτοικοι), από τις οποίες 9.500 μουσουλμανικές, 4.750 ελληνικές, 1.650 εβραϊκές, 380 αρμενικές και 330 από διάφορες χώρες της δυτικής Ευρώπης. Οι Έλληνες αποτελούν την πλέον πολυάνθρωπη μη μουσουλμανική εθνότητα και γύρω στο 1700 φθάνουν στις 200.000. Συγκεντρωμένοι νότια του Κερατιού κόλπου, στη Βυζαντινή Κωνσταντινούπολη, αλλά και με έντονη παρουσία απέναντι, στον Γαλατά, μεγαλουργούν σταδιοδρομώντας σε πολλούς τομείς. Οι νέοι Ρωμιοί κάτοικοι δημιουργούν τις δικές τους ελληνικές συνοικίες με σημεία αναφοράς τους ορθόδοξους ναούς και στα χέρια τους περνά ολόκληρο το εμπόριο και ο έλεγχος της οικονομίας. Η Πόλη, λοιπόν, με το Πατριαρχείο, το Φανάρι, τους πλούσιους

Η «Ηχώ» και η «Απογευματινή» είναι δύο από τις ιστορικές εφημερίδες της Πόλης που εξακολουθούν να εκδίδονται και σήμερα. Στη φωτογραφία ο κ. Γιάννης Θεοδώρου αρχισυντάκτης της εφ. «Ηχώ» με την γραφίστρια δ. Ευριδίκη Κοσμάογλου

Η γέφυρα του Γαλατά, 1928

έμπορους, τους Ορθόδοξους ναούς, τις ελληνικές συντεχνίες, τα σχολεία, τη ναυτιλία, γίνεται το πιο αξιόλογο ελληνικό κέντρο, η πρωτεύουσα, πνευματική και οικονομική του υπόδουλου Ελληνισμού. Μόνο στο Πέραν τα ελληνικά καταστήματα είναι πάνω από 4.500 και στην κοσμοπολίτικη αυτή περιοχή, όλοι συνυπάρχουν ειρηνικά. Ιδρύεται η Μεγάλη του Γένους Σχολή (Πατριαρχική Ακαδημία) που εκπαιδεύει τους νέους που διακρίνονται σαν διδάσκαλοι, λόγιοι, κληρικοί, ενώ το 1627 τίθεται σε λειτουργία το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο σε ολόκληρη την Ανατολή. Οι τέχνες και τα γράμματα διανύουν περίοδο δόξας με πολιτιστικούς, αθλητικούς συλλόγους, λέσχες και αδελφότητες σκορπισμένες παντού. Η ελληνική παιδεία εδώ έχει τον πρώτο ρόλο με φημισμένα σχολεία και πνευματικά ιδρύματα όπως τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, το Ζάππειο Παρθεναγωγείο, το Ζωγράφειο Γυμνάσιο, το Ιωακείμειο Παρθεναγωγείο, την Εμπορική σχολή της Χάλκης. Ο «Ελληνικός φιλολογικός σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως» ιδρύεται το 1861 και συντελεί στην εκπαιδευτική αναμόρφωση του Ελληνισμού της Τουρκίας. Από τη δεκαετία του 1830 τα ελληνικά τυπογραφεία της Πόλης άρχισαν να εκδίδουν εφημερίδες, εφάμιλλες των Αθηνών ως τις αρχές του 20ού αιώνα. Η πρώτη εφημερίδα που εκδόθηκε ήταν ο «Οθωμανικός Μηνύτωρ» και ακολούθησαν άλλες, πάνω από 100 μέχρι το 1955. Ο ελληνικός Τύπος της εποχής (καθημερινός, εβδομαδιαίος και περιοδικός) διανύει τη χρυσή του περίοδο. Η καθημερινή εφημερίδα «Απογευματινή» ξεπερνά τα 5.000 φύλλα ημερησίως, ενώ ρεκόρ κυκλοφορίας σημειώνουν και οι καθημερινές εφημερίδες «Βήμα», «Ταχυδρόμος», «Εμπρός», «Εφημερίς» αλλά και περιοδικά με κάθε είδους περιεχόμενο. Οι ενορίες, τα φιλόπαιχα ταμεία, τα κοινοτικά ιατρεία που τη διαχειρίζονται έχουν οι εύπορες ελληνικές οικογένειες, προσφέρουν τεράστιο κοινωνικό έργο, ενώ κοινωνικές εκδηλώσεις με φιλανθρωπικό σκοπό, χοροεσπερίδες, αθλητικές διοργανώσεις και θεατρικές παραστάσεις αφήνουν εποχή.

Τα «Σεπτεμβριανά»

Όμως όλα αυτά δεν έμελλε να κρατήσουν πολύ. Το Κυπριακό ζήτημα και οι πολιτικές εξελίξεις στην Τουρκία, φέρνουν μία άλλη μεγάλη καταστροφή και σηματοδοτούν την τελευταία μεγάλη έξοδο του ελληνισμού από την Κωνσταντινούπολη το 1964. Τη δραμα-

Ο δρόμος του Πέραν, το 1930

τικότερη σελίδα για τον ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης αποτελούν τα γεγονότα της 6ης Σεπτεμβρίου 1955 που έμειναν στην ιστορία ως Σεπτεμβριανά. Τη χρονιά αυτή οι εξελίξεις στο Κυπριακό είναι εξαιρετικά δυσάρεστες και η τριμερής διάσκεψη στο Λονδίνο οδηγείται σε ναυάγιο. Στην Τουρκία εκείνη την ταραγμένη περίοδο η ανθελληνική εκστρατεία φθάνει στο αποκορύφωμά της. Στοχοποιούνται οι Έλληνες της Ομογένειας και το Πατριαρχείο και στην προπαγάνδα πρωτοστατούν οι ακραίοι εξτρεμιστές με την οργάνωση «Η Κύπρος είναι Τουρκική». Δύο αυτοσχέδιες βόμβες εκρήγνυνται στο προξενείο της Θεσσαλονίκης που θεωρείται ότι είναι το σπίτι που γεννήθηκε ο Κεμάλ Ατατούρκ. Επακολουθούν εμπρηστικά δημοσιεύματα στον τουρκικό Τύπο που δίνουν το έναυσμα για πρωτοφανείς αγριότητες κατά των Ελλήνων της Πόλης, που όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων ήταν προσηλωμένες. Είναι βράδυ της 6ης Σεπτεμβρίου του 1955 και τα τύμπανα φανατίζουν τους συγκεντρωμένους Τούρκους (πολλοί από τους οποίους είχαν μεταφερθεί από τα βάθη της Ανατολής) στην πλατεία Ταξίμ. Ήταν η αρχή του τέλους για τον ελληνισμό της Πόλης. Τα πλήθη ξεχύνονται μανιασμένα στο Πέραν και στις ελληνικές συνοικίες, δεν αφήνουν τίποτα όρθιο στο πέρασμά τους. Πολλοί χάνουν τη ζωή τους, κακοποιούνται, τραυματίζονται, γυναίκες βιάζονται, ενώ από τις επιθέσεις δεν γλιτώνουν ακόμα και οι οικογένειες των Ελλήνων αξιωματικών του ΝΑΤΟ που υπηρετούν στο στρατηγείο της Σμύρνης. Σπίτια, καταστήματα, εργοστάσια, ιδρύματα της κοινότητας, εκκλησίες και μοναστήρια λεηλατούνται και καταστρέφονται. Ανεκτίμητα κειμήλια Βυζαντινής τέχνης χάνονται, ενώ οι ορδές των φανατικών δεν αφήνουν ήσυχους ακόμα και τους νεκρούς στους τάφους τους: Τα δύο σημαντικά νεκροταφεία-μνημεία της Ορθοδοξίας, του Βαλουκλί και του Σισλί συλήθηκαν, τα πτώματα ξεθάβονται και διαμελίζονται και τα οστά των θαμμένων Πατριαρχών διασκορπίζονται. Είναι ουσιαστικά το τέλος για τη ρωμιούνη της Πόλης, που άνησε ως το 1955. Η πολιτική των Τούρκων για τον διωγμό των ρωμιών θα κορυφωθεί το 1964 με τις μαζικές απελάσεις και τη δήμευση των περιουσιών τους και θα ολοκληρωθεί το 1973-74 μετά την εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο. Σήμερα, ο ελληνισμός της Πόλης μόλις που αγγίζει τις 2.000 ψυχές και προσπαθεί να επιβιώσει σ' ένα περιβάλλον δύσκολο, παρά τα βήματα που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας.

Χρονιές σταθμοί της Κωνσταντινούπολης

667 π.Χ. Ο Βύζαντας, με Μεγαρείς και Αθηναίους, ιδρύει τον οικισμό του Βυζάντιου.

340 π.Χ. Ο Φίλιππος ο Β΄ της Μακεδονίας εκστρατεύει εναντίον του Βυζαντίου, αλλά αποτυγχάνει να καταλάβει την πόλη.

6 π.Χ. Ο Πομπήιος εντάσσει το Βυζάντιο στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

195: Ο Σεπτίμιος Σεβήρος καταστρέφει την πόλη, αλλά την ξαναχτίζει και θεμελιώνει τον Ιππόδρομο.

324: Ο Κωνσταντίνος γίνεται αυτοκράτορας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και ανακηρύσσει το Βυζάντιο, νέα πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, με την ονομασία Νέα Ρώμη, αλλά η πόλη γίνεται ευρύτερα γνωστή ως Κωνσταντινούπολη.

412: Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Β΄ ξεκινά την κατασκευή του τειχών, που έμειναν γνωστά ως θεοδοσιανά τείχη.

532: Η Στάση του Νίκα καταπνίγεται στο αίμα από τους μισοφόρους, μετά από εντολή του Ιουστινιανού και μέσα στον Ιππόδρομο σφαγιάζονται κοντά στα 30.000 άτομα.

532: Ο Ιουστινιανός θεμελιώνει την Αγία Σοφία και το 537 μ. Χ. γίνονται τα επίσημα εγκαίνιά της. Κατά την παράδοση, ο Ιουστινιανός προχώρησε μέχρι τον ιερό

άμβωνα και αναφώνησε «Νενίκηκά σε Σολομών». Στον ίδιο οφείλεται η ανέγερση της Αγίας Ειρήνης και τμημάτων του Μεγάλου Παλατιού.

674: Ξεκινά η πενταετής πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από τους Σαρακηνούς.

1071: Ο αυτοκράτορας Ρωμανός Διογένης ατιμάζεται και καθαιρείται, καθώς ο Βυζαντινός στρατός κατατροπώνεται από τους Σελτζούκους στη γνωστή Μάχη του Μαντζικέρτ.

1204: Ο στρατός της Δ΄ Σταυροφορίας καταλαμβάνει την Κωνσταντινούπολη και ανεβάζουν στο θρόνο τον κόμη της Φλάνδρας Βαλδουίνο τον Α΄, αντικαθιστώντας τον αυτοκράτορα Αλέξιο τον Δ΄ τον οποίο είχαν βοηθήσει έξι μήνες νωρίτερα.

1261: Ο Μιχαήλ Η΄ ο Παλαιολόγος, ανακαταλαμβάνει την Κωνσταντινούπολη από τους Βενετούς.

1350: Χτίζεται ο Πύργος του Γαλατά από τους Γενοβέζους που κατοικούν στην Κωνσταντινούπολη και χρησιμοποιείται ως παρατηρητήριο.

1422: Ο Μουράτ Β΄ ξεκινά την πρώτη οθωμανική πολιορκία της πόλης.

1444: Οι Ούγγροι ανταποκρίνονται στο κάλεσμα των Βυζαντινών για βοήθεια από την πολιορκία των Οθωμανών, αλλά εξοντώνονται (περίπου 25.000 στρατιώ-

Τοπχανέ, 1925

Η γέφυρα του Γαλατά, 1935

Το Πέραμα και η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, 1928

τες) στη Μάχη της Βάρνας, στη Μαύρη Θάλασσα.

1453: Ο Μωάμεθ ο Β', μετά από πολιορκία 54 ημερών καταλαμβάνει την Κωνσταντινούπολη, τερματίζοντας έτσι την πολύχρονη ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

1455: Χτίζεται το κάστρο του Γεντίκουλε.

1470: Πάνω από την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων χτίζεται το τέμενος Φατίχ.

1478: Ολοκληρώνεται το παλάτι του Τοπκαπί, η ανέγερση του οποίου ξεκίνησε το 1465. Μέχρι το 1856 θα είναι η επίσημη κατοικία των σουλτάνων.

1616: Εγκαινιάζεται το Μπλε Τζαμί, μετά από 8 χρόνια εργασιών.

1729: Αρχίζει τη λειτουργία του στην Κωνσταντινούπολη το πρώτο οθωμανικό τυπογραφείο.

1843: Ξεκινά η ανέγερση του Ντολμαπαχτσέ, που θα ολοκληρωθεί το 1856, όταν και θα εγκατασταθεί εδώ ο σουλτάνος Αβδούλ Μετζίτ Α', εγκαταλείποντας έτσι το παλάτι του Τοπκαπί.

1845: Χτίζεται η πρώτη ξύλινη γέφυρα του Γαλατά στον Κεράτιο.

1875: Εγκαινιάζεται ο υπόγειος σιδηρό-

δρομος στο Γαλατά (και τρίτος στον κόσμο), που σήμερα είναι γνωστός ως Τουνέλ.

1888: Το θρυλικό Όριεντ Εξπρές κάνει την πρώτη του διαδρομή, με αφετηρία το Παρίσι και τερματισμό την Κωνσταντινούπολη.

1919: Γάλλοι και Άγγλοι καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη και μένουν στην πόλη ως το 1922.

1922: Καταργείται το σουλτανάτο και αναδεικνύεται η προσωπικότητα του Μουσταφά Κεμάλ Πασά, γνωστού ως Κεμάλ Ατατούρκ (Πατέρας των Τούρκων).

1923: Η Κωνσταντινούπολη παύει να είναι πρωτεύουσα της νέας Τουρκίας, με την μεταφορά των κρατικών θεσμών στην Άγκυρα.

1928: Η Κωνσταντινούπολη μετονομάζεται και επισήμως από το τουρκικό κράτος Istanbul (Ισταμπούλ).

1936: Η Αγία Σοφία μετατρέπεται σε μουσείο.

1938: Ο Κεμάλ Ατατούρκ πεθαίνει στο παλάτι του Ντολμαπαχτσέ.

1973: Εγκαινιάζεται η κρεμαστή γέφυρα του Βοσπόρου που συνδέει την ευρωπαϊκή με την ασιατική πλευρά της Κωνσταντινούπολης.

Το λιμάνι του Γαλατά, 1925

Γνωρίζοντας την Πόλη

Για να γνωρίσεις μια πόλη, πρέπει να την περπατήσεις. Και για να συμβεί αυτό, πρέπει η ίδια η πόλη να σε προκαλέσει, είτε με το ιστορικό παρελθόν και τους μύθους της, είτε με τις σύγχρονες μυρωδιές και τα χρώματα της. Η Κωνσταντινούπολη είναι τις πόλεις που σε προκαλούν. Ξανά και ξανά. Κάθε φορά που βαδίζεις στα ατέλειωτα σοκάκια της, σου αποκαλύπτει και νέα μυστικά της, κάθε φορά που πιστεύεις ότι την έχεις χορτάσεις, συνειδητοποιείς ότι δεν έχεις γνωρίσεις τίποτα. Κι υπόσχεσαι στον εαυτό σου να ξαναγυρίσεις...

Η Κωνσταντινούπολη, εντυπωσιάζει τον επισκέπτη της με την πρώτη ματιά. Δεν είναι μόνο τα βυζαντινά μνημεία, τα οθωμανικά παλάτια, η σύγχρονη ζωή της και οι πολύβουες αγορές της, αλλά και το μέγεθός της -πληθυσμιακό και πολεοδομικό: Η αύξηση του πληθυσμού της είναι... εκρηκτική, αν σκεφτεί κανείς ότι από τους 7.500.000 κατοίκους του 1993, έχει εκτοξευτεί σήμερα στους 17.000.000 κατοίκους. Η εσωτερική μετανάστευση κατοίκων από τις ανατολικές, φτωχές περιοχές της χώρας, που αναζητούν στην Πόλη καλύτερες συνθήκες ζωής κι εργασίας, είναι μαζική τα τελευταία χρόνια κι αυτό έχει ως επόμενο αποτέλεσμα την άναρχη δόμηση και την ραγδαία πολεοδομική επέκταση στις γύρω περιοχές. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, κάθε χρόνο ο πληθυσμός της αυξάνει κατά 5% και οι δρόμοι της κατά 1.000! Ενώ το πολεοδομικό της συγκρότημα απλώνεται σε μήκος 150 χλμ και πλάτος 50 χλμ(!).

Από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς σήμερα, η

Πανοραμική άποψη της Πόλης με το Μπλε Τζαμί (αριστερά) και την Αγιά Σοφιά (δεξιά) να δεσπόζουν

Ηλιοβασίλεμα στον Κεράτιο Κόλπο

Κωνσταντινούπολη υποδέχεται κάθε χρόνο περισσότερους από 3.000.000 τουρίστες. Η πλειοψηφία τους κινείται στους ιστορικούς χώρους, αλλά όποιοι επιχειρήσουν να επισκεφτούν και τις γύρω περιοχές ή περιοχές της ασιατικής πλευράς, θα αποζημιωθούν πλήρως -η φυσική ομορφιά του Βοσπόρου, του Κεράτιου, του Μαρμαρά και των Πριγκηποννήσων είναι μοναδική. Από την άλλη μεριά, θα ικανοποιηθούν από τις γεύσεις της τουρκικής και πολιτικής κουζίνας, την έντονη νυχτερινή ζωή, την ευγένεια των κατοίκων της και, φυσικά, τις αγορές. Η μετακίνηση στην πόλη με τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι ικανοποιητική και δεν κοστίζει, ενώ η μορφολογία και η τοπογραφία της πόλης σε προκαλεί να περπατήσεις.

Βαδίζοντας στην Πόλη

Κυρίως πόλη: Εκτείνεται από τη μεριά της δυτικής ακτής του Κεράτιου κόλπου και καταλαμβάνει την τριγωνική χερσόνησο που αποτελούσε την παλιά Βυζαντινή

Πίνοντας ναργιλέ στα καφέ κάτω από τη γέφυρα του Γαλατά και με θέα το Βόσπορο

Η πολύβουη Οδός του Πέραν (Ιστικλαλ Τζαντεσί= Λεωφόρος Ανεξαρτησίας)

Πωλητής σαλεπιού στην Αιγυπτιακή Αγορά με παραδοσιακή φορεσιά

Κωνσταντινούπολη. Η κυρίως πόλη είναι το πιο πυκνοκατοικημένο διαμέρισμα της Ισταμπούλ με ανατολική συγκρότηση, πολεοδομία κι αρχιτεκτονική. Είναι ακόμα η περιοχή όπου υψώνονται οι περίφημοι επτά λόφοι που έδωσαν στην Κωνσταντινούπολη την ονομασία «Επτάλοφος». Περιοχή ανατολικά του Κεράτιου κόλπου: Είναι το λεγόμενο «ευρωπαϊκό» τμήμα της πόλης. Η ονομασία οφείλεται στο γεγονός ότι η περιοχή αυτή αποτελούσε, από τα χρόνια του Βυζάντιου, τόπο κατοικίας και δραστηριότητας των ξένων εμπόρων, των διπλωματών και των πλουσιότερων κατοίκων. Με την πάροδο του χρόνου εγκαταστάθηκε εκεί το ελληνικό στοιχείο της Κωνσταντινούπολης και δημιουργήθηκαν αρκετές ελληνικές συνοικίες που άκμασαν μέχρι τα μέσα του 20ου αι. Ονομαστότερες απ' αυτές είναι το Πέραν (Μπεϊογλου) κι ο Γαλατάς. Το ευρωπαϊκό τμήμα της πόλης έχει σύγχρονη πολεοδομική συγκρότηση, μεγάλους δρόμους και μοντέρνα κτίρια.

Προάστια: Είναι τα οικοδομικά συγκροτήματα που βρίσκονται στις δυο ακτές του Βοσπόρου και στις ακτές της θάλασσας του Μαρμαρά. Από την ασιατική πλευρά του Βοσπόρου σημαντικότερα προάστια είναι το Σκουτάρι, η Χαλκηδόνα, το Κουσιγιουντζούκ, το Γκιόλτεπε, το Φενέρμπαχτσε και το Μποσταντζί, ενώ από την ευρωπαϊκή πλευρά το Μπεσίκτας, το Κουρουτσεσμέ, το Ταράπιες Μπουγιούκντερε, το Αρναούτκιόι, το Μπακίρκιοι (Μακροχώρι) και το Γεσίλκιόι (Άγιος Στέφανος). Η δυτική και η ανατολική πλευρά της πόλης (που χωρίζονται από

τον Κεράτιο κόλπο) συνδέονται με δυο μεγάλες γέφυρες: την Καράκιόι (Γέφυρα του Γαλατά) και την Αζακαπού (Ατατούρκ). Το κύριο μέρος του λιμανιού βρίσκεται στο χώρο ανάμεσα στην είσοδο του Κεράτιου κόλπου και της δεύτερης γέφυρας, ενώ στο βάθος του κόλπου υπάρχουν ναυπηγεία και βιομηχανικά συγκροτήματα.

Τα αξιοθέατα της Πόλης

Η Κωνσταντινούπολη είναι από τις λίγες πόλεις που μπορεί να μαγέψει τον επισκέπτη με το ιστορικό παρελθόν και το σύγχρονο παρόν της. Σε μια πενήντημερη διαμονή του, έχει τη δυνατότητα, όχι μόνο να δει τα πιο σημαντικά αξιοθέατα, αλλά και ν' ανακαλύψει τους ήχους και τα χρώματά της. Με μια γρήγορη ματιά, τα σημαντικότερα μνημεία και οι περιοχές που έχουν ενδιαφέρον για τον επισκέπτη είναι: Ο ναός της Αγίας Σοφίας, το ανακτορικό συγκρότημα Τοπκαπί, τα ιστορικά τζαμιά της πόλης - Σουλτάν Αχμέτ (1609-1616) που ονομάζεται και «Μπλε Τζαμί», Μπενιαζίτ (1501-1506), Σουλεϊμανιέ (1550-1557) και Γενί Τζαμί (1597-1663)- η Βασιλική Δεξαμενή, το παλάτι του Ντολμαμπαχτσέ, η συνοικία του Φαναρίου -όπου και το Οικουμενικό Πατριαρχείο- η Σκεπαστή κι Αιγυπτιακή Αγορά, τα τείχη του Θεοδοσίου, το Αρχαιολογικό Μουσείο ή Μουσείο Αντικών, το Μουσείο Τουρκικής και Ισλαμικής Τέχνης, οι εκκλησίες της Αγίας Τριάδας, της Ζωοδόχου Πηγής Μπαλουκλή και της Παναγίας των Βλαχερνών, οι Μονές της Χώρας και του Παντοκράτορος, τα τείχη της Ρωμυλίας, τα Πριγκηπονήσια...

Περιστροφικός χορός Δερβίση σε κέντρο της Κωνσταντινούπολης

Αγία Σοφία

«Νενίκηκά σε Σολομών»! Μ' αυτά τα λόγια -σύμφωνα με τους ιστορικούς και τους χρονικογράφους της εποχής- εξέφρασε τον θαυμασμό του ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός, όταν αντίκρισε την Αγία Σοφία, την ημέρα των θυρανοξίων της στις 27 Δεκεμβρίου του 537, θέλοντας έτσι να δείξει ότι το ιερό αυτό σύμβολο της χριστιανοσύνης υπερέβαινε σε μεγαλοπρέπεια το Ναό του Σολομώντα στα Ιεροσόλυμα.

Κανένα άλλο θρησκευτικό μνημείο δεν ταυτίζεται με την ορθόδοξη πίστη, το Βυζάντιο και την πόλη της Κωνσταντινούπολης, όσο ο ναός της Αγίας Σοφίας. Σύμφωνα με τους ιστορικούς, η πρώτη εκκλησία, αφιερωμένη στην του Θεού Σοφία και στην ίδια τοποθεσία, χτίστηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο το 325 μ.Χ. Λίγα χρόνια αργότερα, ο γιος του Κώνστας μεγάλωσε το οικοδόμημα (τα εγκαινία έγιναν το 360 μ.Χ.), αλλά το 404 μ.Χ., ο λαός εξοργισμένος για την εξορία του Αγίου Ιεράρχου, Ιωάννου του Χρυσοστόμου, έκαψε το ναό. Τον ξανάκτισε (413/415 μ.Χ.) ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Β', αλλά πάλι κάηκε, αυτή την φορά από τους στασιαστές, κατά τη «Στάση του Νίκα» το 532 μ.Χ. Αυτό συνέβη επί Ιουστινιανού κι αυτός ήταν που αποφάσισε, την ίδια χρονιά, να χτίσει την μεγαλοπρεπέστερο ναό για την εποχή του. Έτσι, απαλλοτρίωσε κι αδημοποίησε όλα τα γύρω οικοδομήματα, ανέθεσε τα σχέδια και την κατασκευή του στον μαθηματικό Ανθέμιο τον Τραλλιανό και τον αρχιτέκτονα Ισίδωρο το Μιλήσιο και συγκέντρωσε ό,τι πιο πολύτιμο και σπάνια υλικά βρήκε, απ' όλη την -τότε γνωστή ως- οικουμένη: Πράσινα μάρμαρα από την Κάρυστο, ροδόχροα με λευκές φλέβες από τη Φρυγία, ανοιχτόμαυρα με γαλάζιες φλέβες από το Βόσπορο, κόκκινα με λευκά στίγματα από τη Θήβα της Αιγύπτου και μάρμαρα με διάφορους άλλους χρωματισμούς από διάφορες περιοχές. Ο ναός κατασκευάστηκε μέσα σε 5 χρόνια και τα θυρανοξιά της έγιναν στις 27 Δεκεμβρίου του 537, αλλά για την ολοκλήρωσή της -κατ' άλλους ιστορικούς- απαιτήθηκαν άλλα 10 χρόνια (548 μ.Χ.). Στο προαύλιο του ναού υπήρχε και η κρήνη στην οποία

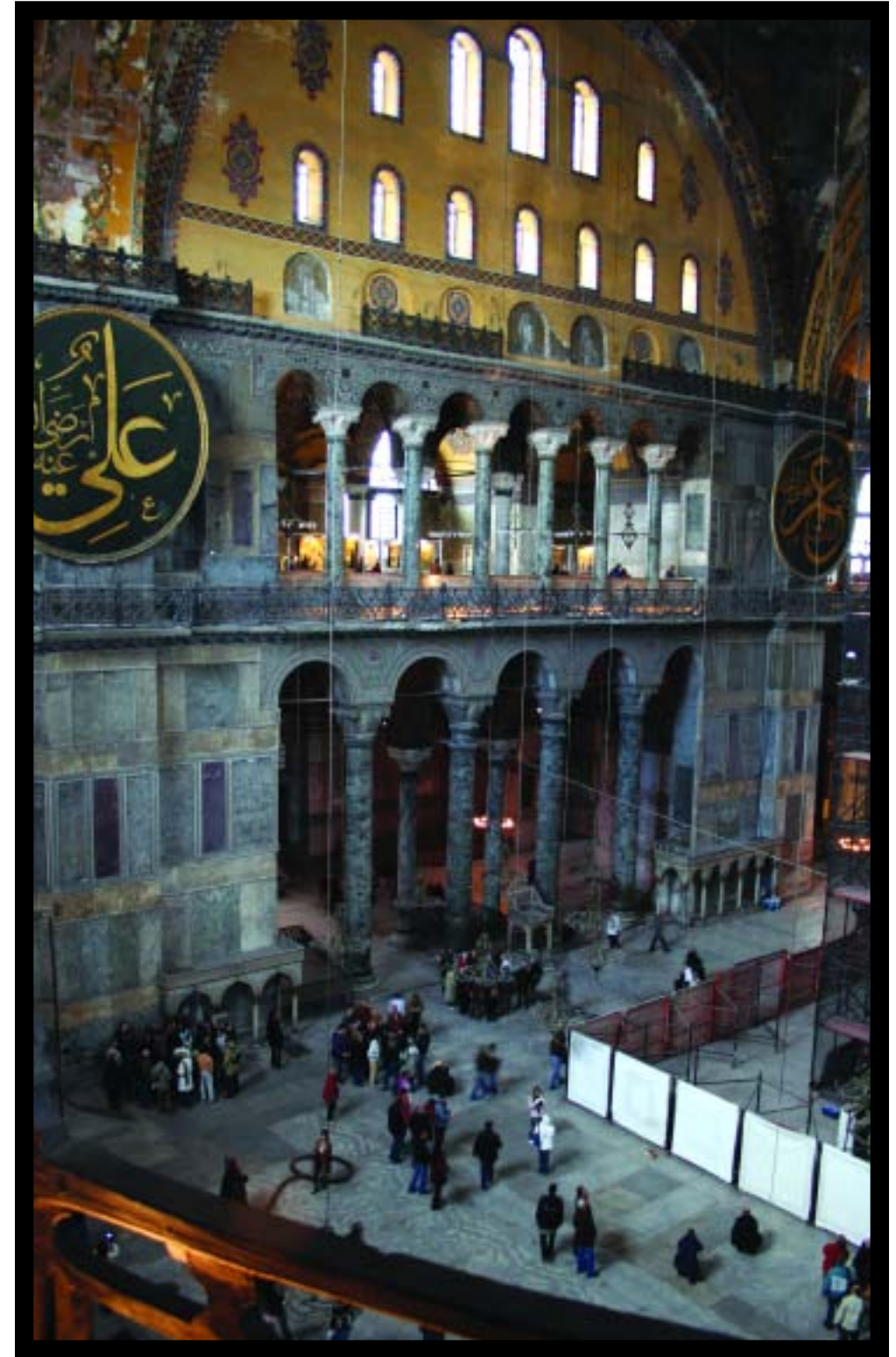
αναγράφονταν η καρκινική φράση «ΝΙΨΟΝΑΝΟΜΗΜΑΤΑΜΗΜΟΝΑΝΟΨΙΝ», (ξέπλυνε τις αμαρτίες σου, όχι μόνο το πρόσωπό σου).

Η Αγία Σοφία κατέχει περίοπτη θέση στην ιστορία της αρχιτεκτονικής, γιατί οι Ανθέμιος και Ισιδώρος ήταν οι πρώτοι που κατασκεύασαν ένα οικοδόμημα 78,16 μέτρων μήκους και 71,82 πλάτους, με τρούλο στηριγμένο σε τέσσερις πεσσούς. Αυτοί οι πεσσοί (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι), που απέχουν μεταξύ τους 30 μ., στηρίζουν τα τέσσερα μεγάλα τόξα πάνω στα οποία εδράζεται ο τρούλος, με διάμετρο 31 μέτρων. Ο τρούλος δίνει την εντύπωση ότι αιωρείται, εξαιτίας των παραθύρων που βρίσκονται γύρω στη βάση του. Το στυλ αυτό ονομάστηκε «Βασιλική μετά Τρούλου» και ήταν μοναδικό. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αγία Σοφία αποτέλεσε και το μεγαλύτερο οικοδόμημα της εποχής και μετά από 1.000 χρόνια άρχισε σταδιακά να χάνει τα πρωτεία (Άγιος Πέτρος Ρώμης, Άγιος Παύλος Λονδίνου, καθεδρικός ναός Μιλάνου).

Δυστυχώς το 558 μ. Χ. και μετά από φοβερό σεισμό ο τολμηρότατος στη σύλληψη και κατασκευή, για την εποχή του, θόλος (τρούλος) κατέπεσε και συνέτριψε την αιίδα παρά τον ιερό άμβωνα, τον ίδιο τον άμβωνα, το κιβώριο και την Αγία Τράπεζα. Τότε ανέλαβε ο ανηψιός του Ισιδώρου, ο Ισιδώρος ο νεότερος, ισάξιος του θείου του και έκτισε τον νέο θόλο που υφίσταται μέχρι σήμερα. Στις 24 Δεκεμβρίου του 563 τελέστηκαν από τον Πατριάρχη Ευτύχιο τα δεύτερα εγκαινία, παρουσία του Αυτοκράτορα και του λαού της Κωνσταντινούπολης.

Ο ναός αποτέλεσε σε όλη τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας την έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και σημαντικότερος ναός της Ορθόδοξης εκκλησίας. Κατά την περίοδο των Σταυροφοριών και συγκεκριμένα κατά την περίοδο 1204-1261 ο ναός έγινε Ρωμαιοκαθολικός και μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος. Στη διάρκεια της άλωσης από τους Φράγκους, η Αγία Σοφία υπέστη τεράστιες ζημιές, ενώ στην περίοδο την Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έγιναν στο ναό σημαντικές καταστροφές στις τοιχογραφίες του ναού (ασβεστώθηκαν), αφού η απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος θεωρείται βλασφημία για το Ισλάμ. Ο ναός με την σπουδαία αρχιτεκτονική του αποτέλεσε πρότυπο για την κατασκευή και άλλων τεμενών όπως το Μπλε Τζαμί.

Το 1930 ο Μουσταφά Κεμάλ, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της Τουρκίας μετέτρεψε το τέμενος σε μουσείο. Σήμερα ο ναός εξακολουθεί να είναι μουσείο, ενώ πραγματοποιούνται εργασίες αποκατάστασης των ψηφιδωτών του.

Μπλε Τζαμί

Το αντίπαλο δέος της Αγίας Σοφίας είναι το Μπλε Τζαμί ή Τζαμί του Σουλτάνου Αχμέτ (στα τούρκικα Sultanahmet Camii) και θεωρείται ως ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της ισλαμικής αρχιτεκτονικής παγκοσμίως.

Βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από την Αγία Σοφία και τον αρχαίο Ιππόδρομο και χτίστηκε κατ' εντολή του 20χρονου -τότε- σουλτάνου Αχμέτ του Α', με στόχο να υποβαθμίσει την λαμπρότητα της Αγίας και να είναι ορατό από τα πλοία που διέσχισαν τον Μαρμαρά και το Βόσπορο. Χτίστηκε μεταξύ των ετών 1609 και 1616, από τον αρχιτέκτονα Σεντεφχάρ Μεχμέτ Αγά (μαθητή του μεγάλου Μιμάρ Σινάν), αλλά ο ίδιος ο σουλτάνος μόλις που πρόλαβε να δει το τέμενος του, αφού ένα χρόνο μετά την ολοκλήρωσή του πέθανε (μάλιστα ο τάφος του βρίσκεται στον χώρο του τζαμιού). Το οικοδόμημα έχει διαστάσεις 53 επί 51 μέτρα, ενώ ο κεντρικός κύβος σκεπάζεται από ένα βαθμιδωτό σύστημα θόλων και ημίθολων, που κορυφώνεται στον κεντρικό θόλο, η διάμετρος του οποίου είναι 33 μέτρα, με 43 μέτρα ύψος στο κεντρικό του σημείο. Το συνολικό αποτέλεσμα χαρακτηρίζεται από τέλεια οπτική αρμονία και οδηγεί το μάτι στην κορυφή του θόλου. Το Μπλε Τζαμί είναι το μοναδικό στην Τουρκία που έχει έξι μιναρέδες. Όταν κατασκευάστηκαν ο Αχμέτ κατηγορήθηκε για αλαζονεία (καθώς εκείνη την εποχή τον ίδιο αριθμό μιναρέδων είχε και η Κάαμπα στη Μέκκα), αλλά το πρόβλημα ξεπεράστηκε όταν... πλήρωσε για να χτιστεί ένας έβδομος μιναρές στο τζαμί της Μέκκας. Στο εσωτερικό του το τζαμί φιλοξενεί περισσότερα από 20.000 χειροποίητα κεραμικά πλακάκια, φτιαγμένα στο Ίζνικ (την Βυζαντινή Νίκαια).

Ανάκτορο του Τοπκαπί

Με θέα τον Βόσπορο και τη Μαύρη Θάλασσα και ορατό από τις περισσότερες περιοχές της Κωνσταντινούπολης, το ανάκτορο του Τοπκαπί χαρακτηρίζεται από την μεγαλοπρέπεια, την πολυτέλεια και τον όγκο του και, φυσικά, κρύβει πίσω του ιστορία χρόνων. Κυβερνητική έδρα της οθωμανικής αυτοκρατορίας για 400 χρόνια περίπου, αλλά και κατοικία των ίδιων των σουλτάνων, το παλάτι άρχισε να χτίζεται το 1459 από τον Μωάμεθ τον Β΄ για να επεκταθεί τα επόμενα χρόνια από τους διαδόχους του, ανάλογα με τις ανάγκες του καθένα. Ωστόσο, εκείνος που έδωσε την μεγαλοπρέπεια στο ανακτορικό συγκρότημα που σήμερα θαυμάζουμε, ήταν ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής, που στη δεκαετία του 1530-1560 έχτισε τα σημαντικότερα περίπτερα και κτήρια. Σήμερα, το Τοπκαπί καταλαμβάνει έκταση 700.000 τ.μ. (διπλάσια του Βατικανού και μισής του Μονακό) και περιβάλλεται από τείχη μήκους 5 χλμ, ενώ «στολίζεται» από 28 πύργους, 3 πύλες στα τείχη της θαλάσσης και 4 πύλες στα τείχη της ξηράς.

Στους χώρους του κατοικούσαν περίπου είκοσι πέντε χιλιάδες άτομα και οι τρεις αυλές του χώριζαν το συγκρότημα σε τρεις περιοχές. Η πρώτη, ανοικτή στο κοινό για τις ακροάσεις, κατέληγε στην Πύλη του Χαιρετισμού. Η δεύτερη ανήκε στο Ντιβάνι, δηλαδή στο κυβερνητικό συμβούλιο. Στην τρίτη περιοχή, αυστηρά προσωπική, βρισκόταν το χαρέμι, αποτελούμενο από τριακόσιες γυναίκες ειδικά εκπαιδευμένες να υπηρετούν το σουλτάνο.

Στα πρώτα χρόνια το κύριο όνομα του ανακτόρου ήταν «Σαρ Τζεντιντέ-ι Αμιρέ» (Νέο Κρατικό Παλάτι), αλλά από τον 18ο αιώνα, επί σουλτάνου Αχμέτ του Γ΄, πήρε

την σημερινή του ονομασία «Τοπκαπί» (Πύλη του Κανονιού), λόγω των δύο κανονιών που βρισκόταν και τις δύο πλευρές της πύλης.

Ο τελευταίος σουλτάνος που έζησε στο Τοπκαπί ήταν ο Αβδούλ Μετζίτ ο Α΄, ο οποίος το 1853 εγκαταστάθηκε στο Παλάτι του Ντολμαπαχτσέ. Ως μουσείο το Τοπκαπί λειτουργεί από το 1924 και διαθέτει μια ανεκτίμητη συλλογή θησαυρών που συγκέντρωσαν στα 470 χρόνια της κυριαρχίας τους οι σουλτάνοι (από δώρα ξένων αρχηγών και διπλωματών, μέχρι λάφυρα από στρατιωτικές εκστρατείες). Επισκεφτείτε την αίθουσα του θησαυροφυλακίου (εδώ θα δείτε χιλιάδες πολύτιμους και ημιπολύτιμους λίθους, το στιλέτο Τοπκαπί -που ενέπνευσε τον Ζυλ Ντασσέν, για την ομότιτλη ταινία του με πρωταγωνίστρια την Μελίνα Μερκούρη- το 86 καρατίων Διαμάντι του Κουταλά και τον χρυσοποίκιλτο θρόνος Μπαϊράμ) και, φυσικά, το χαρέμι του παλατιού.

Το παλάτι του Ντολμαπαχτσέ

Χτισμένο πάνω στο Βόσπορο, το παλάτι του Ντολμαπαχτσέ χαρακτηρίζεται από την υπερβολική κλιδή, την κραυγαλέα πολυτέλεια και τον φαντασμαγορικό διάκοσμο. Επηρεασμένο από την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική, το παλάτι εντυπωσιάζει με τον όγκο του, περιβάλλεται από τεράστια αυλή, φιλοξενεί περίτεχνο κήπο και «συντροφεύεται» από το φερώνυμο τζαμί κι έναν εκπληκτικό ωρολογόπυργο. Η οικοδόμηση του συγκροτήματος ήταν ιδέα του σουλτάνου Αβδούλ Μετζίτ του Α΄, η δε κατασκευή του ξεκίνησε το 1843 και ολοκληρώθηκε το 1856, δηλαδή, 16 χρόνια αργότερα, σε σχέδια του διάσημου, στην εποχή του, αρμένιου αρχιτέκτονα Καραμπέτ Μπελιάν.

Ο πρώτος που το κατοίκησε ήταν ο εμπνευστής του κι αποτέλεσε την επίσημη κατοικία και των επόμενων έξι σουλτάνων ως την δύση της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Εδώ συνεδρίασε η πρώτη οθωμανική Βουλή το 1877, εδώ φιλοξενήθηκε ο γερμανός αυτοκράτορας Γουλιέλμος Γ΄ το 1887, από την προβλήτα του παλατιού αναχώρησε με πλοίο ο 36ος και τελευταίος σουλτάνος Μωάμεθ Στ΄ ή Μεχμέτ Βαχιντεντίν, το 1922 κι εδώ άφησε την τελευταία πνοή ο «πατέρας» του νέου τουρκικού κράτους Κεμάλ Ατατούρκ, τον Νοέμβριο του 1938. Από τον θάνατο του Ατατούρκ, το παλάτι του Ντολμαπαχτσέ λειτουργεί ως μουσείο και συγκεντρώνει το ενδιαφέρον εκατομμυρίων επισκεπτών κάθε χρόνο. Κι όχι άδικα, βέβαια: Την εσωτερική διακόσμηση (για την οποία χρησιμοποιήθηκαν 14 τόνοι χρυσού και 40 τόνοι ασήμι) επιμελήθηκε ο διακοσμητής της Όπερας του Παρισιού Sechan, τα κρύσταλλα είναι μπακαρά, τα έπιπλα φερμένα από την Γαλλία, τα βάζα από τις Σέβρες, τα μεταξωτά και τα χαλιά από την Χερέκε και την Λυών, τα κρηπύγια από την Αγγλία...

Το κυρίως παλάτι απλώνεται σε 14.600 τ.μ. και με τα υπόλοιπα κτίσματα φτά-

νει τα 64.000 τ.μ., διαθέτει δε 285 δωμάτια, 43 αίθουσες, 6 χαμάμ και 1.427 παράθυρα. Όλα αυτά συμπληρώνονται από 156 ρολόγια, 280 βάζα, 58 κρηπύγια, 131 μεγάλα χαλιά (το μεγαλύτερο είναι 124 τ.μ.) και 99 μικρά -φυσικά, όλα χειροποίητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόσοψη του παλατιού αγγίζει τα 600 μέτρα και το συγκρότημα έχει συνολικά 12 πύλες.

Για την ξενάγηση απαιτείται τουλάχιστον μιάμιση ώρα (για ένα μέρος του παλατιού) και αξίζει να δει κανείς την αυτοκρατορική πύλη, την κρυστάλλινη σκάλα που φτάνει στην αίθουσα υποδοχής των πρεσβευτών, την αίθουσα πανοράματος και την αίθουσα τελετών.

Βασιλική Δεξαμενή

Ακριβώς απέναντι από την Αγία Σοφία και κάτω από το έδαφος, βρίσκεται ένα εκπληκτικό αρχιτεκτόνημα, η Βασιλική Δεξαμενή. Αξιόλογο δείγμα της Βυζαντινής μηχανικής, η κατασκευή της δεξαμενής υπολογίζεται γύρω στο 532 μ. Χ. όταν αυτοκράτορας ήταν ο Μέγας Κωνσταντίνος. Χρησίμευε για την υδροδότηση της πόλης σε περιόδους πολιορκίας (οι επίδοξοι εισβολείς κατέστρεφαν τα υδραγωγεία ή έριχναν δηλητήριο στο πόσιμο νερό), χρησιμοποιήθηκε δε, ως την άλωση της Πόλης. Η δεξαμενή καλύπτει έκταση 10.000 τμ (143μ. μήκος και 65μ. πλάτος), ήταν χωρητικότητας 80.000 κυβικών μέτρων και για την κατασκευή της χρησιμοποιήθηκαν 336 κίονες, 8 μέτρων ο καθένας. Οι κίονες αυτοί είναι διαφόρων ρυθμών και εικάζεται ότι μεταφέρθηκαν από διάφορα ρωμαϊκά μνημεία, σε μια προσπάθεια του Μεγάλου Κωνσταντίνου να ισχυροποιήσει τον χριστιανισμό και να αφήσει πίσω τον ειδωλολατρισμό. Επί έναν αιώνα μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης, οι οθωμανοί αγνοούσαν την ύπαρξή της και άρχισαν να την ερευνούν όταν διαπίστωσαν ότι οι κάτοικοι της πόλης προμηθεύονταν νερό ή και... ψάρευαν ακόμα, από τρύπες στα υπόγεια και τις αυλές τους. Κύριο χαρακτηριστικό της δεξαμενής είναι οι δύο κρηπίδες κίωνων, με κεφαλές Μέδουσας (η μία στραβά και η άλλη ανάποδα). Μέχρι πριν λίγα χρόνια, οι επισκέπτες μπορούσαν να την περιηγηθούν μόνο με λέμβους, αλλά από το 1987 και μετά, όταν και ολοκληρώθηκαν οι εργασίες αποκατάστασής της, τοποθετήθηκαν ειδικοί διάδρομοι και η βόλτα πλέον γίνεται κάτω από τους ήχους κλασικής μουσικής και υποβλητικού φωτισμού. Να σημειωθεί ότι εδώ γυρίστηκαν σκηνές από την ταινία του Τζαίμς Μποντ «Από την Ρωσία με αγάπη».

Τείχη Θεοδοσίου

Η οχύρωση της Κωνσταντινούπολης, αποτελούσε πρώτιστο μέλημα και καθήκον για κάθε Βυζαντινό αυτοκράτορα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία των πολιτών. Ο Κωνσταντίνος, με την ανάδειξη της αρχαίας πόλης του Βυζαντίου σε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, την περιέβαλε με τείχη, τα οποία επέκτειναν οι διάδοχοί του. Ωστόσο, τα εντυπωσιακότερα και ασφαλέστερα κατασκευάστηκαν από τον Θεοδοίο τον Β΄ (408-450), τα οποία, βέβαια, δέχθηκαν αρκετές επισκευές και επεμβάσεις τους επόμενους αιώνες, όχι μόνο από τους Βυζαντινούς αυτοκράτορες, αλλά και από τους Φράγκους και Οθωμανούς. Τα τείχη του Θεοδοσίου διέθεταν τρεις αμυντικές ζώνες (τάφρο, προτείχισμα και κυρίως τείχος), αρκετές πύλες (Κερκόπορτα, Χρυσή Πύλη, Πύλη του Ρωμανού κ.ά.), και το οχυρό επταπύργιο που αργότερα ονομάστηκε από τους Οθωμανούς Γεντικουλέ. Τα διπλά τείχη του Θεοδοσίου εκτείνονταν σε απόσταση 6,5 χλμ, είχαν 11 πύλες και 192 πύργους και ουσιαστικά «κούμπωναν» την πόλη από την θάλασσα του Μαρμαρά ως τον Κεράτιο Κόλπο. Τα τείχη αυτά, για 1000 χρόνια ήταν απόρθητα και μόνο ο Μωάμεθ ο Πορθητής κατάφερε να τα περάσει, τον Μάιο του 1453. Φυσικά, και οι σουλτάνοι φρόντισαν τα τείχη, τα οποία διατηρήθηκαν σε καλή κατάσταση μέχρι και τα τέλη του 17ου αιώνα. Σήμερα, σώζεται ένα μεγάλο μέρος τους και τα τελευταία χρόνια, γίνονται εκτεταμένες επισκευές. Είναι επισκέψιμα και προσβάσιμα και στο κάστρο του Γεντικουλέ (που χρησιμοποιήθηκε από τους οθωμανούς ως τόπος εκτελέσεων, αλλά και φυλακή), ο επισκέπτης μπορεί να δει τον αυτοκρατορικό Βυζαντινό αετώ σκαλισμένο πάνω από κεντρική πύλη, αλλά και την καταπληκτική θέα που απλώνεται ως τη θάλασσα του Μαρμαρά.

Σκεπαστή και Αιγυπτιακή Αγορά

Η Σκεπαστή Αγορά της Πόλης, ή Μεγάλη Αγορά (Καπαλί Τσαρσί), κατασκευάστηκε λίγο μετά την άλωση από τον Μωάμεθ τον Β΄ και σήμερα (πέρα από την... χρηστική της αξία), αποτελεί μία από τις τουριστικές ατραξιόν της Κωνσταντινούπολης, αφού, κατά κύριο λόγο, κατακλύζεται από τουρίστες κι όχι από ντόπιους. Η Σκεπαστή Αγορά είναι ένα πολυδαίδαλο συγκρότημα, που εκτείνεται σε 300 στρέμματα και διακλαδίζεται από 80 δρόμους, φιλοξενεί πάνω από 4.000 καταστήματα και 15.000 εργαζόμενους και ο επισκέπτης μπορεί να βρει και ν' αγοράσει σχεδόν τα πάντα (χαλιά, ρούχα, κοσμήματα, βιβλία, υποδήματα, αντικές, ναργιλέδες, σαμβόρια, κεχριμπαρένια κομπολόγια, υφάσματα, αναμνηστικά, είδη σπιτιού, τρόφιμα). Τα περισσότερα αντικείμενα και προϊόντα είναι απομιμήσεις, αλλά παρ' όλα αυτά η τιμές τους, είναι τσουχτερές. Δεν αποκλείεται, βέβαια, ψάχνοντας να κάνει κάποιος και καλές αγορές. Απαραίτητη προϋπόθεση, το παζάρι με τους καταστηματαρχες. Στο χώρο της αγοράς, υπάρχουν ακόμα γραφικά καφεενεία και εστιατόρια.

Λίγο πιο κάτω, βρίσκεται η Αιγυπτιακή Αγορά, ή Αγορά των Μπαχαρικών (και πήρε το όνομά της από τα μπαχαρία, αλλά και τ' άλλα προϊόντα που κυρίως έρχονταν από την Αίγυπτο). Η Αιγυπτιακή Αγορά έχει περισσότερο ανατολίτικο χρώμα και φιλοξενεί σε σχήμα Γ, περίπου 80 καταστήματα στα οποία ο επισκέπτης μπορεί να βρει σε μεγάλη ποικιλία σε μπαχαρικά, τυροκομικά, ψάρια, λακέρδα βαρελιού, χαβιάρι, παστουρμά, λουκούμια, καφέδες, ξηρούς καρπούς, μέλι, αφροδισιακά φάρμακα κι αρώματα.

Πύργος του Γαλατά

Σήμερα, το εσωτερικό του δεν υποδηλώνει την μεσαιωνική καταγωγή του -καθώς οι παρεμβάσεις έχουν αλλοιώσει τον χαρακτήρα του- αλλά εξωτερικά είναι σωστά συντηρημένος, εντυπωσιάζει και προσελκύει εκατοντάδες επισκέπτες καθημερινά. Ο λόγος για τον Πύργο του Γαλατά που είναι ορατός από τα περισσότερα σημεία της Πόλης και από την κυκλική βεράντα του μπορεί να θαυμάσει κανείς πανοραμικά την Κωνσταντινούπολη με τον Βόσπορο, τον Κεράτιο και τον Μαρμαρά και -αν η ατμόσφαιρα είναι καθαρή- το μάτι του να φτάσει ως τα Πριγκηπόννησα. Ο πύργος χτίστηκε από τους Γενοβέζους το 1348, έχει ύψος 62 μέτρα και διάμετρο 9 μέτρα και βρίσκεται 140 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Το 1509 υπέστη ζημιές από σεισμό, αλλά αναστηλώθηκε, ενώ δέχτηκε ανακαινίσεις το 1794, το 1831, το 1875 και εκτεταμένη αναπαλαίωση στην τριετία 1964-1967. Από τους οθωμανούς χρησιμοποιήθηκε ως παρατηρητήριο (κυρίως για πυρκαγιές), αλλά σήμερα στους δύο τελευταίους ορόφους (8ο και 9ο) λειτουργούν εστιατόριο και νυχτερινό κέντρο.

Ιππόδρομος

Ο Ιππόδρομος βρίσκεται στην καρδιά της Βυζαντινής Κωνσταντινούπολης, δίπλα στην Αγία Σοφία, το Μπλε Τζαμί και το Παλάτι του Τοπκαπί. Βέβαια, σήμερα, δεν θυμίζει σε τίποτα ρωμαϊκό ιππόδρομο, καθώς έχει διαμορφωθεί σε επιμήκη πλατεία (λέγεται Πλατεία Σουλταναχμέτ ή Πλατεία των Αλόγων). Κατασκευάστηκε από τον Σεπτίμιο Σεβήρο το 203 μ.Χ., όταν κατέλαβε την πόλη του Βυζαντίου και σε μια προσπάθειά του να εξευμενίσει τους κατοίκους της, αλλά την οριστική του μορφή την απέκτησε το 330 μ.Χ. από τον Μέγα Κωνσταντίνο. Είχε 400 μέτρα μήκος και 120 μέτρα πλάτος και μπορούσε να φιλοξενήσει περισσότερα από 30.000 άτομα (αν και λέγεται ότι η χωρητικότητά του άγγιζε τα 100.000).

Οι ρωμαίοι και οι βυζαντινοί οργάνωναν εδώ αρματοδρομίες, ιπποδρομίες, μονομαχίες και άλλες αθλητικούς αγώνες, ενώ οι οθωμανοί, πέρα από αθλητικές δραστηριότητες, χρησιμοποιούσαν τον ιππόδρομο ως κέντρο λαϊκών διασκεδάσεων και λαϊκών αγορών. Βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι επί Ιουστινιανού, ο χώρος και η περιοχή αμαυρώθηκε από το αιματηρότερο γεγονός στην ιστορία του: τον εγκλωβισμό και τη σφαγή χιλιάδων ατόμων (περίπου 30.000) κατά τη Στάση του Νίκα.

Ο κεντρικός δρόμος, η σπίνα, ήταν διακοσμημένος με οβελίσκους και κίονες, ενώ εντυπωσιακά ήταν τα τέσσερα χάλκινα άλογα που βρίσκονταν στο χώρο, όπου σήμερα υπάρχει το περίπτερο για τουριστικές πληροφορίες -τα άλογα αυτά εκλάπησαν από τους σταυροφόρους που κυριεύσαν την Πόλη το 1204 και τα μετέφεραν στον Άγιο Μάρκο της Βενετίας. Σήμερα, ωστόσο, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τον Αιγυπτιακό Οβελίσκο που έφερε ο Κωνσταντίνος από το Λούξορ, τη Στήλη των Όφρων που μεταφέρθηκε από τους Δελφούς και χρονολογείται από το 479 π.Χ., τη Στήλη του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου (ή Χάλκινη Στήλη) και την Κρήνη του Γουλιέλμου, που κατασκευάστηκε το 1898, όταν ο κάιζερ της Γερμανίας επισκέφτηκε την Κωνσταντινούπολη.

Φρούριο Ρωμυλίας

Αφήνοντας τα προάστια της Κωνσταντινούπολης, που βρίσκονται στην ευρωπαϊκή ακτή του Βοσπόρου και λίγο πριν την δεύτερη κρεμαστή γέφυρα που ενώνει την Ασία με την Ευρώπη, ο επισκέπτης συναντά το εντυπωσιακό Φρούριο της Ρωμυλίας, ή και Κάστρο της Ευρώπης. Το κατασκεύασε ο Μωάμεθ ο Πορθητής το 1452, ένα χρόνο πριν την άλωση της Πόλης, με στόχο να εμποδίσει την προμήθεια των Βυζαντινών από την Δύση, που έρχονταν με πλοία από τον Δούναβη και την Μαύρη Θάλασσα. Ο Μωάμεθ έχτισε το φρούριο στο στενότερο σημείο του Βοσπόρου και ακριβώς απέναντι από το Φρούριο της Ανατολίας ή Κάστρο της Ασίας (χτίστηκε από τον σουλτάνο προπάππο του Γιλντιρίμ Μπαγιαζήτ το 1393), έτσι ώστε να μπορεί να ελέγχει κάθε πέρασμα πλοίου -γι' αυτό και αρχικά ονομάστηκε Μπογάζ Κεσέν (Φράγμα του Στενού).

Σύμφωνα με τις ιστορικές μαρτυρίες, το κάστρο το σχεδίασε ο ίδιος ο Μωάμεθ, που χρειάστηκε μόλις τρεις μήνες για την κατασκευή του, δουλεύοντας ακατάπαυστα 1.000 τοικοποιοί και 2.000 εργάτες. Τρεις μεγάλοι προμαχώνες κι άλλοι έξι μικρότεροι, εξοπλισμένοι με κανόνια μεγάλου διαμετρήματος, ήσαν ικανοί να ελέγχουν το στενό πέρασμα και ουσιαστικά να αποκλείσουν την Πόλη στο σημείο αυτό. Μετά την άλωση της Πόλης, το κάστρο δεν είχε καμιά στρατιωτική σημασία και χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή, ιδιαίτερα για αιχμαλώτους πολέμου. Κατά καιρούς υπέστη ζημιές και φθορές από τον χρόνο, αλλά το 1953 αναστηλώθηκε και σήμερα είναι ανοικτό στο κοινό. Στο εσωτερικό του λειτουργεί ένα μικρό μουσείο κανονιών, φιλοξενεί τα υπολείμματα ενός τζαμιού και διαθέτει ένα μικρό αμφιθέατρο, στο οποίο κάθε καλοκαίρι πραγματοποιείται εδώ το Φεστιβάλ Μουσικής και Χορού της Κωνσταντινούπολης.

Η κρεμαστή γέφυρα Ατατούρκ

Το γραφικό προάστιο Ιστινιγιέ στο Βόσπορο

Στα νερά του Βοσπόρου

Όταν αναφέρεται κάποιος στην Κωνσταντινούπολη, το μυαλό του πάει στο Βόσπορο. Κι όχι άδικα. Δεν είναι που το θαλάσσιο αυτό κανάλι είναι άρρηκτα δεμένο με την ιστορία της πόλης, αλλά και γιατί οι ομορφιές που ξεδιπλώνει στον επισκέπτη, είτε από τη θάλασσα είτε από τη στεριά, είναι απaráμιλλες και μοναδικές.

Με μήκος που φτάνει τα 33 χιλιόμετρα και πλάτος που κυμαίνεται μεταξύ 700 μέτρων και 3,5 χιλιομέτρων, ο Βόσπορος συνδέει τη Θάλασσα του Μαρμαρά με την Μαύρη Θάλασσα και χωρίζει την Ευρώπη από την Ασία. Ιδιαίτερα δημοφιλής, διαπλέεται καθημερινά από εκατοντάδες πλεούμενα με χιλιάδες τουρίστες, οι οποίοι μπορούν ν' απολαύσουν στη διαδρομή τους πολυτελή παλάτια, ιστορικά κάστρα, ξύλινες βίλες (γνωστά ως γιαλιά-από το γιαλός), ονομαστά τεμένη και γραφικά φαροχώρια. Στο διάπλου του ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει επίσης και τις δύο κρεμαστές γέφυρες που ενώνουν την ευρωπαϊκή με την ασιατική πλευρά: Η πρώτη, ενώνει τις συνοικίες Ορτάκιοϊ και Μπειϊλέρμπεη, φέρει το όνομα του Ατατούρκ και τα εγκαίνιά της έγιναν στις 29 Οκτωβρίου 1973, συμπιπτοντας με τις γιορταστικές εκδηλώσεις για τα 50 χρόνια από την ανακήρυξη του νέου τουρκικού κράτους. Έχει μήκος 1560 μέτρα (είναι η 6η μεγαλύτερη στον κόσμο) και βρίσκεται 64 μέτρα πάνω από τη θάλασσα. Η δεύτερη κρεμαστή γέφυρα, βρίσκεται πιο ψηλά, προς την Μαύρη Θάλασσα και φέρει το όνομα του σουλτάνου Μωάμεθ του Πορθητή, κατασκευάστηκε μέσα σε τρία χρόνια (29 Μαΐου 1985-29 Μαΐου 1988) κι εξυπηρετεί κυρίως βαριά οχήματα διεθνών μεταφορών. Το μήκος της φτάνει τα 1510 μέτρα και υψώνεται κι αυτή 64 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

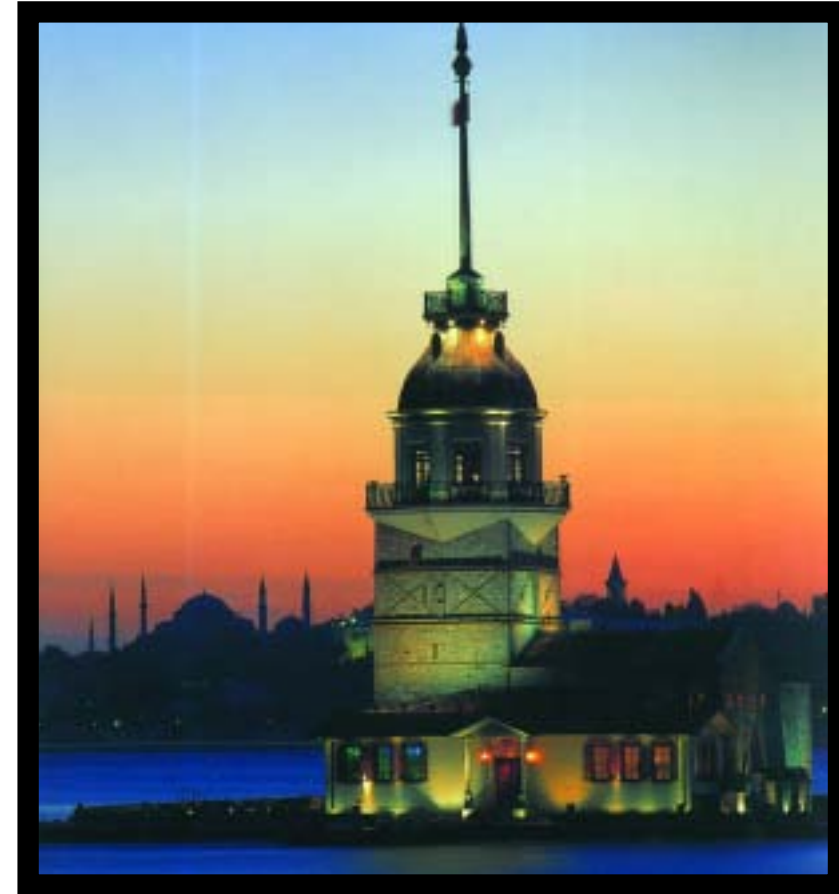

Οι σταθμοί Σιρκετζί και Χαϊντάρπασα

Οι σταθμοί Σιρκετζί και Χαϊντάρπασα, είναι εντυπωσιακοί και προσέφεραν για την εποχή τους πρωτοποριακές υπηρεσίες στον τομέα των συγκοινωνιών, ενώ αρχιτεκτονικά συγκινούν ακόμα και σήμερα. Ο πρώτος βρίσκεται στην καρδιά της πόλης, στην περιοχή του Εμίνονου κι αποτελούσε τον τερματισμό της θρυλικής διαδρομής του Όριαν Εξπρές -άλλωστε για τον λόγο αυτό κατασκευάστηκε και την υποδέχονταν ως τοι 1977. Ολοκληρώθηκε το 1890 σε σχέδια του γερμανού αρχιτέκτονα Γιάσμουντ και σήμερα εξακολουθεί να συνδέει την Κωνσταντινούπολη με τις ευρωπαϊκές χώρες. Στις εγκαταστάσεις του λειτουργεί εστιατόριο και καφενείο και, φυσικά, συγκεντρώνει

καθημερινά αρκετούς τουρίστες. Ο σταθμός της Χαϊντάρπασα βρίσκεται στη Χαλκηδόνα, στην ασιατική πλευρά κι αποτελεί αφετηρία (ή και αρχή) των διαδρομών για την Ανατολή. Η κατασκευή του άρχισε το 1898 με γερμανικά κεφάλαια, σε σχέδια του Otto Ritter και Helmut Cuno και ολοκληρώθηκε το 1908. Η αρχιτεκτονική του εντυπωσιάζει και ο όγκος του επιβάλλεται στο λιμάνι της Χαλκηδόνας.

Ο πύργος του Λεάνδρου

Για τους τούρκους είναι ο «πύργος της κοπέλας», για τους έλληνες ο «πύργος του Λεάνδρου» -και οι δύο ονομασίες στηρίζονται σε αντίστοιχους μύθους. Ο πρώτος λέει ότι σ' αυτόν «φυλακίστηκε» μια πριγκίπισσα, επειδή κάποιος προφήτης προειδοποίησε τον άρχοντα πατέρα της ότι θα πεθάνει από δάγκωμα φιδιού. Τελικά, η κόρη δεν μπόρεσε ν' αποφύγει τη μοίρα της: το φίδι εμφανίστηκε σ' ένα καλάθι με σύκα, που μεταφέρθηκε εκεί κατά τις εβδομαδιαίες προμήθειες. Η δεύτερη εκδοχή συνδέεται με τον ελληνικό μύθο του Λεάνδρου, σύμφωνα με τον οποίο, κάθε βράδυ, ο νεαρός Λεάνδρος, με προστάτιδα την Ήρα που κρατούσε ένα καντήλι για να τον καθοδηγεί, κολυμπούσε στα νερά του Ελλησπόντου για να συναντήσει στην απέναντι ακτή την αγαπημένη του Ηρώ. Ωστόσο, κάποιο βράδυ, το καντήλι έσβησε από τον δυνατό άνεμο και ο Λεάνδρος, χάνοντας τον προσανατολισμό του, πνίγηκε στο σημείο όπου σήμερα βρίσκεται ο πύργος.

Ο πύργος, χτισμένος πάνω σε βραχονησίδα είναι κτήριο του 18ου αιώνα και σύμφωνα με ιστορικές πηγές, στη θέση του υπήρχε βυζαντινό μικρό κάστρο, που έχτισε ο Εμμανουήλ Α΄ Κομνηνός. Κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή, φάρος, λοιμοκαθατήριο, τελωνείο, ναυτική πύλη με διόδους και κέντρο της τουρκικής ακτοφυλακής, ενώ αποτέλεσε αρκετές φορές σκηνικό σε κινηματογραφικές ταινίες (ανάμεσά τους και μια του Τζαϊμς Μποντ). Σήμερα, λειτουργεί ως εστιατόριο και καφέ.

Ιστορικές μονές κι εκκλησίες

Τρεις από τις ιστορικότερες μονές, που σήμερα, ωστόσο, δεν λειτουργούν ως χριστιανικοί λατρευτικοί χώροι, είναι η Μονή της Χώρας, η Μονή Παντοκράτορος και η μονή Παμμακαρίστου.

Η Μονή της Χώρας, απαραίτητο προσκύνημα για κάθε ορθόδοξο που επισκέπτεται την Κωνσταντινούπολη, μετά την άλωση λειτούργησε ως τζαμί, αλλά σήμερα είναι μουσείο, γνωστό ως Μουσείο Καριέ. Σύμφωνα με τους βυζαντινολόγους ιστορικούς η ονομασία της οφείλεται στο γεγονός ότι όταν χτίστηκε βρίσκονταν εκτός των τειχών της πόλης, σε εξοχική περιοχή, γνωστή ως «χώρα». Όταν ο Θεοδόσιος Β΄, τον 5ο αιώνα, έχτισε τα ομώνυμα τείχη, που σώζονται και σήμερα, περιέλαβε μέσα τους και τη μονή, αλλά η ονομασία της παρέμεινε. Ο σημερινός ναός χρονολογείται από τον 11ο αιώνα, με κτήτορα τη Μαρία Δούκα, ανειψία του Ισαάκιου Α΄ του Κομνηνού, για να ανακαινιστεί και αποπερατωθεί λίγα χρόνια αργότερα από τον Ισαάκιο Β΄ τον Κομνηνό. Τον 14ο αιώνα, προστέθηκε εξωνάρθηκας και παρεκκλήσι με δαπάνες του Θεόδωρου Μετοχίτη (μέγα λογοθέτη του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄), ο οποίος, με την οικονομική άνεση και την αγάπη προς τις τέχνες που είχε, φρόντισε στο διάστημα 1315-1321, ο ναός να φιλοτεκνηθεί με ανείπωτης ομορφιάς ψηφιδωτά και τοιχογραφίες. Αρκετά χρόνια μετά την άλωση της πόλης, το 1511, οι οθωμανοί μετέτρεψαν τη Μονή της Χώρας σε τζαμί, ανεγείροντας δίπλα της κι έναν μιναρέ, ενώ το 1765 κάλυψαν τα υπέροχα μωσαϊ-

κά και τις τοιχογραφίες με κονίαμα. Αποκαταστάθηκαν στη δεκαετία 1948-1959, από το Αμερικανικό Βυζαντινό Ινστιτούτο.

Η Μονή Παντοκράτορος, χτισμένη από τον Ιωάννη Β΄ Κομνηνό και την γυναίκα του Ειρήνη (12ος αιώνας), αποτελείται από δύο εκκλησίες (αφιερωμένες στο Χριστό και την Παναγία) κι ένα νεκρικό παρεκκλήσι (αφιερωμένο στον αρχάγγελο Μιχαήλ), ενώ το κτηριακό συγκρότημά της περιελάμβανε μικρό νοσοκομείο, γηροκομείο, τρελοκομείο και πανδοχείο. Στην μεγάλη ακμή της η μονή είχε 700 μοναχούς. Σήμερα λειτουργεί ως τζαμί.

Η εκκλησία της Παμμακαρίστου, ένα εκπληκτικό μνημείο της βυζαντινής αρχιτεκτονικής, ανάγεται επίσης στον 12ο αιώνα και κτήτορές της είναι ο Ιωάννης Β΄ Κομνηνός και η γυναίκα του Ειρήνη. Διακρίνεται για τα φανταστικά μωσαϊκά της και μετά την άλωση της πόλης, στέγασε για 100 περίπου χρόνια το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το 1591 μετατράπηκε σε τζαμί από τον Μουράτ τον Γ΄, σε ανάμνηση των κατακτήσεών του στην Γεωργία και το Αζερμπαϊτζάν, δίδοντάς του το όνομα Τέμενος της Νίκης. Τέλος, αξίζει να επισκεφτεί κανείς τη Μονή της Παναχράντου (του 13ου αιώνα), τα ερείπια του ναού του Αγίου Ιωάννου του Στουδίου, την Αγία Ειρήνη (που βρίσκεται στο προαύλιο του Τοπκαπί, αλλά παραδόξως δεν μετατράπηκε ποτέ σε τζαμί) και το ναό των Αγίων Σεργίου και Βάκκου (που ονομάζεται και Μικρή Αγία Σοφία)...

Υδραγωγείο του Ουάλη

Το υδραγωγείο του Ουάλη είναι από τα πρώτα Βυζαντινά μνημεία που αντικρίζει ο επισκέπτης μπαίνοντας στην Κωνσταντινούπολη, καθώς το διαπερνά η κεντρικότερη οδός εισόδου. Κατασκευασμένο από τον αυτοκράτορα Ουάλη τον 4ο αιώνα μ.Χ., για να μεταφέρει νερό από το Δάσος του Βελιγραδίου στην πόλη, το υδραγωγείο εντυπωσιάζει με την διπλή σειρά αφίδων του.

Κι επειδή ως τα τέλη του 19ου αιώνα χρησιμοποιούνταν για την συγκέντρωση του νερού σε υπόγεια δεξαμενή στο χώρο της σημερινής πλατείας Μπεγιαζήτ, επισκευάστηκε αρκετές φορές στο διάβα του χρόνου -από τον Ιουστινιανό τον 6ο αιώνα, από τον Κωνσταντίνο τον Ε΄ τον 8ο αιώνα, από τον Βασίλειο τον Β΄ τον 11ο αιώνα, αλλά και αρκετές φορές από τους οθωμανούς σουλτάνους. Το αρχικό του μήκος ήταν 1.000 μέτρα, αλλά σήμερα διασώζονται περίπου 600 μέτρα.

Τα υλικά κατασκευής του μεταφέρθηκαν από την Χαλκηδόνα και οι ανοικτοί αγωγοί των πρώτων χρόνων αντικαταστάθηκαν στη συνέχεια με πήλινους σωλήνες και στη συνέχεια με σιδερένιους.

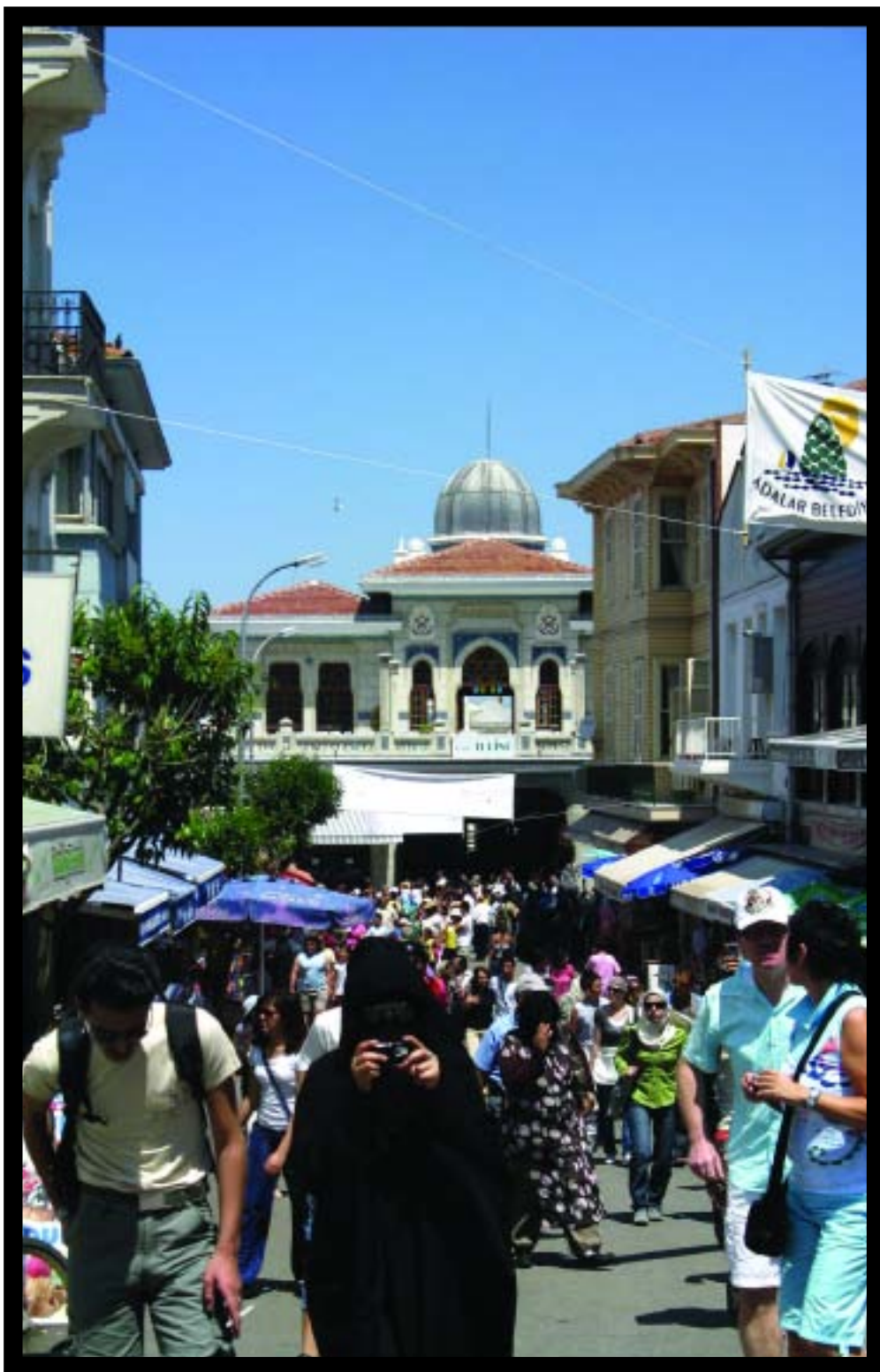

Πρόταση: Αξίζει να επισκεφθείτε το πάρκο με τις μινιατούρες των ιστορικότερων μνημείων της Τουρκίας

- φωτογραφία γάμου
- διαφημιστική φωτογραφία
- φωτογραφία μόδας
- καλλιτεχνική φωτογραφία
- φωτορεπορτάζ
- τουριστική φωτογραφία
- αεροφωτογραφία

ευθυμιόπουλος **photo**graphy
 παναγούλη 23 (πλατεία Ταχυδρομείου), Λάρισα, τηλ.: 2410 237.459

Πριγκηπόννησα

Τα μαργαριτάρια του Μαρμαρά

Πριγκηπόννησα... Εννιά μικρά νησάκια, σκορπισμένα σαν μαργαριτάρια, στη θάλασσα του Μαρμαρά... Πρώτη, Αντιγόνη, Χάλκη, Πρίγκηπος, Αντιρόθυος, Νέανδρος, Οξειά, Πίττα, Πλάτη... Κάποτε ήταν τόποι εξορίας, σήμερα τουριστικά θέρετρα... Κάποτε έσφυζαν από ζωή, σήμερα οι νέοπλουτοι Τούρκοι έχουν εκεί τις παραθεριστικές τους κατοικίες... Κάποτε το ρωμαίικο στοιχείο κυριαρχούσε, σήμερα ελάχιστοι Έλληνες έχουν απομείνει...

Κιβωτός της Ορθοδοξίας, τόπος με αναγνωρισμένα από τους σουλτάνους προνόμια και καταφύγιο κατατρεγμένων και επαναστατών, πήραν το (ελληνικό) όνομά τους από τη συνήθεια των Βυζαντινών αυτοκρατόρων να εξορίζουν εκεί όσους πρίγκηπες ή πριγκήπισσες ένωσαν ότι αποτελούν απειλή για την ηγεμονία τους -μάλιστα λέγεται ότι, για να γίνει σκληρότερη η τιμωρία τους, τους περισσότερους τους τύφλωναν, για να μη μπορούν ν' απολαμβάνουν στη διάρκεια της εξορίας τους, την απaráμιλλη ομορφιά των νησιών. Για τους Ρωμιούς της Πόλης ήταν και είναι απλά Τα Νησιά. Για τους Τούρκους, Τα Κόκκινα Νησιά ή Κοκκινονήσια (από το χρώμα που έχουν οι ακτές και τα βράχια τους εξαιτίας του χαλκού), Τα Παπαδονήσια (από τα πολλά μοναστήρια και τις εκκλησίες), αλλά και Τα Νησιά του Διαβόλου (Δαιμόνησα ή Δαιμονονήσια).

Από τα εννιά νησιά, μόνο τα τέσσερα κατοικούνται ανέκαθεν: Η Πρώτη, η Αντιγόνη, η Χάλκη και η Πρίγκηπος. Το πέμπτο, η Αντιρόβυθος, ακατοίκητο ως τη δεκαετία του 1950, πέρασε σε χέρια ιδιώτη, ο οποίος στη συνέχεια ρυμοτόμησε μια μικρή έκταση και την πούλησε σε ευκατάστατους αστούς της Πόλης για ν' ανεγείρουν εκεί πολυτελείς επαύλεις και βίλες, όπως και η Πίττα ή Κουτάλα, που επίσης είναι ιδιόκτητη. Από τα υπόλοιπα τέσσερα νησιά, η Πλάτη φιλοξενεί ναυτική βάση από το 1945 (μάλιστα εκεί δικάστηκε και καταδικάστηκε σε απαγχονισμό ο πρώην πρωθυπουργός Μεντερές), ενώ η Οξειά και η Νεάνδρος είναι μικρά, άγονα και χωρίς κατοίκους.

Τα τέσσερα κατοικήσιμα νησιά των Πριγκηπονήσων φιλοξενούσαν μόνο Έλληνες στη διάρκεια της τουρκοκρατίας και με σουλτανικά διατάγματα απαγορεύονταν να μετοικήσει εκεί Οθωμανός. Οι ορθόδοξοι κάτοικοί τους ασκούσαν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα (υπήρχαν παντού μοναστήρια, εκκλη-

σίες και ασκηταριά), ενώ ήταν απαλλαγμένοι από τον κεφαλικό φόρο και το παιδομάζωμα. Σύμφωνα με ιστορικές μαρτυρίες, ο πρώτος μινωτής υψώθηκε στη Χάλκη το 1773 κι αυτός στον περίβολο ενός στρατώνα εκπαίδευσης αξιωματικών για να εξυπηρετήσει τις θρησκευτικές ανάγκες των δοκίμων και των εκπαιδευτών τους, ενώ στην Πρίγκηπο το πρώτο τζαμί έκανε την εμφάνισή του το 1895. Όσο για την Αντιγόνη και την Πρώτη, μόλις τα τελευταία χρόνια (και κυρίως τα γεγονότα του '74), κατοικήθηκαν από Τούρκους. Σήμερα, οι ρωμαίικες οικογένειες που ζουν στα Πριγκηπόννησα είναι ελάχιστες, αλλά συμβιώνουν χωρίς προβλήματα με τους υπόλοιπους κατοίκους.

Τα Πριγκηπόννησα αποτελούν στις μέρες μας τουριστικό σημείο αναφοράς -ιδιαιτέρως για τους Έλληνες. Απέχουν από την Κωνσταντινούπολη γύρω στα 12 ναυτικά μίλια, απαιτείται περίπου μια ώρα με το καράβι και αξίζει να τα επισκεφτεί κάποιος. Τα καράβια ξεκινούν από την αποβάθρα Sirkeci 5, ή την Kabatas και αποπλέοντας δίνεται η δυνατότητα στον ταξιδιώτη ν' αντικρίσει μέσα από τα νερά του Βοσπόρου την εκθαμβωτική Αγία-Σοφία, το εντυπωσιακό Τοπ Καπί (γνωστό και από την ομότιτλη ταινία του Ντασέν με την πρωταγωνίστρια τη Μελίνα Μερκούρη), το εκπληκτικό Μπλε Τζαμί, τον μοναχικό στην είσοδο του κόλπου Πύργου του Λεάνδρου (εδώ γυρίστηκαν σκηνές για ταινία του Τζέιμς Μποντ), τον πολυφωτογραφημένο σιδηροδρομικό σταθμό του Χαϊντάρ Πασά και τον στρατώνα Σεμιλιέ με τους τέσσερις πύργους του...

Το πρώτο νησί που προσεγγίζει το καράβι, είναι η Πρώτη. Οι Τούρκοι το ονομάζουν Kinali Ada, δηλαδή το νησί με το κόκκινο χώμα. Πλησιάζοντας, σε σοκάριουν οι αρκετές κεραίες κινητής τηλεφωνίας που έχουν φυτρώσει στην κορυφή του μοναδικού λόφου, αλλά μόλις το καράβι δέσει στο λιμάνι αντικρίζεις ένα τόπο

όμορφο και απλό και αντιλαμβάνεσαι γιατί αρκετοί κάτοικοι της Πόλης την επιλέγουν για τον παραθερισμό τους, ή ακόμα και για μόνιμη κατοικία (από την Κωνσταντινούπολη απέχει μόλις 45 λεπτά με το καράβι της γραμμής και 20 λεπτά με ταχύπλοο). Στην κορυφή του λόφου, είναι χτισμένο το μοναστήρι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, ενώ στον οικισμό φιλοξενείται ο ιερός ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου.

Μετά την Πρώτη, το καράβι της γραμμής «πιάνει» στο λιμάνι της **Αντιγόνης**. Είναι το μικρότερο από τα κατοικήσιμα νησιά, αλλά από πολλούς θεωρείται το ωραιότερο, γι' αυτό και συγκεντρώνει τους περισσότερους επισκέπτες. Το όνομά της το οφείλει στον Δημήτριο τον Πολιορκητή, ο οποίος έδωσε στο νησί το όνομα του πατέρα του, Αντίγονου του Μονόφθαλμου. Οι Τούρκοι την ονομάζουν σήμερα **Burgaz Ada**, δηλαδή, Το νησί του Κάστρου, εξαιτίας των ερειπίων της μονής Θεοκορυφώτου, ή Μεταμορφώσεως του Χριστού, ή απλώς του Χριστού, που μοιάζει με κάστρο. Στο νησί σώζεται σήμερα και η μονή του Αγίου Γεωργίου Καρύπη, ενώ πίσω από την προκυμαία ο επισκέπτης θα συναντήσει τον ιερό ναό του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, που χτίστηκε το 1899, αλλά και την κρύπτη, όπου ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Β΄ Τραυλός φυλάκισε το 821 τον Άγιο Μεθόδιο τον Ομολογητή.

Σε απόσταση αναπνοής, βρίσκεται η γνωστή σε όλους **Χάλκη**. Με τη Θεολογική Σχολή να αποτελεί πνευματικό κέντρο της Ορθοδοξίας, η Χάλκη θεωρείται από τους Ορθόδοξους καθαγιασμένος τόπος, καθώς εδώ φιλοξενούνται τα σκηνώματα δέκα πατριαρχών, η Θεολογική Σχολή, τρία μοναστήρια και δύο σκήτες. Μετά την Πρίγκηπο είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί και στο παρελθόν έζησε μέρες ακμής κι ευημερίας, με την παρουσία της Θεολογικής Σχολής, τη Σχολή των Ελλήνων Εμπόρων, την Κοινοτική των Χαλκινών Ελληνική Σχολή και τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων που λειτουργεί και σήμερα. Το όνομά της το οφείλει στα ορυχεία του χαλκού που υπήρχαν εκεί, αλλά σήμερα οι Τούρκοι την ονομάζουν **Heybeli Ada**, που σημαίνει Ταγαρονήσι (χαϊμπέ στα τούρκικα σημαίνει δισάκι, διότι οι δύο λόφοι της σχηματίζουν ένα είδος δισακίου).

Πριν το καράβι φτάσει στο λιμάνι, ο επισκέπτης αντικρίζει στην κορυφή του Λόφου της Ελπίδας, την επιβλητική Θεολογική Σχολή που ίδρυσε ο Πατριάρχης Γερμανός ο Δ' και λειτούργησε από το 1844 ως το 1971. Στα 127 χρόνια λειτουργίας της αποφοίτησαν 930 κληρικοί, από οποίους οι 343 έγιναν επίσκοποι και οι 12 από αυτούς Οικουμενικοί Πατριάρχες, 2 πατριάρχες Αλεξανδρείας, 2 πατριάρχες Αντιοχείας, 4 αρχιεπίσκοποι Αθηνών και 1 αρχιεπίσκοπος Τιράνων, ενώ ως πρεσβύτεροι και διάκονοι υπηρέτησαν στην Εκκλησία 318. Στην αυλή της Σχολής βρίσκεται ο ιερός ναός της Αγίας Τριάδας, που παλαιότερα ήταν μοναστήρι, γνωστό ως Μονή των Δεσποτών, ενώ απέναντι, στον δεύτερο λόφο, όπου και η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, δεσπόζει η Μονή της Καμαριώτισσας (και Κουμαριώτισσα για τους ντόπιους, εξαιτίας των πολλών κουμαριών που υπάρχουν στην περιοχή) και δίπλα η Μονή του Αγίου Γεωργίου του Εγκρεμού ή Κρεμνού.

Το τέταρτο κατοικήσιμο και ταυτόχρονα μεγαλύτερο και πυκνοκατοικημένο νησί του συμπλέγματος των Πριγκηπωνήσων, είναι η **Πρίγκηπος**, ή **Μεγάλο Νησί** (Buyuk Ada) για τους Τούρκους. Εδώ ζούσαν κάποτε περισσότεροι από 15.000 ψυχές, αλλά σήμερα δεν υπερβαίνουν τις 7.500. Όσο για τους Έλληνες, είναι πλέον ελάχιστοι. Το καλοκαίρι, βέβαια, οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης βουλιάζουν το νησί, καθώς το προτιμούν για τις διακοπές τους. Στους λόφους του νησιού δεσπόζουν τα μοναστήρια του Χριστού και του Αγίου Γεωργίου του Κουδουνά, ενώ στην Πρίγκηπο έχει την έδρα της σήμερα και η Μητρόπολη Πριγκηπωνήσων. Στον οικισμό υπάρχουν και δύο εκκλησίες, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (πίσω από την αποβάθρα) και του Αγίου Δημητρίου (στην περιοχή Πλάτανος), που είναι και ο μητροπολιτικός ναός των Πριγκηπωνήσων.

Τόσο στην Πρίγκηπο, όσο και στ' άλλα τρία κατοικήσιμα νησιά, δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα και δίκυκλα (εκτός από πυροσβεστικά οχήματα και ασθενοφόρα) και οι μετακινήσεις των κατοίκων και των επισκεπτών γίνονται μόνο με ιππήλατα

αμαξάκια (τα γνωστά παϊτόνια) και ποδήλατα. Το σύμπλεγμα των Πριγκηπωνήσων, συμπληρώνουν τα άλλα πέντε βραχόνησα:

- Η **Αντιρόβυθος** (Sedef Ada), απέναντι από την Πρίγκηπο, που κατοικείται, κυρίως, τα καλοκαίρια από τους λίγους ιδιοκτήτες που διαθέτουν πολυτελείς επαύλεις και βίλες. Η αρχαία της ονομασία είναι Τερέβινθος κι εδώ βρίσκονται τα ερείπια της μονής του Αγίου Ιγνατίου.

- Η **Πίττα** ή **Κουτάλα** (Kasik Ada), απέναντι από τη Χάλκη, που επίσης είναι ιδιόκτητο νησί.

- Η **Πλάτη** (Yassi Ada), απέναντι από την Πρώτη, όπου ο Άγιος Ιγνατίος ίδρυσε μονή και εκκλησία αφιερωμένη στους Αγίους Σαράντα και το 1857 πέρασε στα χέρια του Άγγλου πρεσβευτή Henry Bulwer (έχτισε εδώ μια ωραία κατοικία-παλάτι, που αργότερα πούλησε στον χεδίφη της Αιγύπτου), για να χρησιμοποιηθεί από το 1945 ως το 1993 ως ναυτική βάση.

- Η **Οξειά** (Sivri Ada, Το Μυτερό Νησί), επίσης απέναντι από την Πρώτη, που στα Βυζαντινά χρόνια υπήρξε τόπος εξορίας, ενώ το 1961 εδώ δικάστηκε, φυλακίστηκε και τελικά απαγχονίστηκε ο πρώην πρωθυπουργός Αντινάν Μεντερές. Ακόμα, το 1911 μεταφέρθηκαν στο νησί χιλιάδες αδέσποτα σκυλιά της Κωνσταντινούπολης, αλλά όταν ο σεισμός χτύπησε την Κωνσταντινούπολη, οι Τούρκοι τον θεώρησαν οργή θεού κι έτσι συνέλλεξαν και πάλι τα αδέσποτα και τ' άφησαν ελεύθερα στους δρόμους της Πόλης.

- Η **Νέανδρος** (Tavan Ada), το πλέον απομακρυσμένο και μικρό νησάκι, όπου ο Άγιος Ιγνατίος πριν γίνει πατριάρχης έχτισε μια μονή και σώζονται μόνο ερείπια της.

Τέλος, ανοιχτά στη θάλασσα του Μαρμαρά (αν και δεν ανήκει στο σύμπλεγμα των Πριγκηπωνήσων), βρίσκεται και το μικρό νησί Καλόλιμνος (Ιμραλί). Εδώ, από το 1999, εκτίει την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, ο διάσημος έγκλειστος του, ο άλλοτε αρχηγός των Κούρδων, Αμπτουλάχ Οτσαλάν...

Πρίγκηπος

Το Μεγάλο Νησί

Για τους Έλληνες ήταν και είναι η Πρίγκηπος... Για τους Τούρκους το Buyuk Ada, δηλαδή, Το Μεγάλο Νησί. Τόπος εξορίας στη βυζαντινή περίοδο, τόπος ευημερίας τον 19ο αιώνα, τόπος χωρίς την έντονη ελληνική παρουσία σήμερα, η Πρίγκηπος αποτελεί το μεγαλύτερο νησί των Πριγκηπονήσων σε έκταση και σε πληθυσμό και σημείο αναφοράς για τους χιλιάδες επισκέπτες της.

Την περίοδο της ακμής της, αριθμούσε 15.000 κατοίκους (η συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν Έλληνες), αλλά σήμερα δεν φτάνει τις 7.500 (με μόνο 40 εναπομείναντες Έλληνες).

Όπως και σ' όλα τα Πριγκηπονήσια, οι κάτοικοι βιώνουν κι εδώ ανθρώπινες συνθήκες ζωής, διαμένοντας σε υπέροχα αρχοντικά με μεγάλες αυλές και κυκλοφορώντας μόνο με ποδήλατα και παϊτόνια (τα αυτοκίνητα και οι μοτοσυκλέτες απαγορεύονται). Ωστόσο, παρά την μικρή κοινότητα των Ελλήνων σήμερα, η ορθόδοξη παρουσία στην Πρίγκηπο είναι έντονη, με τα μοναστήρια του Χριστού, του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Γεωργίου του Κουδουνά (η φημισμένη κατά τους βυζαντινούς χρόνους γυναικεία μονή δεν υπάρχει πια), τις εκκλησίες του Αγίου Δημητρίου και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και, τέλος, την λειτουργία της Μητρόπολης Πριγκηπονήσων.

Βέβαια, στη βυζαντινή περίοδο, η Πρίγκηπος υπήρξε τόπος εξορίας και μεγάλες προσωπικότητες «φιλοξενήθηκαν» εδώ. Στα χρόνια του Μέγα Κωνσταντίνου εξορίστηκε ο αρχιεπίσκοπος της Μεγάλης Αρμενίας, Ναρσής Α', το 565 ο έκπτωτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ευτύχιος, το 637 ο συνωμότης Αταλάρικος, νόθος γιος του αυτοκράτορα Ηρακλείου, το 756 ο πατριάρχης Κωνσταντίνος Β', το 797 η πριγκίπισσα Ευφροσύνη, κόρη του Κωνσταντίνου ΣΤ', στα χρόνια της εικονομαχίας η αυτοκράτειρα Ειρήνη η Αθηναία, όπως και ο υπέρμαχος των εικόνων Θεόδωρος Στουδίτης με μαθητές και συγγενείς του. Ακόμα εξορίστηκαν εδώ οι αυτοκράτειρες Ζωή Πορφυρογέννητη, κόρη του Κωνσταντίνου Η', το 1042 και η Άννα Δαλασσηνή το 1072. Καταφύγιο βρήκε στην Πρίγκηπο και ο Λέων Τρότσκι, που φιλοξενήθηκε στο σπίτι του Τριανταφυλλίδη-Σεβαστόπουλου από το 1929 ως το 1933. Όπως αποδεικνύουν τα αρχαιολογικά ευρήματα (κυρίως τάφοι και νομίσματα), το νησί κατοικούνταν από την αρχαιότητα και πιθανότητα ο μοναδικός τότε οικισμός να βρισκόταν στην περιοχή των μεταλλείων, όπου μεταγενέστερα (στη βυζαντινή περίοδο) αναπτύχθηκε το χωριό Καρυές. Στο παρελθόν αναφέρονταν ακόμη ως Δημόνησος (από τον πρώτο, ίσως, οικιστή της, Δημόνησο), αλλά και Πυτιούσα (από τα πολλά πεύκα που υπήρχαν στο νησί).

Πάντως, στην χριστιανική εποχή -κατά τα μέσα του 6ου αιώνα- η Πρίγκηπος πέρασε στα χέρια του αυτοκράτορα Ιουστίνου Β' του Κουροπαλάτη, που έχτισε ανάκτορο και μονή κοντά στο σημερινό λιμάνι και, μάλιστα, όπως ισχυρίζονται οι βυζαντινοί ιστορικοί Γ. Κεδρηνός, Λέων Γραμματικός και Θεοφάνης, σ' αυτόν οφείλεται και η σημερινή ονομασία του νησιού, αφού τότε το αποκαλούσαν «Νήσος του Πρίγκηπος». Παρά το γεγονός ότι ο μοναδικός οικισμός του νησιού κατοικούνταν από φτωχούς αλιείς, η Πρίγκηπος γνώρισε αρκετές λεηλασίες και επιδρομές από Άραβες, Λατίνους και Ρως. Ιδιαίτερα το 1182, Λατίνοι σταυροφόροι πυρπόλησαν τις Καρυές και το γειτονικό γυναικείο μοναστήρι (που λειτουργούσε ήδη από τον 9ο αιώνα), που οι φλόγες -λέει η παράδοση- ήταν ορατές ακόμα κι από την Πόλη. Πριν την άλωση της Κωνσταντινούπολης, και για την ασφάλεια-προάσπιση της Πόλης, ο ναύαρχος του βυζαντινού στόλου Μεγαδούκας Αλέξιος Απόκαυκος έχτισε τρεις ψηλούς πύργους και τοποθέτησε φρουρά τριάντα ανδρών, η οποία στις 17 Απριλίου, παρά το ότι υπερασπίστηκε με σθένος και γενναιότητα την Πρίγκηπο, από την πολιορκία του Μωμάεθ Β', παραδόθηκε τελικά στον κατακτητή. Το τέλος τους τραγικό: Όλοι τους θανατώθηκαν, ενώ οι κάτοικοι πουλήθηκαν ως σκλάβοι. Στην οθωμανική περίοδο η Πρίγκηπος παραχωρήθηκε στον αρχιναύαρχο Καπουδάν Πασά, που έχτισε ένα πύργο (τα ερείπια του οποίου σώζονται ως το 1980), ενώ στα χρόνια που ακολούθησαν το νησί άρχισε και πάλι να κατοικείται (μόνο από Έλληνες, ο μοναδικός Τούρκος που κατοικούσε στο νησί ήταν ο γραμματέας του κυβερνήτη) και να αναπτύσσεται και δεύτερος οικισμός (η σημερινή Χώρα). Έτσι, στη διάρκεια αυτής της περιόδου χτίζονται μονές (του Αγίου Νικολάου, του Χριστού και του Αγίου Γεωργίου του Κουδουνά) και εκκλησίες (του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Ιωάννου της Θεοτόκου Ελεούσας και της Αγίας Φωτεινής), αναπτύσσονται έντονες δραστηριότητες από τους κατοίκους και αποκτάται θαλάσσια συγκοινωνία με την Πόλη και τα άλλα Πριγκηπόνησα με κωπήλατα καΐκια. Δυστυχώς στα τέλη του 16ου αιώνα μεγάλος σεισμός θα καταποντίσει τμήμα των Καρυών μαζί με το ναό του Αγ. Νικολάου, αναγκάζοντας τους κατοίκους να μετακομίσουν οριστικά στη Χώρα. Έκτοτε στους οθωμανικούς κώδικες η θέση σημειώνεται ως: "Batimis manastiri" δηλαδή: "βυθισμένο μοναστήρι". Ωστόσο, και για τη Χώρα υπήρξε καθοριστική για το μέλλον της, καθώς η μεγάλη πυρκαγιά που κατάστρεψε στο μέσον του 19ου αιώνα, τις παλιές γειτονίες της, την αναγκάζει να ξαναγεννηθεί. Καθώς ανοικοδομείται, η πόλη παίρνει σιγά-σιγά αρχοντική όψη και εξελίσσεται σε παραθεριστικό κέντρο, οι πολυτελείς επαύλεις και οι μεγάλες βίλες δίνουν αίγλη στο νησί, η κοινωνία γίνεται πιο κοσμική, μαζί με τους Έλληνες εγκαθίστανται Εβραίοι, Αρμένιοι και Ευρωπαίοι, σχολεία χτίζονται (ανάμεσά τους και τα ιδιωτικά του Φωτίου και του Τριανταφυλλίδη), εκκλησίες ανακαινίζονται, φιλόπρωχο σύλλογοι ιδρύονται. Λίγο πριν τον 20ό αιώνα, πάνω από 15.000 ψυχές ζουν εδώ -οι περισσότεροι Έλληνες. Ωστόσο, με την έναρξη των βαλκανικών αγώνων και κυρίως η μικρασιατική καταστροφή του 1922, θα σημάδουν μια άλλη εποχή για την Πρίγκηπο. Οι Τούρκοι αρχίζουν σιγά-σιγά να κατοικούν το νησί, οι Έλληνες ν' αποχωρούν και οι ιδιοκτησίες τους ν' απαλλοτριώνονται από το τουρκικό κράτος. Τα γεγονότα του 1955 και οι απελάσεις του 1964, δίνουν τη χαρακτηριστική βολή. Σήμερα το νησί κατοικείται από 7.300 κατοίκους, από τους οποίους, μόνο οι 40 είναι Έλληνες. Στην κεντρική αγορά της Χώρας, που κάποτε ήταν αποκλειστικά ελληνική, δεν υπάρχει πλέον κανένα μαγαζί ελληνικής ιδιοκτησίας. Όσο για τους Έλληνες μαθητές του νησιού, από 430 το 1908, μόλις 117 φοιτούσαν το 1961, το 1970 είχαν απομείνει 55, το 1980 μόνο 11 και σήμερα μόλις 4 και το λιθόχτιστο σχολικό κτίριο έχει πλέον εγκαταλειφθεί, έπειτα από τις ζημιές που έπαθε στο σεισμό του 1999.

Μονή του Σωτήρος Χριστού

Η Μονή της Θείας Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, που είναι πιο γνωστή ως "του Χριστού", είναι κτισμένη στα δασωμένα υψώματα του ομώνυμου λόφου και η ίδρυσή της ανάγεται στα βυζαντινά χρόνια. Το καθολικό της μονής είναι κτισμένο σε θεμέλια αρχαιότερου ναού, που χρονολογείται από τα χρόνια της βασιλείας του Θεοδοσίου Α', ενώ την πρώτη γραπτή μαρτυρία της ύπαρξης της έχουμε το 1563. Σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία, η μονή ανακαινίστηκε το 1597 από δυο μοναχούς και από το 1753 η διαχείρισή της ανατέθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στη συντεχνία των μπεζηρτζήδων της Πόλης, οι οποίοι, λίγα χρόνια μετά αδυνατώντας να τη συντηρήσουν, την ανέθεσαν το 1782 στη Μονή Εσφιγμένου του Αγίου Όρους, Τελικά, το 1793 τέθηκε πάλι υπό τη διοίκηση του Πατριαρχείου, που ανέθεσε την επιστολαιογραφία και ανακαίνισή της στον άρχοντα Παχάρνικο Χριστόδουλο Βλαχούτση. Πέντε χρόνια αργότερα ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' την προσήλωσε στην "Κοινή Σχολή των ελληνικών μαθημάτων". Το 1866, έπειτα από τη θητεία του στον οικουμενικό θρόνο, ο τέως Πατριάρχης Σωφρόνιος Γ' αποσύρθηκε στο σπίτι του στην Πρίγκηπο, όπου κι έμεινε ως το 1870 όταν εξελέγη Πατριάρχης Αλεξανδρείας και στο διάστημα αυτό με δικά του χρήματα ανακαίνισε τα κτίρια κι έχτισε νέο ναό που εγκαινιάστηκε το 1869. Το 1903 τα εισοδήματα της μονής εκχωρήθηκαν στο "Εθνικό Ορφανοτροφείο", εκτός από ένα τμήμα που θα πήγαινε στη Θεολογική Σχολή Χάλκης, από την οποία ορίστηκε να εξαρτάται. Το 1999, στο σεισμό της Νικομηδείας, το καθολικό της μονής έπαθε σοβαρές ζημιές και χρήζει επισκευής.

Μονή Αγ. Νικολάου

Το μοναστήρι του Αγ. Νικολάου βρίσκεται στην περιοχή του παλιού οικισμού των Καρυών, αντίκρου από την Αντιρόβυθο και χτίστηκε στα ερείπια παλιότερης μονής. Αναφορές στη μονή βρίσκουμε σε κείμενα περιηγητών του 17ου αιώνα, ενώ τον 18ο αιώνα, παρά το γεγονός ότι η μονή άρχισε να ερημώνει, το 1783 φιλοξενήθηκαν εδώ για ένα διάστημα οι μαθητές της Μεγάλης Σχολής του Γένους, που μεταφέρθηκαν επειγόντως από την Πόλη λόγω της επιδημίας πανώλους που είχε ενσκήψει εκεί. Από το 1820 ως το 1850 περίπου τα κτίρια της μονής χρησιμοποιήθηκαν από τον τουρκικό στρατό για την εκπαίδευση των στρατιωτικών μουσικών, για ν' αποδοθούν τελικά και πάλι στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο νοίκιαζε τα κελιά της σε παραθεριστές ως το 1852 που καταστράφηκε ολοσχερώς από πυρκαγιά. Ανοικοδομήθηκε με τη βοήθεια φορέων και μεμονωμένων ιδιωτών (ανάμεσά τους και αρκετοί Ρώσοι, μιας και ο χώρος είχε χρησιμοποιηθεί ως καταυλισμός αιχμαλώτων του Κριμαϊκού πολέμου), αλλά νέες καταστροφές προκλήθηκαν από το σεισμό του 1894. Τελικά, την ριζική ανακαίνιση της μονής και την εκ βάθρων ανέγερση του ναού του Αγ. Νικολάου ανέλαβε κι έφερε εις πέρας ο Παύλος Στεφάνοβικ Σκυλίτζης. Στους χώρους της μονής φιλοξενήθηκαν Λευκορώσοι φυγάδες μετά την Οκτωβριανή επανάσταση, Μικρασιάτες πρόσφυγες μετά το 1922, καθώς και τα παιδιά του Ορφανοτροφείου Πριγκήπου, μετά το κλείσιμό του το 1964. Στη συνέχεια παρέμεινε έρημο, καθώς σε αυτό διέμενε μόνο ο φύλακας με την οικογένειά του. Σήμερα το μοναστήρι και ο ναός έχουν ανακαινιστεί και πάλι και λειτουργούν.

Μονή Αγ. Γεωργίου Κουδουνά

Η μονή του Αγ. Γεωργίου Κουδουνά, είναι χτισμένη στο ψηλότερο σημείο του νησιού, τον λόφο του Γιουτζέ Τεπέ και σύμφωνα με την παράδοση ιδρύθηκε το 963 από τον Νικηφόρο Φωκά. Η εικόνα του αγίου που βρίσκεται στο ναό, καλύπτεται από επίχρυση επένδυση και η αγιογράφηση της προσδιορίζεται στο 607. Το 1204 οι Λατίνοι της Δ' Σταυροφορίας επιφέρουν με επιδρομή τους καταστροφές στη μονή, ενώ εκατό χρόνια αργότερα, το 1302 με επιδρομή τους ενετοί πειρατές θα βάλουν φωτιά και θα την καταστρέψουν, οπότε οι μοναχοί της την εγκαταλείπουν, αφού πρώτα κρύψουν την εικόνα του Αγ. Γεωργίου και μερικά ιερά σκεύη σε απόκρημνη, δυσπρόσιτη περιοχή. Από την εικόνα, που εκτός από τα αναθήματα, ήταν στολισμένη και με μικρά κουδουνάκια, οφείλει η μονή και τον χαρακτηρισμό της. Την εικόνα θ' ανακαλύψει αρκετούς αιώνες αργότερα ένας τσοπάνος από την Πελοπόννησο (σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο άγιος εμφανίστηκε στον ύπνο και του υπέδειξε να σκάψει εκεί όπου θ' ακούσει κουδουνάκια), ενώ ένας μοναχός, ονόματι Ησαΐας, με δικά του χρήματα θα την ανοικοδομήσει στα χρόνια 1751-1752. Ο Ησαΐας θα γίνει και ο ηγούμενός της στα χρόνια που θ' ακολουθήσουν, αλλά κι εκείνος που θα παλέψει για την οικονομική επιβίωση της μονής. Έτσι, αφού απευθύνθηκε αρχικά στη Μονή Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους και στη συνέχεια στο ρουφέτιο των μπακάληδων της Πόλης, τελικά η μονή πέρασε στη δικαιοδοσία της Μονής της Αγίας Λαύρας της Πελοποννήσου (το ντοκουμέντο της προσάρτησής της, φυλάσσεται ακόμη και σήμερα στο αρχειοφυλάκειό της). Μετά τον Ησαΐα, ηγούμενοι έγιναν ο Μελέτιος και ο Αρσένιος (ο τελευταίος το 1806 έχτισε το συγκρότημα των «παλιών κελιών», όπως αποκλήθηκαν μεταγενέστερα), που θα δώσουν αίγλη στο μοναστήρι, αλλά με το ξέσπασμα της ελληνικής επανάστασης του 1821, θα γραφούν εδώ από τις μελανότερες σελίδες της ιστορίας. Οι Τούρκοι, γνωρίζοντας τη σχέση της μονής με την Αγία Λαύρα, επιτέθηκαν στο μοναστήρι κι αφού συνέλαβαν όλους τους καλόγερους (εκτός από δύο, που κατόρθωσαν να διαφύγουν ξυρισμένοι και μεταμφιεσμένοι), τους σκότωσαν, θεωρώντας έτσι ότι παίρνουν την εκδίκησή τους. Στα κατοπινά χρόνια, με αρκετές δυσκολίες το μοναστήρι κατόρθωσε να επιβιώσει και να λειτουργήσει και το 1884 ν' αποκτήσει πέτρινο δώροφο κτίριο και το 1908 νέο καθολικό. Τα γεγονότα του 1922 θα σταθούν αιτία να χάσει τα περιουσιακά της στοιχεία και το 1986, να καταστραφούν τα ιστορικά κελιά από μια μεγάλη πυρκαγιά. Σήμερα η μονή, με τις παρεμβάσεις που έγιναν, στερείται του παλιού χαρακτήρα της, αλλά συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των επισκεπτών. Η μνήμη του γιορτάζεται στις 23 Απριλίου και 24 Σεπτεμβρίου και η πλειοψηφία των προσκυνητών είναι μουσουλμάνοι!

Η Μεγάλη Γυναικεία Μονή

Εκτός από τις μονές του Χριστού, του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Γεωργίου, στην Πρίγκηπο λειτουργούσε και γυναικείο μοναστήρι στα Βυζαντινά χρόνια. Από τα λίγα στοιχεία που υπάρχουν, το μοναστήρι χτίστηκε από τον Ιουστίνο Β' και τη γυναίκα του Σοφία τον 6ο αιώνα και ανοικοδομήθηκε από την Ειρήνη την Αθηναία τον 8ο αιώνα. Η μονή δέχτηκε το 860 την επιδρομή των Ρώσων, το 1024 των Ενετών σταυροφόρων της Δ' Σταυροφορίας και το 1302, επίσης των Ενετών. Από τότε δεν γίνεται λόγος γι' αυτήν. Μέχρι πριν λίγα χρόνια σώζονταν και τα ερείπιά της...

Οι Ιεροί Ναοί της Πριγκήπου

Δύο ναοί φιλοξενούνται στη Χώρα της Πριγκήπου, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και του Αγίου Δημητρίου.

- του Αγίου Δημητρίου, είναι ο μητροπολιτικός ναός της Πριγκήπου, χαρακτηρίζεται από τη μεγαλοπρέπειά του, αλλά σήμερα επισκευάζεται, καθώς δέχτηκε καταστροφές από τον σεισμό του 1999. Στην αυλή του υπάρχει και το αρχοντικό κτίριο της Κοινοτικής Σχολής.

- της Κοιμήσεως της Θεοτόκου είναι ο αρχαιότερος ναός, βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού και φιλοξενεί, παράλληλα, την έδρα της Ιερής Μητρόπολης Πριγκηποννήσων. Χτίστηκε στο διάστημα 1735-1737, ανακαινίστηκε το 1793 και το 1871, ενώ το 1926, με το πρόσχημα της καλύτερης ρυμοτόμησης, οι Τούρκοι απέκοψαν τον νάρθηκα.

Απλός και τρίκλιτος, ο ναός χαρακτηρίζεται από το πανέμορφο τέμπλο του και τους, ιστορικής αξίας, δεσποτικό θρόνο και άμβωνα. Το 2003, πυρκαγιά κατέστρεψε το μητροπολιτικό μέγαρο και τα ξύλινα κελιά της εκκλησίας, αλλά οι ζημιές έχουν ήδη αποκατασταθεί. Να σημειωθεί ότι, στο λιμάνι υπήρχε κι ένας μικρός ναός του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, που χτίστηκε στο διάστημα 1852-1856, αλλά καταδαφίστηκε το 1925, προκειμένου να διανοικτεί ο χώρος της προκυμαίας και στη θέση του τοποθετήθηκε μνημείο με επιγραφή που αναφέρεται στην κατάληψη του νησιού από τους Οθωμανούς. Ακόμα, σώζονται τα παρεκκλήσια (αγιάσματα) των Αγίων Θεοδώρων και των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, όπως και του Προφήτου Ηλίου (Θείας Αναλήψεως) στο σημερινό νεκροταφείο.

Ορφανοτροφείο

της Πριγκίπου

Θεωρείται το μεγαλύτερο ξύλινο κτίριο στην Ευρώπη και από τα μεγαλύτερα στον κόσμο... Κάποτε ήταν επιβλητικό και μεγαλοπρεπές, σήμερα, όμως, βρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης... Για 62 ολόκληρα χρόνια στέγαζε ορφανά που έβρισκαν θαλπωρή και ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, ωστόσο τα τελευταία 44 χρόνια στεγάζει τρωκτικά, πουλιά και αρκετές αναμνήσεις...

Ο λόγος για το Ορφανοτροφείο της Πριγκήπου, που έχει πίσω του μια ενδιαφέρουσα ιστορία και μπροστά του ένα αβέβαιο μέλλον.

Ήταν στα 1895 όταν η γαλλική εταιρία Μορίς ντε Μποζάρ κατασκεύασε στο Λόφο του Χριστού, ένα μεγαλοπρεπές ξύλινο κτίριο πέντε ορόφων, κόστους 50.000 χρυσών λιρών, με την προοπτική να λειτουργήσει ως ξενοδοχείο και καζίνο. Χτισμένο σε οικόπεδο 26 στρεμμάτων, με 206 πολυτελή δωμάτια, σαλόνια, τραπεζαρίες, αίθουσες χορού και διαλέξεων, περίμενε να φιλοξενήσει τους τότε αριστοκράτες της Ευρώπης και να τους προσφέρει ονειρεμένες διακοπές, διασκέδαση και γαλλικές σπεσιαλιτέ. Ωστόσο, το ξενοδοχείο αυτό, το «Πρίγκηπος Παλλάς», έμειλε να μη λειτουργήσει ποτέ. Ο σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ ο Β', θεωρώντας ότι τα τυχερά παιχνίδια κάθε άλλο παρά συνάδουν με τα οθωμανικά ήθη, δεν έδωσε άδεια λειτουργίας του. Έτσι, από το 1897 που τελείωσε η κατασκευή του, μέχρι το 1902, το ξενοδοχείο έμεινε κλειστό και η γαλλική εταιρία αποφάσισε να το πουλήσει. Το αγόρασε η Ελένη Ζαρίφη για λογαριασμό του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, έναντι 3.700 χρυσών λιρών και μόλις η αγορά επικυρώθηκε με μουσουλμανικό φερμάνι, λειτουργήσε αμέσως ως ορφανοτροφείο. Τα εγκαίνια έγιναν από τον πατριάρχη Ιωακείμ Γ', η δε δωρήτρια ονομάστηκε τιμητικά «Μήτηρ των ορφανών». Το 1929 η αγορά θα κατοχυρωθεί και με τίτλο της τουρκικής -πλέον- δημοκρατίας και θα καταχωρηθεί στο τουρκικό κτηματολόγιο.

Ως το 1964 και για 62 ολόκληρα χρόνια, το Ορφανοτροφείο της Πριγκήπου θα φιλοξενήσει 5.744 ορφανά (αγόρια και κορίτσια, Ελληνόπουλα, Τουρκόπουλα και άλλων εθνικοτήτων), παρέχοντάς τα, ταυτόχρονα, πρωτοβάθμια εκπαίδευση και

δίνοντάς τα, στη συνέχεια, την ευκαιρία να σπουδάσουν. Τη χρονιά εκείνη (με τελευταία διευθύντρια τη Μαρίκα Χάτσου), η τουρκική κυβέρνηση διακόπτει την λειτουργία του ορφανοτροφείου με την πρόφαση ότι το κτίριο, καθώς είναι ξύλινο και μέσα σε κατάφυτη περιοχή, κινδυνεύει από πυρκαγιά κι έτσι τα ορφανά, ως το 1977, φιλοξενούνται στη μονή του Αγίου Νικολάου και παρακολουθούν μαθήματα στην Αστική Σχολή Πριγκήπου. Το κτίριο του ορφανοτροφείου σταδιακά εγκαταλείπεται και το 1999 η Γενική Διεύθυνση Βακουφίων της Τουρκίας το ανακηρύσσει δημευμένο βακούφι-ευαγές ίδρυμα, ενώ, παράλληλα, προσφεύγει στα δικαστήρια ζητώντας να αφαιρεθεί η ιδιοκτησία από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Έξι χρόνια μετά, τα τουρκικά δικαστήρια ακυρώνουν τους τίτλους ιδιοκτησίας του Πατριαρχείου με το αιτιολογικό ότι στερείται νομικής προσωπικότητας κι ως εκ τούτου δεν δύναται να έχει τίτλους ιδιοκτησίας. Το Πατριαρχείο με τη σειρά του προσφεύγει αμέσως στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η προσφυγή του γίνεται δεκτή. Παρ' όλα αυτά, οι τουρκικές υπηρεσίες μετεγγράφουν το κτίριο στο Τουρκικό Ίδρυμα Βακουφίων. Το Πατριαρχείο προσφεύγει και πάλι στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, που με ομόφωνη απόφασή του τον Ιούλιο του 2008 (7 στις 7 ψήφους), καταδικάζει την Τουρκία για παραβίαση του δικαιώματος ιδιοκτησίας, ενώ επιφυλάχθηκε να καθορίσει με νεότερη απόφασή του, τον τρόπο με τον οποίο το Πατριαρχείο θα αποκατασταθεί στα δικαιώματά του.

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου θεωρείται σημαντική διότι έτσι, αναγνωρίζεται ανεπιφύλακτα ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όχι απλώς μπορεί να έχει ιδιοκτησία -κινητή και ακίνητη- στην Τουρκία, αλλά και ότι τα δικαιώματά του προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επαυλαμβάνει με ιδιαίτερη έμφαση τις επιφυλάξεις του για τον περίφημο βακουφικό νόμο της Τουρκίας του 1935, τον οποίο, τα τελευταία χρόνια, η τουρκική κυβέρνηση επικαλείται συστηματικά για την καταπάτηση ελληνικών και άλλων μειονοτικών ακινήτων στην Τουρκία.

Χάλκη

Το Καθαγιασμένο Νησί

Ανάμεσα στην Αντιγόνη και την Πρίγκηπο, ξεπροβάλλει η Χάλκη, νησί καθαγιασμένο για τους ορθόδοξους χριστιανούς και πνευματικό κέντρο της Ορθοδοξίας, καθώς εδώ βρίσκονται τα σκηνώματα δέκα πατριαρχών, η Θεολογική Σχολή, τρία μοναστήρια και δύο σκήτες. Το όνομά της το οφείλει στα ορυχεία χαλκού και σιδήρου που υπήρχαν κατά τους βυζαντινούς χρόνους (την ονόμαζαν και Χαλκίτις), αλλά οι Τούρκοι την αποκαλούν σήμερα Heybeliada ή Heybeli Ada, δηλαδή Ταγαρονήσι (χαϊμπέ σημαίνει δισάκι), καθώς οι λόφοι που υπάρχουν στο νησί έχουν το σχήμα δισακίου.

Οι κάτοικοι του νησιού δεν υπερβαίνουν τις 3.000 (ανάμεσά τους λίγοι είναι οι Έλληνες πια), αλλά το καλοκαίρι το νησί βουλιάζει από τους παραθεριστές, καθώς αποτελεί αγαπημένο θέρετρο των Κωνσταντινοπολιτών. Όπως και στα υπόλοιπα Πριγκηπόνησα, δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα και η μετακίνηση όλων γίνεται με παϊτόνια και ποδήλατα. Από τις αναφορές αρχαίων και όχι μόνο, κειμένων (Αριστοτέλης, Πλίνιος, Περγαμηνός ο Καρύστιος, Αρτεμίδωρος ο Εφέσιος, Μαρκιανός ο Ηρακλειώτης, Στέφανος ο Βυζάντιος και πολλοί άλλοι νεότεροι), τεκμαίρεται ότι το νησί πρέπει να κατοικούνταν από την αρχαιότητα, ωστόσο, δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες και, ουσιαστικά, η ιστορία της Χάλκης συμπλέκεται με την ιστορία των μοναστικών εγκαταστάσεων που λειτούργησαν κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, δηλαδή, τις μονές της Αγίας Τριάδας, της Παναγίας Καμαριώτισσας και του Αγίου Γεωργίου του Κρημνού, τη σκήτη του Αγίου Σπυρίδωνα, το κελί της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και τα αγιάσματα της Αγίας Παρασκευής, του Αγίου Νικήτα και της Αγίας Ευφημίας. Από μια οθωμανική καταγραφή του 1563 (110 χρόνια μετά την άλωση της Πόλης), διαπιστώνεται ότι το νησί αριθμούσε 81 κατοίκους, ενώ από κατοπινούς συγγραφείς σημειώνεται ότι το 1867 ζούσαν 450 οικογένειες (οι περισσότερες ήταν ελληνικές), το 1875 οι κάτοικοι έφταναν τους 800, το 1882 ξεπερνούσαν τις 3.500, ενώ το 1907 κατοικούσαν 2.000 Έλληνες και 500 Οθωμανοί. Οι περισσότεροι προέρχονταν από τη Νάξο, την Άνδρο, την Κρήτη, τη Χίο, τη Στερεά Ελλάδα, τον Πόντο, τη Μικρά Ασία και τη Θράκη. Ο οικισμός της Χάλκης, που είναι και ο μοναδικός στο νησί, στις αρχές του 20ου αιώνα καταστράφηκε δύο φορές από πυρκαγιά και χτίστηκε ξανά, ενώ λειτούργησαν δύο σχολεία, το αρρεναγωγείο και το νηπιοπαρθεναγωγείο (με περίπου 450 μαθητές), που στεγάζονταν στη Δημοτική Σχολή που έκτισε το 1907 ο Κωνσταντίνος Ηλιάσκος και λειτούργησε ως το 1980. Μέσα στον οικισμό λειτουργεί και σήμερα ο ναός του Αγίου Νικολάου. Χτίστηκε τη βυζαντινή περίοδο στα ερείπια αρχαίου ναού, οικοδομήθηκε από την αρχή τον 18ο αιώνα και ανοικοδομήθηκε το 1857 σε σχέδια του Χατζή Στεφανή Γαϊτανάκη.

Η Μονή της Αγίας Τριάδος

Η Μονή της Αγίας Τριάδος βρίσκεται στην κορυφή του λόφου της Ελπίδας (ή, των Παπάδων), σ' ένα μαγευτικό περιβάλλον και με θέα προς όλα τα Πριγκηπόνησα, τη Χαλκηδόνα και τα άλλα παράλια του Μαρμαρά, η σπουδαιότητά της δε, τονίζεται περισσότερο με την ίδρυσή και λειτουργία, στον ίδιο χώρο, της Θεολογικής Σχολής που λειτούργησε από το 1844 ως το 1971. Παλαιότερα η μονή είχε κι άλλες ονομασίες: της Χαλκίτου, της Χάλκης, των Δεσποτών, του Εσόπτρου, του Κατόπτρου, Περίβλεπτος, Στούδιον Σοφίας και Μαθημάτων...

Σύμφωνα με τα ιστορικά ντοκουμέντα, εδώ εκτοπίστηκε για δύο χρόνια ο Θεόδωρος Στουδίτης (εξέκουσα μορφή της θεολογίας), εδώ εξορίστηκε η αυτοκράτειρα Θεοδοσία (σύζυγος του αυτοκράτορα Λέοντα του Αρμένιου) με τον γιο της Βασίλειο, μετά από εντολή του αυτοκράτορα Μιχαήλ Β' κι εδώ μόνασε με το όνομα «μοναχή Ξένη», η βασίλισσα Αικατερίνη Κομνηνή. Ο χρόνος ίδρυσης της μονής παραμένει άγνωστος, αλλά για τους περισσότερους κτήτοράς της φέρεται ο πατριάρχης Φώτιος Α' (858-867 και 877-886).

Η μονή, ωστόσο, εγκαταλείφθηκε τα επόμενα χρόνια, ώσπου στα μέσα του 16ου αιώνα ο μοναχός Μητροφάνης την έκτισε από την αρχή, ανασυνέστησε αδελφότητα μοναχών, έγινε ηγούμενός της (1540-1545) και δημιούργησε βιβλιοθήκη χειρογράφων. Ο Μητροφάνης στη συνέχεια έγινε μητροπολίτης Καισάρειας (1551-1565), ενώ ανέβηκε στον πατριαρχικό θρόνο δύο φορές (1565-1572 και 1579-1580). Το 1772, ο μοναχός από τη Χίο, Σαμουήλ και μετέπειτα ηγούμενός της, ανακαίνισε τη μονή, οικοδόμησε τείχη και περίβολο, ευπρέπισε το ναό και έκτισε νέα κελιά. Ωστόσο, το 1821 η μονή καταστράφηκε από φωτιά κι εγκαταλείφθηκε, ενώ το 1842, όταν την επισκέφτηκε ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανός Δ' (1842-1845 και 1852-1853), αποφάσισε την επανίδρυσή της. Έτσι, ζήτησε και πέτυχε κυβερνητική άδεια και στο διάστημα δύο χρόνων κατάφερε την ανοικοδόμησή της. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1844 τέλεσε ο ίδιος τα εγκαίνιά της, ενώ λίγες μέρες αργότερα, στα επιβλητικά κτίρια της μονής ανήγγειλε

την ίδρυση και λειτουργία (1η Οκτωβρίου 1844) της Θεολογικής Σχολής. Το 1869 έγινε γενική επισκευή στα κτίρια, όπως και στο χρονικό διάστημα 1890-1892. Ωστόσο, ισχυρός σεισμός τον Ιούνιο του 1894 κατέστρεψε όλα τα κτίρια, πριν του ναού της Αγίας Τριάδας κι έτσι, με δαπάνες του ευεργέτη Παύλου Στεφάκοβικ και σχέδια του αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη, χτίστηκε το σημερινό μεγαλοπρεπές κτίριο της Θεολογικής Σχολής, το οποίο εγκαινιάστηκε στις 6 Οκτωβρίου 1896.

Η Μονή της Παναγίας Καμαριώτισσας

Η Μονή της Παναγίας Καμαριώτισσας, επίσης σπουδαία ιστορικά, χτίστηκε σε μια απόκρηνη, αλλά ειδυλλιακή περιοχή, ανάμεσα σε δύο λόφους, καθώς πάντα προσέλκυε την προτίμηση των αναχωρητών που ζούσαν είτε σε σκηνές, είτε σε σκήτες, είτε ακόμη και πάνω σε δένδρα. Οι μοναχοί αυτοί, γύρω στον 8ο αιώνα, φέρονται ότι συνέστησαν το πρώτο κοινόβιο και, μάλλον, τότε πρέπει να πρωτοχτίστηκε η μονή, αφιερωμένη στον Ιωάννη τον Πρόδρομο, ενώ τον 11ο αιώνα, από ένα μικρό ναό της Θεοτόκου που βρίσκεται δίπλα στον ναό του Ιωάννη του Προδρόμου, προκαλούν τη μετονομασία της σε Μονή της Θεοτόκου. Στα χρόνια που ακολούθησαν η μονή εγκαταλείφθηκε και καταστράφηκε κι έτσι τον 15ο αιώνα, ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος την ανακαινίζει εκ βάθρων και ονομάζεται κτήτωρ και ιδρυτής της. Η μονή έγινε γνωστή ως Μονή της Θεοτόκου Καμαριώτισσας, από την καμπάνα που βρέθηκε κρεμασμένη σε μια πετρόκτιστη καμάρα, ενώ οι ντόπιοι, την αποκαλούν επίσης και Κουμαριώτισσα, από τις κουμαριές που την περιστοιχίζουν.

Το 1672 μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε τη μονή και το ναό του Ιωάννου Προδρόμου, ενώ ανέπαφο σχεδόν έμεινε το λιθόκτιστο παρεκκλήσι της Θεοτόκου. Τότε ο μέγας διερχόμενος της Πύλης, Παναγιωτάκης Νικουσίος (1613-1673) με δικά του έξοδα ξανάχτισε τη μονή, άφησε ερειπωμένο τον ναό του Προδρόμου και μεγάλωσε το παρεκκλήσι της Θεοτόκου, που παράλληλα απέκτησε νέο τέμπλο (μάλιστα ο Νικουσίος ετάφη στον νάρθηκα του ναού). Στα χρόνια που ακολουθούν, η μονή θα βρεθεί σε παρακμή και στα τέλη του 18ου αιώνα (1796) ο ηγεμόνας της Βλαχίας Αλέξανδρος Υψηλάντης θ' αναλάβει τη ριζική ανακαίνισή της και, παράλληλα, την «προίκισή» της με μετόχια στο Βουκουρέστι και το νησί Πρώτη, πετυχαίνοντας, όμως, έτσι να έχει λόγο στο διορισμό του ηγουμένου. Τη μορφή αυτή, σε σχήμα Π κι έχοντας στο μέσον τους ναούς του Προδρόμου και της Θεοτόκου, διατηρούν και σήμερα οι κτιριακές εγκαταστάσεις της μονής (αλλά, βέβαια, άλλη είναι η χρήση τους).

Στη μονή της Καμαριώτισσας πραγματοποιήθηκαν αρκετές συνάξεις των Φιλικών πριν την επανάσταση του 1821, ενώ εδώ στεγάστηκε το Ελληνικό Φροντιστήριο (γνωστότερο ως Ελληνοεμπορική Σχολή) που ίδρυσαν Έλληνες έμποροι με τη συνδρομή του πατριάρχη Κωνσταντίου Α΄ και λειτούργησε από το 1831 ως το 1916. Το 1916 τα κτίρια κατέλαβε το υπουργείο Ναυτικών της Τουρκίας, αλλά το Πατριαρχείο κατάφερε να ανακτήσει τον έλεγχό τους και να στεγάσει την Εθνική Στέγη (ένα ορφανοτροφείο θηλέων προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής). Ωστόσο, το 1942 το υπουργείο Ναυτικών κατάφερε να πάρει και πάλι τις εγκαταστάσεις της μονής και να δημιουργήσει ναυτική ακαδημία, που λειτουργεί ως σήμερα, ενώ ο ναός της Θεοτόκου έχει μετατραπεί σε αποθήκη. Τα κειμήλια της μονής, το τέμπλο και οι εικόνες ευτυχώς διασώθηκαν και βρίσκονται σήμερα στη μονή της Αγίας Τριάδας και το Πατριαρχείο.

Η Μονή του Αγίου Γεωργίου

Στην ανατολική πλευρά της Χάλκης κι ακριβώς απέναντι από την Πρίγκηπο, βρίσκεται η Μονή του Αγίου Γεωργίου του Κρημνού. Η μονή είναι χτισμένη πάνω σ' απότομο κρημνώδη βράχο -και σ' αυτό οφείλει και τον χαρακτηρισμό της. Συγκεκριμένα στοιχεία για την ακριβή χρονολογία ίδρυσης και ανέγερσής της δεν υπάρχουν, εικάζεται, όμως, ότι χτίστηκε στα πρώτα βυζαντινά χρόνια, ενώ υπάρχει και η άποψη που θέλει την ύπαρξή της μετά την άλωση της Πόλης, στη θέση που κάποτε βρίσκονταν η Σκήτη του Ακεψιμά και καταστράφηκε από τις επιδρομές των λατίνων. Όπως και να έχει πάντως, από ιστορικά ντοκουμέντα προκύπτει ότι η επιδρομή της έγινε ανάμεσα στα χρόνια 1563 και 1593, αλλά το 1758 είναι ερειπωμένη, γι' αυτό και ο μητροπολίτης Ιωαννίκιος Καρατζάς (που έγινε αργότερα πατριάρχης) την ανοικοδομεί από την αρχή. Μάλιστα, μετά την καθαίρεσή του από τον πατριαρχικό θρόνο, ο Ιωαννίκιος μόνασε εδώ ως τον θάνατό του και -επειδή ήταν δυσαρεστημένος με το Φανάρι- αφείρωσε τη μονή στον Πανάγιο Τάφο, για αν γίνει έτσι αγιοταφίτικο μετόχι. Το 1881, πυρκαγιά κατέστρεψε το ναό του Αγίου Γεωργίου και μόλις που διασώθηκε η εικόνα του Αγίου (αγιογραφημένη το 1764 από τον μοναχό Μελέτιο), αλλά με δωρεά του τσάρου της Ρωσίας, ο ναός χτίστηκε την επόμενη κιόλας χρονιά. Εδώ, τέλος, πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του ως το 1910 ο πατριάρχης Ιεροσολύμων Νικόδημος Α΄, που ετάφη στον περίβολο της μονής. Η Μονή του Αγίου Γεωργίου του Κρημνού λειτούργησε ως το 1999 και εγκαταλείφθηκε, καθώς από τον σεισμό της Νικομήδειας της χρονιάς εκείνης έπαθε σοβαρές ζημιές και σήμερα χρήζει ανακατασκευής...

Η Θεολογική

Σχολή Χάλκης

Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, είναι η πρώτη εντυπωσιακή εικόνα που αντικρίζει ο επισκέπτης προσεγγίζοντας με το καράβι τη Χάλκη. Χτισμένη στην κορυφή του Λόφου της Ελπίδας, ξεπροβάλλει μέσα από τα ψηλά δένδρα και την πυκνή βλάστηση που την περιστοιχίζουν, ενώ το επιβλητικό-αρχοντικό κτίριό της αγκαλιάζει στοργικά τη Μονή της Αγίας Τριάδας, που χτίστηκε από τον πατριάρχη Φώτιο τον Α', σχεδόν χίλια χρόνια πριν την ίδρυση της Σχολής.

Η ίδρυση της Σχολής, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την παρουσία της μονής. Σύμφωνα με τα ιστορικά στοιχεία, η ίδρυση της Θεολογικής Σχολής αποδίδεται στον πατριάρχη Γερμανό Δ' (που έμεινε στο θρόνο μεταξύ των ετών 1842-1845 και 1852-1853), όταν το 1842 επισκέφτηκε τη Χάλκη, είδε ερειπωμένη τη μονή, ζήτησε την άδεια από τις τουρκικές αρχές να την ανοικοδομήσει κι όταν, τελικά, την 1η Οκτωβρίου 1844 εγκαινιάστηκε, κήρυξε, παράλληλα, και την έναρξη λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής, μέσα στις εγκαταστάσεις της μονής. Τα κτίρια ήταν όλα ξύλινα και περιλάμβαναν χώρους για τη στέγαση των καθηγητών και των σπουδαστών, αίθουσες διδασκαλίας, νοσοκομείο, διευθυντήριο και πατριαρχικό διαμέρισμα, ενώ ακριβώς δίπλα, σε λιθόκτιστο οίκημα, στεγαζόταν η βιβλιοθήκη της Σχολής. Ωστόσο, ο σεισμός της 28ης Ιουνίου του 1894, γκρέμισε τα πάντα, με μοναδικό διασωθέν κτίριο το ναό της μονής. Χάρη στην προσφορά του μεγάλου ευεργέτη Παύλου Σκυλίτση Στεφάνοβικ, η μονή και η Σχολή ανακατασκευάστηκαν πάνω σε σχέδια του αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη και απέκτησαν τη μορφή που έχουν και σήμερα (μετά και από μια σημαντική ανακαίνιση που έγινε στη δεκαετία του 1950). Ο Φωτιάδης σχεδίασε τις εγκαταστάσεις της Σχολής σε σχήμα Π (υπόγειο, ισόγειο και δύο ορόφους), περικλείοντας μέσα σ' αυτό το ναό της Αγίας Τριάδας, αλλά και τους τάφους -πίσω από το ιερό βήμα του- πατριαρχών, μητροπολιτών και καθηγητών της σχολής. Οι θεολογικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν κοιτώνες, αναρρωτήριο, γραφεία και τη σχολική βιβλιοθήκη, η οποία κατέχει σημαντική ιστορική συλλογή βιβλίων, περιοδικών, και χειρογράφων.

Η παρουσία της Θεολογικής Σχολής Χάλκης από το 1844 μέχρι το 1971 (όταν και διακόπηκε η λειτουργία της από το τουρκικό κράτος εξαιτίας ενός νόμου που απαγόρευε τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων!), κάλυπτε σημαντικές εκπαιδευτικές ανάγκες της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης και της Ορθοδοξίας γενικότερα, η έντονη παρουσία της δε, χωρίζεται σε πέντε περιόδους:

-Από το 1844 ως το 1919, όταν η Σχολή είχε πέντε επτά τάξεις (τέσσερις γυμνασιακές και τρεις θεολογικές).

-Από το 1919 ως το 1923 όταν καταργήθηκε το γυμνασιακό τμήμα και η Σχολή λειτούργησε ως Ακαδημία με πέντε τάξεις.

-Από το 1923 ως το 1951, όταν επανήλθε στο παλιό επτατάξιο σχήμα της

-Από το 1951 ως το 1971, όταν η Σχολή λειτούργησε με επτά τάξεις, αλλά αυτή τη φορά με τρεις γυμνασιακές και τέσσερις θεολογικές.

-Από το 1971 μέχρι σήμερα που η Σχολή -παρά τις υποσχέσεις των τουρκικών αρχών- δεν λειτουργεί και αποτελεί απλώς προσκλησιαστικό χώρο ή φιλοξενεί διεθνή οικολογικά συνέδρια και συμπόσια.

Ως ίδρυμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, η Θεολογική Σχολή της Χάλκης βρίσκεται κάτω από την πνευματική καθοδήγηση του εκάστοτε πατριάρχη και αρχιερέων της Ιεράς Συνόδου, που απαρτίζουν την «Εφορεία της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης», ενώ τη διευθύνει η «Εφορεία της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης», ενώ τη διευθύνει η «Εφορεία της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης», ενώ τη διευθύνει η «Εφορεία της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης». Οι σπουδαστές ήταν εσώκλειστοι, φορούσαν ομοιόμορφο κοντό μαύρο ράσο, είχαν περιορισμένες εξόδους και αν έπρεπε να διανυκτερεύσουν για σοβαρό λόγο εκτός της σχολής, έπρεπε να έχουν ειδική άδεια. Η φοίτηση ήταν δωρεάν, αλλά σε περίπτωση που οι σπουδαστές, μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους, δεν χειροτονούνταν, όφειλαν να καταθέσουν χρηματική αποζημίωση (το ποσοστό των χειροτονηθέντων έφτανε στο 80%. Πολλοί ορθόδοξοι θεολόγοι, ιερείς, επίσκοποι και πατριάρχες φοίτησαν στη Χάλκη, συμπεριλαμβανομένου και του σημερινού Πατριάρχη Βαρθολομαίου.

Μέχρι το 1971, η Σχολή υπαγόταν απ' ευθείας στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας της Τουρκίας και το καθεστώς της διέπονταν από τον «Κανονισμό λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής Χάλκης». Αυτός εγκρίθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 1951 με απόφαση του Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας της Τουρκίας, ενεκρίθη και επεκυρώθη από την Ιερά Σύνοδο στις 5 Οκτωβρίου 1951 και ετέθη σε εφαρμογή στις 3 Οκτωβρίου 1953.

Καίτοι η Σχολή παρείχε λυκειακή και επαγγελματική εκπαίδευση, οι τουρκικές αρχές διέκοψαν τη λειτουργία της το 1971, με πρόσχημα την απαγόρευση της ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης. Αλλά ο ίδιος ο εγκεκριμένος από τις αρχές Κανονισμός Λειτουργίας της, τη χαρακτηρίζει επαγγελματική σχολή, η οποία παρέχει εκπαίδευση τουλάχιστον ενός έτους μετά το λύκειο. Το ζήτημα της επαναλειτουργίας της Σχολής επαναλαμβάνεται όλο και πιο έντονα τα τελευταία χρόνια και το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως ελπίζει ότι οι υποσχέσεις του τουρκικού κράτους που έχουν δοθεί κατά καιρούς, θα τηρηθούν.

Η Βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής

Η Βιβλιοθήκη της Σχολής (που θεωρείται ως δεύτερη Πατριαρχική Βιβλιοθήκη, μετά από εκείνη του Φαναρίου), είναι από τις πλέον πλούσιες στον κόσμο σε παλαιότυπα και σπάνια βιβλία. Πολλά ανήκουν στη βυζαντινή περίοδο και την εποχή του Θεοδώρου Στουδίτη, του πατριάρχη Φωτίου και της Αικατερίνης της Κομνηνής.

Κύριος οργανωτής και θεμελιωτής της βιβλιοθήκης -πολύ πριν υπάρξει ακόμη η Σχολή- θεωρείται ο πατριάρχης Μητροφάνης ο Γ' (1565-1572 και 1579-1580), ο οποίος, μάλιστα, δώρισε και 300 σπάνια χειρόγραφα, πολλά από τα οποία σώζονται σήμερα στην Αίθουσα Χειρογράφων της Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης. Εικάζεται ότι η βιβλιοθήκη, πριν τη λειτουργία της Σχολής, ήταν η βιβλιοθήκη της Μονής της Αγίας Τριάδας, που στεγαζόταν σε ιδιαίτερο χώρο του Πατριαρχείου. Μετά την ίδρυση της Σχολής, ο πατριάρχης Γερμανός ο Δ', στη διάρκεια της δεύτερης πατριαρχείας του (1852-1853), κατασκεύασε με προσωπικές του δαπάνες δώροφο λιθόκτιστο κτίριο στο χώρο, όπου και μεταφέρθηκε το πλούσιο υλικό της.

Δυστυχώς, το κτίριο αυτό καταστράφηκε το 1894 από τον μεγάλο σεισμό κι έτσι τα βιβλία τοποθετήθηκαν στο νεοκατασκευασθέν κτίριο, μέχρι το 1927, στη μεγάλη αίθουσα της νοτιοδυτικής πλευράς του πάνω ορόφου. Από το 1927 μέχρι σήμερα, η βιβλιοθήκη φιλοξενείται στο υπόγειο της βόρειας πλευράς της Σχολής. Εκτός της βιβλιοθήκης αυτής, από το 1923 λειτουργεί και Μαθητική Βιβλιοθήκη.

Πεζιόρφοπος Αϊνάλιωνος, Λάρισα

Από την Πόλη έρχομαι, και στην κορφή... κανέλια

Τα σχολεία της Πόλης

Η εικόνα σήμερα είναι απογοητευτική: Στην Πόλη, που κάποτε ανθούσε ο ελληνισμός και τα σχολεία αποτελούσαν κοιτίδες άρτιας εκπαίδευσης και πολιτισμού, ο αριθμός των ομογενών συρρικνώνεται, οι μαθητές λιγοστεύουν και τα σχολεία κλείνουν το ένα μετά το άλλο. Γεγονός που σημαίνει ότι το μέλλον, με τον ελληνισμό ν' αργοσβήνει και να χάνει την ταυτότητά του, είναι αρκετά δυσόιωνο. Στην Κωνσταντινούπολη λειτουργούν σήμερα 12 δημοτικά σχολεία, με 120 περίπου μαθητές (πολυπληθέστερο είναι αυτό της Χαλκηδόνας, στην ασιατική πλευρά της Πόλης, με περίπου 32 μαθητές), ενώ από τα αρκετά γυμνάσια και λύκεια που λειτουργούσαν κάποτε, σήμερα λειτουργούν μόνον τρία: Το Ζάππειο, το Ζωγράφειο και η Μεγάλη του Γένους Σχολή, στα οποία φοιτούν από 50 ως 60 μαθητές στο καθένα.

Γυρίζοντας πίσω στο χρόνο, θα συναντήσουμε στην Πόλη των 250.000 Ελλήνων του 1945, αρκετά σχολεία, όλων των βαθμίδων. Απ' αυτά, τα μεγαλύτερα και φημισμένα υπήρξαν το Κεντρικό Παρθεναγωγείο, το Ζάππειο Παρθεναγωγείο, το Ιωακείμιο Παρθεναγωγείο, το Ζωγράφειο, η Μεγάλη του Γένους Σχολή, η Εθνική Σχολή Γλωσσών και Εμπορίου και, φυσικά, η Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

Το «Κεντρικό Παρθεναγωγείο» ήταν το πρώτο από τα μεγάλα εκπαιδευτήρια που ιδρύθηκαν κατά τον 19ο αιώνα στην Κωνσταντινούπολη. Κτίστηκε το 1844 στην πυκνοκατοικημένη άλλοτε από Ρωμιούς περιοχή του Πέραν και οι πρώτοι δωρητές που ανέλαβαν το βάρος της ανεγέρσεως του σχολείου ήταν ο Σπανδώνης και ο Παλαιολόγος, ενώ κατά τα επόμενα έτη συντηρήθηκε με εράνους και δωρεές των Ελλήνων της Πόλης. Ο Γεώργιος Ζαρίφης και η σύζυγός του έμελλε να γίνουν οι μεγάλοι ευεργέτες του ιδρύματος, ενώ μεγάλη επίσης υπήρξε η προσφορά και του Στεφάνου Ζαφειρόπουλου, αδελφού της Ελένης Ζαρίφη, για την επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων του σχολείου. Το «Κεντρικό Παρθεναγωγείο» κατέστη συν τω χρόνω

φυτώριο για τις νέες δασκάλες οι οποίες φοιτούσαν στο ίδρυμα σε ποσοστά υψηλότερα από τα αντίστοιχα του ελληνικού κράτους. Ύστερα από τα Σεπτεμβριανά του 1955 ο αριθμός των μαθητριών άρχισε να μειώνεται και η περιουσία του ιδρύματος, τα διάφορα κληροδοτήματά του, που απέδιδαν τα ετήσια έσοδά του, άρχισαν να δημεύονται παρανόμως από το τουρκικό κράτος. Σήμερα το Παρθεναγωγείο, λόγω ελλείψεως μαθητών, δεν λειτουργεί.

Το «Ιωακείμιο Παρθεναγωγείο» ιδρύθηκε με δωρεά του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ', κατά την πρώτη πατριαρχία του (1878 - 1884), το έτος 1882, στη συνοικία του Μουχλίου. Τελούσε υπό την άμεση εποπτεία του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου μέχρι και την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης (1923), οπότε κατηργήθη το δικαίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου να συμμετέχει στη διοίκηση των σχολών. Το Ιωακείμιο ιδρύθηκε για να καλύψει τις ανάγκες των μαθητριών που δεν είχαν τους οικονομικούς πόρους να φοιτήσουν στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, όπως ήταν το Ζάππειο. Το 1988 το σχολείο έπαυσε να λειτουργεί λόγω ελλείψεως μαθητριών και σήμερα στέκει ως φάντασμα ενός πάλαι ποτέ ενδόξου παρελθόντος.

Στην Πόλη, λειτουργούν σήμερα τρία γυμνάσια-λύκεια: Το Ζάππειο, το Ζωγράφειο και η Μεγάλη του Γένους Σχολή. Οι μαθητές τους διδάσκονται στα ελληνικά όλα τα μαθήματα του εκπαιδευτικού προγράμματος του Ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στην τουρκική γλώσσα τα μαθήματα της ιστορίας, της γεωγραφίας και της τουρκικής γλώσσας. Ας τα γνωρίσουμε...

Το Ζάππειο Παρθεναγωγείο

Το Ζάππειο Παρθεναγωγείο, που σήμερα λειτουργεί ως μικτό σχολείο και βρίσκεται στην καρδιά της Πόλης, στην πλατεία Ταξίμ, δίπλα στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας, έχει πίσω του ιστορία 133 χρόνων αδιάλειπτης παρουσίας στα εκπαιδευτικά πράγματα. Ο άνθρωπος που συνέβαλε στην ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία του είναι ο Κωνσταντίνος Ζάππας, ο οποίος, ανταποκρινόμενος στις κοινωνικές ανάγκες της εποχής του, ανέλαβε την κορογγία των απαραίτητων οικονομικών πόρων για την ίδρυση ενός εκπαιδευτηρίου - πρότυπο για την εποχή. Το Σεπτέμβριο του 1875 γίνε-

Η Διευθύντρια Δέσποινα Παπίνη - Φιλίππου με μαθήτριες του Λυκείου

Η μεγαλόπρεπη αίθουσα δεξιώσεων

ται η έναρξη των μαθημάτων σε ενοικιασμένο κτίριο στην περιοχή Μνηματακίων της Πόλης, ενώ το 1879 το Ζάππειο ανακηρύσσεται ισόβαθμο με το Αρσάκειο. Το 1881 αρχίζει η ανέγερση του ιδιόκτητου κτιρίου του Παρθεναγωγείου με τις ευλογίες του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωακείμ Γ', ο οποίος και θέτει το θεμέλιο λίθο.

Το 1885 και σε πανηγυρικό κλίμα γίνονται τα εγκαίνια του μεγαλοπρεπούς κτιρίου, το οποίο φιλοξενεί ως οικότροφους μαθήτριες από τις ελληνικές κοινότητες της ανατολής και των Βαλκανικών χωρών.

Στο Παρθεναγωγείο, τους παρείχαν την ηθική, μορφωτική και επιστημονική διαπαιδαγώγηση για την εκτέλεση του προορισμού των Ζαππίδων στο σπίτι και στην κοινωνία. Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τα γεγονότα του '55 και του '64 ο ελληνικός πληθυσμός μειώθηκε και το Ζάππειο συνέχισε την πορεία του, ως κοινοτικό σχολείο, ενώ από το 2000 λειτουργεί ως μικτό.

Το Ζάππειο, κτίριο νεοκλασικού ρυθμού, χαρακτηρίζεται από επιβλητικότητα και μεγαλοπρέπεια, υψώνεται σε τέσσερις ορόφους και διαθέτει πέρα από τις αίθουσες διδασκαλίας, κλειστούς χώρους άθλησης, μια καταπληκτική αίθουσα δεξιώσεων, θεατρική σκηνή και αίθουσα για σκάκι και πνευματικά παιχνίδια.

Διευθύντρια του Λυκείου, είναι η κ. Δέσποινα Παπίνη - Φιλίππου (απόφοιτη και αυτή του Ζαππείου), χημικός - μηχανικός, πτυχιούχος του Πολυτεχνείου του Βοσπόρου.

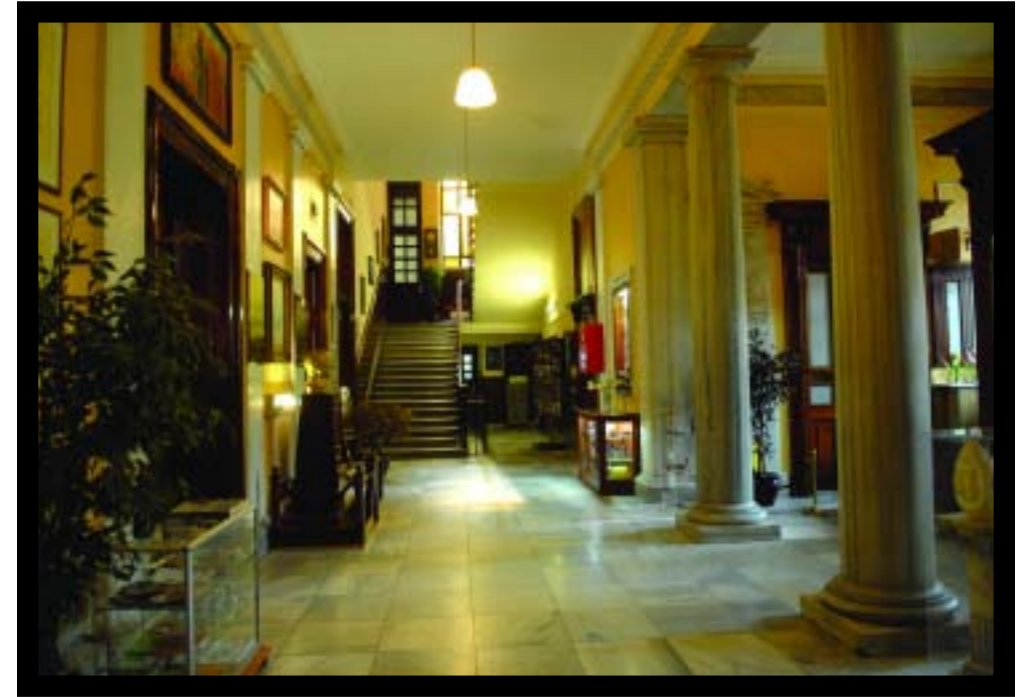
Η είσοδος του Λυκείου

Το Ζωγράφειο Λύκειο

Το Ζωγράφειο Λύκειο εξακολουθεί ν' αποτελεί μια δυναμική κυψέλη στα εκπαιδευτικά πράγματα της ομογένειας. Βρίσκεται κι αυτό στο κέντρο της Κωνσταντινούπολης, στη συνοικία του Πέραν και σήμερα παρέχει μόρφωση σε 50 μαθητές περίπου. Το Ζωγράφειο «γεννήθηκε» από την... αδυναμία των υπαρχόντων σχολείων της εποχής εκείνης (τελευταία δεκαετία του 1890) ν' απορροφήσουν τους νέους μαθητές της περιοχής! Έτσι αποφασίστηκε να γίνει έρανος για να χτιστεί ένα καινούργιο και σύγχρονο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ανάμεσα στους πολλούς που προσφέρθηκαν να συνεισφέρουν, ήταν και ο μεγαλοτραπεζίτης Χρηστάκης Ζωγράφος, ο οποίος έδωσε πάνω από 10.000 χρυσές λίρες της εποχής. Το 1890 η γενική συνέλευση της κοινότητας αποφάσισε σε ένδειξη τιμής να ονομαστεί το σχολείο Ζωγράφειο, ενώ στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό υπερίσχυσε η πρόταση του αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη, στα σχέδια του οποίου κτίστηκε και η Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Οι εργασίες οικοδόμησης ξεκίνησαν το Μάιο του 1892, τα εγκαίνια του σχολείου έγιναν στις 19 Σεπτεμβρίου 1893, παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχη Νεοφύτου Η', ενώ οι πρώτοι μαθητές αποφοίτησαν το 1899, με πρώτο διευθυντή τον Μιχαήλ Ι. Κεφάλια. Τα επόμενα χρόνια το σχολείο γνώρισε πρωτοφανή άνθηση και πριν τα Σεπτεμβριανά του 1955 και τις μαζικές απελάσεις του 1964, ο αριθμός των μαθητών έφτανε και τους 350! Από το 1964 και μετά, όμως, το Ζωγράφειο, ακολουθώντας τη μοίρα της ρωμαϊκής κοινότητας στην Πόλη, γνωρίζει τη σταδιακή, αλλά σταθερή μείωση του αριθμού των μαθητών του. Το Δημοτικό τμήμα, η πρώτη Αστική Σχολή της Κοινότητας Σταυροδρομίου, κλείνει το σχολικό έτος 1973-74. Μετά ακολουθεί το κλείσιμο του Φιλολογικού τμήματος το 1981-82. Το σχολικό έτος 1998-1999 το Ζωγράφειο γίνεται μεικτό και δέχεται τις πρώτες Ζωγραφειώτισσες που φέρνουν τη χαρά και τη δροσιά τους στο αυστηρά ανδροκρατούμενο έως τότε αρρεναγωγείο.

Σήμερα το Ζωγράφειο συμπληρώνει 115 χρόνια συνεχούς λειτουργίας και όπως δηλώνει ο διευθυντής του Ιωάννης Δεμιρτζόγλου (ο πρώτος διευθυντής απόφοιτος της

Ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής στους χώρους υποδοχής

Μαθητές της Σχολής με τις καθηγήτρίδες τους και (κάτω) η αίθουσα ζωγραφικής και το εργαστήριο φυσικής

Ο διευθυντής του σχολείου Ιωάννης Δεμιρτζόγλου

Σχολής -1978), τα τελευταία δεκατέσσερα χρόνια ο μέσος όρος των μαθητών σταθερά κυμαίνεται στους πενήντα. Ωστόσο, χωρίς καμιά έκπτωση στην παρεχόμενη εκπαίδευση των μαθητών του και στην εύρυθμη λειτουργία του το καθιστούν παράδειγμα προς μίμηση ακόμη και πέρα των ορίων της Πολίτικης Ρωμιοσύνης. Φέτος, σε διασχολικό διαγωνισμό διαλογικής συζήτησης μεταξύ σαράντα σχολείων της περιοχής Πέρα, όπου εδρεύει, έλαβε την τρίτη θέση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι εξέχουσα προσωπικότητα της εκπαίδευσης, τόσο για τον ελληνισμό της Πόλης, όσο και για το Ζωγράφειο, είναι ο κ. ο Δημήτρης Φραγκόπουλος, ο μακροβιότερος διευθυντής στην ιστορία της Σχολής (1958 - 1993). Τιμήθηκε με τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος της Τιμής (από την Ελλάδα) και το Οφίκιο του Άρχοντος Μεγάλου Διδασκάλου του Γένους (από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως), ενώ προς τιμήν του η μεγάλη αίθουσα τελετών του Ζωγραφείου φέρει το όνομά του. Οι δύο κόρες του, η Μηλίτσα και η Μάγδα, ακολούθησαν τα χνάρια του πατέρα τους: Η πρώτη είναι καθηγήτρια στο Ζωγράφειο και η άλλη νηπιαγωγός στο Ζάππειο.

Η Μεγάλη του Γένους Σχολή

Η Μεγάλη του Γένους Σχολή, μαζί με την Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αποτελούν τα πλέον φημισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Πόλης -και όχι μόνο. Είναι το αρχαιότερο της Κωνσταντινούπολης και ιδρύθηκε το 1454, αμέσως μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, όταν ο Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος κάλεσε τον φιλόσοφο Ματθαίο Καμαριώτη και του ανέθεσε να ανασυγκροτήσει την Πατριαρχική Ακαδημία, που είχε διαλυθεί στις παραμονές της Άλωσης. Το ίδρυμα αυτό αποτέλεσε τον πρόδρομο της Μεγάλης του Γένους Σχολής. Συχνά την αποκαλούν και Κόκκινο Κάστρο ή Κόκκινο Σχολείο, εξαιτίας της επιβλητικής παρουσίας της, στον πέμπτο λόφο της Πόλης και, φυσικά, του κοκκινωπού χρώματός της. Στο θόλο πάνω από το κεντρικό κτίριο στεγάζεται το αστρονομικό παρατηρητήριο της Σχολής, που διαθέτει ένα παλιό τηλεσκόπιο. Από το 1454 λειτουργεί σχεδόν αδιαλείπτως, παρέχοντας υψηλού επιπέδου μόρφωση στους Έλληνες και όχι μόνο μαθητές της. Μεταξύ των αποφοίτων της περιλαμβάνονται οι γόνοι των διαπρεπών Φαναριώτικων οικογενειών, πλήθος πατριαρχών και Ορθόδοξων Ιεραρχών, υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της Υψηλής Πύλης (ακόμη και Τούρκοι) μέχρι και πολιτικοί του Νέου Ελληνικού κράτους. Σήμερα λειτουργεί ως σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα 500 χρόνια λειτουργίας του άλλαξε αρκετές φορές έδρα. Αρχικά λειτουργούσε εντός του Πατριαρχείου, που την εποχή εκείνη στεγαζόταν στο ναό των Αποστόλων και στην Παμμακάριστο. Κατά καιρούς λειτούργησε σε διάφορες οικίες στο Φανάρι ή στα χωριά του Βοσπόρου. Συγκεκριμένα, πριν εγκατασταθεί το 1882 στο σημερινό περίλαμπρο κτίσμα, η Σχολή άλλαξε πολλές φορές στέγη

Η Λυκαίρχης Βικτωρία Λαιμοπούλου

Παλιοί απόφοιτοι. Ανάμεσά τους, έκτος από αριστερά στην πρώτη σειρά ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος

Ελάχιστοι και στην Μεγάλη του Γένους Σχολή οι μαθητές ανά τάξη

και περιοχές. Ως Πατριαρχική στεγαζόταν «Αντικρύ της Μεγάλης Πόρτας», προφανώς στο Φανάρι. Το 1782 μεταφέρθηκε σε οικοδόμημα κοντά στο Πετρί-Καπή, στην είσοδο του Φαναριού και στο 1803 μεταφέρθηκε στην Ξηρόκρηνη στο καλοκαιρινό βοσπορίτικο προάστιο της ευρωπαϊκής ακτής της Πόλης, στο μέγαρο του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Ξαναγύρισε στο Φανάρι το 1850 για να στεγασθεί προσωρινά στην οικία του Χατζή Παναού και αργότερα στο 1877 και μέχρι το 1882 στην οικία του Μητροπολίτη Νικομηδείας, Διονυσίου.

Έτσι, επί πατριαρχίας Ιωακείμ Γ' αποφασίστηκε η ανέγερση μεγαλοπρεπούς κτιρίου, κοντά στην έδρα του Πατριαρχείου, που θα φιλοξενούσε τη Σχολή. Ο Γεώργιος Ζαρίφης, τραπεζίτης και ο Βατοπεδινός Ανάνιας, ηγούμενος της ομώνυμου Μονής ηγούνται της προσπάθειας και με τις συνδρομές της Μονής Ιβήρων και των πλουσίων ευεργετών Σ. Στεφάνονικ, Ε. Ευγενίδη, Α. Συγγρού, κ.ά. συγκεντρώνουν το μεγάλο για την εποχή εκείνη χρηματικό ποσό των 17.210 οθωμανικών λιρών που απαιτούσε η κατασκευή της. Υπό τη διεύθυνση του Έλληνα αρχιτέκτονα Κωνσταντίνου Δημάδη οι εργασίες ολοκληρώθηκαν μέσα σε μια διετία (1881-1883). Ο εξάιρετος αυτός τεχνοκράτης έδωσε στην οικοδομή τοξοειδές επίμηκες σχήμα που εξασφάλιζε πλήρη και άπλετο φωτισμό στις 25 αίθουσες που βρίσκονται κατά μήκος της βορειοανατολικής πλευράς σε τρία επίπεδα καθώς και καλό αερισμό, στοιχεία απαραίτητα για την στέγαση 500 και πλέον μαθητών οι οποίοι σε συνθήκες απόλυτης υγιεινής απολάμβαναν και συνεχίζουν ν' απολαμβάνουν τα ευεργετήματα της μελετημένης και άρτια εξοπλισμένης οικοδομής.

Στη μακραινών διαδρομή της η Σχολή εναλλάσσει και την ονομασία της αλλά και τον τρόπο λειτουργίας της. Πάντοτε όμως μέσα στα στενά όρια της Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως και πάντοτε υπό την υψηλή εποπτεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Έτσι με βάση πάντοτε τα Ιστορικά Βυζαντινά συγγράμματα παρατηρούμε ότι αποκαλείται: Πάγκοινος Ακαδημία, Μέγα Του Γένους Μουσείον, Τέμενος Μουσών, Ελληνικών

Σχολείον, Πατριαρχικόν Σχολείον, Σχολείον της Μεγαλουπόλεως. Η επίσημη ονομασία της είναι Πατριαρχική Μεγάλη Του Γένους Σχολή. Το 1904 λειτούργησε στη Σχολή και παιδαγωγικό τμήμα, ενώ μεταξύ των ετών 1907-1924 και απογευματινή τετρατάξη Μουσική Σχολή κάτω από την επιστασία του Πατριαρχείου. Στα χρόνια που ακολούθησαν και πέρα από τις πάμπολλες εξωσχολικές δραστηριότητες των μαθητών, η σχολή, για να προσελκύσει επιπλέον μαθητές, αλλά και για να πορευτεί με τις ανάγκες της εποχής πρωτοπόρησε με την οργάνωση μαγειρείου, για να γευματίζουν οι μαθητές των απομακρυσμένων περιοχών (το σχολικό ωράριο τελείωνε στις 4 μ.μ.) και την δρομολόγηση λεωφορείου, πάλι για την εξυπηρέτηση μαθητών από απομακρυσμένες περιοχές, το θρυλικό όπως το ονόμαζαν «Κόκκινο Λεωφορείο» -από το χρώμα της Σχολής.

Όλα συνετέλεσαν στο να φθάσει ο αριθμός των μαθητών στους 500 μέχρι το 1945. Βέβαια, τα γεγονότα που ακολούθησαν το 1955, το 1954 και το 1973 είχε ως αποτέλεσμα ο αριθμός των μαθητών ν' ακολουθήσει πτωτική τάση. Σήμερα, ο αριθμός τους μόλις που αγγίζει τους 55 και η λυκειάρχης κ. Βικτωρία Λαμποπούλου, μαζί με τους καθηγητές της σχολής, προσπαθούν να τους δώσουν την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση.

Το εξωτερικό της σχολής, με την τουρκική σημαία και την αψίδα του Ατατούρκ να δεσπόζουν

Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

Ιστορία που αγγίζει τα 2000 χρόνια -όσα σχεδόν και η Χριστιανισμένη- κρύβει πίσω του το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Συνδεδεμένο άρρηκτα με την ίδρυση, την ανάπτυξη, την οικουμενική πολιτική και την πνευματική ακτινοβολία της Κωνσταντινούπολης, το Οικουμενικό Πατριαρχείο απλώνει τις ρίζες του στα πρώτα χριστιανικά χρόνια και στην άσημη -τότε- πόλη του Βυζαντίου. Είναι η πόλη, που σύμφωνα με ιστορικές πηγές και την παράδοση της Εκκλησίας, φτάνει εδώ ο Απόστολος Ανδρέας για να κηρύξει το λόγο του Χριστού, αλλά και να ιδρύσει την «επισκοπή του Βυζαντίου», τοποθετώντας ως πρώτο επίσκοπο τον Απόστολο Στάχυ, που θήτευσε από το 38 ως το 54 μ. Χ. Τον Απόστολο Στάχυ, θ' ακολουθήσουν άλλοι 24 επίσκοποι, με τελευταίο τον Άγιο Μητροφάνη, με τον οποίο κλείνει η άσημος περίοδος της βυζαντινής πόλης και της επισκοπής της και ανοίγει μια νέα σελίδα στην ιστορία της, με την καθιέρωσή της, το 331 μ. Χ. από τον Μέγα Κωνσταντίνο, ως πρωτεύουσας της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, με το επίσημο όνομα «Νέας Ρώμη» (αν και έμεινε γνωστή ως Κωνσταντινούπολη). Έτσι, λοιπόν, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ή Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία, είναι ένα από τα αρχαιότερα κέντρα της χριστιανικής εκκλησίας και σήμερα υφίσταται ως η πρώτη στην τάξη μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών.

Η περίοδος της ακμής

Η περίοδος από το 324 μέχρι και την άλωση της Πόλης το 1453, αποτελεί τη σημαντικότερη, σε ακμή και ακτινοβολία, όχι μόνο για την Κωνσταντινούπολη, αλλά και για τον χριστιανισμό και την οικουμενικότητα του Πατριαρχείου. Στον πατριαρχικό θρόνο ανέβηκαν φωτισμένοι ιερωμένοι και συνέβησαν γεγονότα που χαρακτηρίζουν την πορεία της χριστιανισμένης ακόμα και σήμερα. Ο Πατριάρχης του τέταρτου αιώνα Γρηγόριος ο Θεολόγος, παρέιχε ανεκτίμητη υπηρεσία στη Χριστιανική Εκκλησία ενάντια στην πρώτη μεγάλη αίρεση, τον Αρειανισμό, ενώ διαδραμάτισε βασικό ρόλο στην υιοθέτηση από την Εκκλησία του δόγματος της πλήρους θεότητας του Αγίου Πνεύματος και της ομοουσιότητάς του με τον Πατέρα και το Υιό.

Σημαντική υπήρξε και η πατριαρχία του Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Με το ασκητικό ήθος που απέκτησε ως μοναχός στην Αντιόχεια άσκησε δριμύ έλεγχο ενάντια στους αιρετικούς και στηλίτευσε τον προκλητικό βίο των ευγενών στην πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας. Δε δίστασε ακόμα να συγκρουστεί και με τη βασιλική εξουσία όταν αυτό χρειάστηκε. Σε απάντηση στην ανάγκη για συμφωνία στις δογματικές πεποιθήσεις και λόγω των αυξανόμενων διαφορών σε θέματα εκκλησιαστικής διοίκησης και λειτουργικής πρακτικής, συνεκλήθησαν επτά Οικουμενικές Σύνοδοι από τους Αυτοκράτορες Κωνσταντινουπόλεως. Η προσκόλληση και η απαρέγκλητη αφοσίωση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και των άλλων Πατριαρχών της Ανατολής στις αποφάσεις των Συνόδων έχουν δώσει στην Ορθόδοξη Εκκλησία το προσωνύμιο «Εκκλησία των επτά

Οικουμενικών Συνόδων». Η δεύτερη Οικουμενική Σύνοδος το 381 μ.Χ. (Κανών Γ') αναγνώρισε την έδρα της Κωνσταντινουπόλεως ως Πατριαρχείο και της έδωσε τη δεύτερη θέση στα πρεσβεία, ενώ η τέταρτη Οικουμενική Σύνοδος της Χαλκηδόνας στα 451 μ.Χ. (Κανών ΚΗ') την κατέστησε ως πρωτόθρονη εκκλησία της ανατολής και της έδωσε τα πρωτεία μετά τη Ρώμη. Το έτος 595 ο Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης Ιωάννης ο Νηστευτής χρησιμοποίησε τον όρο «Οικουμενικός Πατριάρχης» και ονομάτισε την έδρα του ως «Οικουμενικό Θρόνο», γεγονός που προκάλεσε αντεγκλήσεις και ανταλλαγή επιστολών με τον Πατριάρχη Ρώμης. Κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου του Πατριαρχείου η δικαιοδοσία του αυξήθηκε βαθμιαία, αν και έμοιαζε μερικές φορές να κηδεμονεύεται από την αυτοκρατορική Αυλή.

Η περίοδος της Εικονομαχίας

Καθοριστική υπήρξε και η περίοδος της εικονομαχίας. Οι αυτοκράτορες για πολιτικούς λόγους επεδίωξαν περιστασιακά ακόμα και να αλλάξουν τα δόγματα που θεσπίστηκαν από τις Οικουμενικές Συνόδους, προκειμένου να εξευμενιστούν πολιτικά επικίνδυνες αιρετικές ομάδες στην ανατολή όπως οι Μονοφυσίτες, οι Νεστοριανοί και οι Μονοθελίτες. Αυτή η τάση των αυτοκρατόρων να επιδιώκουν παρεμβάσεις στην εσωτερική ζωή της Εκκλησίας έφθασε στο αποκορύφωμά της με τη δυναστεία των Ισαύρων, κατά τη διάρκεια της Εικονομαχίας (726 - 843).

Μετά από έναν αιώνα συνεχών αντεγκλήσεων μεταξύ εικονολατρών και εικονοκλα-

στών, οι εικονολάτρες επεκράτησαν τελικά και οι εικόνες αποκαταστάθηκαν. Η βασική θεολογική στήριξη της εικονολατρικής μερίδας προέρχονταν από δύο κορυφαίους θεολόγους, τον Ιωάννη Δαμασκηνό και το Θεόδωρο το Στουδίτη, οι οποίοι διατύπωσαν το επίσημο ορθόδοξο δόγμα για την προσκύνηση των εικόνων. Η αποκατάσταση των εικόνων από την Αυγουστα Θεοδώρα στα 843 τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία την πρώτη Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής ως «Κυριακή της Ορθοδοξίας». Αποτέλεσμα του θριάμβου των απόψεων των Εικονολατρών ήταν να ενισχυθεί σημαντικά η εξουσία των Πατριαρχών Κωνσταντινουπόλεως, που καθοδηγούσαν συνήθως την προσπάθεια ενάντια στους εικονοκλάστες.

Η μεγάλη μορφή του Πατριάρχη Φωτίου

Ο Φώτιος Α΄ ο Μέγας, θεωρείται ο μέγιστος όλων των Βυζαντινών πατριαρχών. Αναδείχτηκε στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης το 858 και ήταν εξάιρετος γνώστης και διδάσκαλος της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας και της φιλοσοφίας, καθώς επίσης και της χριστιανικής θεολογίας. Είναι ιδιαίτερα γνωστός για τον ρόλο του στον εκχριστιανισμό των σλαβικών λαών, καθώς το 862 απέστειλε ως ιεραποστόλους στους Μοραβούς, μετά από αίτημά τους, τους Θεσσαλονικείς αδελφούς Κύριλλο και Μεθόδιο, γνώστες της σλαβικής γλώσσας, οι οποίοι χρησιμοποίησαν ως λειτουργική γλώσσα τη σλαβική και μετέφρασαν την ορθόδοξη λειτουργία. Κατ' αυτό τον τρόπο τους προσκόλλησε στην Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, αντί της Ρώμης, που επιδίωκε επίσης να τους μεταστρέψει στο Χριστιανισμό, αλλά δεν θα επέτρεπε η λειτουργία να μεταφραστεί στη σλαβική, βάσει της αρχής των «Τριών Ιερών Γλωσσών». Ο Φώτιος ήταν επίσης πρώτιστα αρμόδιος για τη μεταστροφή των Βουλγάρων, οι οποίοι ταλαντεύονταν μεταξύ Ρώμης και Κωνσταντινούπολης. Αυτό προκάλεσε ρήξη ανάμεσα στην Ανατολική και Δυτική Εκκλησία λόγω της ανάμιξης της Ρωμαϊκής Εκκλησίας στην οργάνωση της νέας Εκκλησίας της Βουλγαρίας. Ο Πατριάρχης Φώτιος συγκάλεσε Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη το 867 και κατηγόρησε την Ρωμαϊκή Εκκλησία για δογματικές παρεκκλίσεις σχετικά με την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος.

Το Μεγάλο Σχίσμα του 1054 και η πρώτη άλωση της Πόλης

Θεολογικές και λειτουργικές διαφορές όξυναν ακόμα περισσότερο τη διχογνωμία μεταξύ των δύο Εκκλησιών ιδιαίτερα μετά τη νορμανδική κατάκτηση της νότιας Ιταλίας, στην οποία κυριαρχούσαν ελληνόφωνοι πληθυσμοί προσκολλημένοι στην Ανατολική Εκκλησία. Αυτήν την περίοδο οι Πάπες προσπαθούν να εκλατινίσουν τους ελληνοκύριους πληθυσμούς της Μεγάλης Ελλάδας, γεγονός που οδήγησε στα γεγονότα του 1054, όταν έλαβε χώρα το Σχίσμα μεταξύ των εκκλησιών Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως. Μετά από το μεγάλο Σχίσμα του 1054 το Οικουμενικό Πατριαρχείο προέκυψε ως παγκόσμιο κέντρο της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ο προκαθήμενός του αναγνωρίστηκε από τους ορθόδοξους ηγέτες ως «πρώτος μεταξύ ίσων». Οι σχέσεις μεταξύ της λατινικής δύσης και του Βυζαντίου χειροτέρευαν, όχι μόνο εκκλησιαστικά, αλλά και πολιτικά. Η εχθρότητα αυτή οδήγησε στην πρώτη Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 από το στρατό των Σταυροφόρων. Η έδρα του Πατριαρχείου μετατέθηκε προσωρινά στη Νίκαια της Βιθυνίας, ενώ στην Κωνσταντινούπολη ιδρύθηκε Λατινικό Πατριαρχείο. Το 1261, μετά από πενήντα επτά έτη λατινικής κατοχής, οι Βυζαντινοί ανέκτησαν την Κωνσταντινούπολη, με τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Παλαιολόγο και η έδρα του Πατριαρχείου επανεγκαθιδρύθηκε στο παραδοσιακό κέντρο του.

Η πτώση της Πόλης το 1453

Με την τραγική πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Οθωμανούς Τούρκους το 1453 η διαδικασία της προσαύξησης της δύναμης του Οικουμενικού Πατριάρχη επιταχύνεται. Ο Σουλτάνος ανέλαβε το ρόλο του Βυζαντινού Αυτοκράτορα και επένδυσε την εξουσία του με το κύρος του. Από το Σουλτάνο Μωάμεθ τον Πορθητή ο πρώτος Πατριάρχης μετά την Άλωση Γεννάδιος Σκολάριος κατόρθωσε να εξασφαλίσει σημαντικές παραχωρήσεις για την Εκκλησία. Στον Πατριάρχη δόθηκε εξουσία όχι μόνο ως θρησκευτική, αλλά και πολιτική,

Το εσωτερικό του ναού του Αγίου Γεωργίου

ως ανώτατη αρχή όλων των ορθόδοξων λαών των υποκείμενων στους Τούρκους, συμπεριλαμβανομένων Σέρβων, Βουλγάρων, Αλβανών και Ελλήνων. Το Πατριαρχείο συνέβαλε στη συντήρηση της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς μαζί με την ορθόδοξη λειτουργική και εκκλησιαστική παράδοση. Εντούτοις, όταν ξέσπασε τελικά η ελληνική Επανάσταση το 1821 ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, την ημέρα του Πάσχα του 1821 απαγονήστηκε στην κεντρική πύλη του Πατριαρχικού Οίκου, η οποία από τότε παραμένει σφραγισμένη.

Το Πατριαρχείο Σήμερα

Η δημιουργία ανεξαρτήτων εθνικών κρατών στο χώρο της Βαλκανικής είχε ως συνέπεια τη δημιουργία νέων τοπικών Εκκλησιών. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο παρέχώρησε το αυτοκέφαλο στις Εκκλησίες αυτές, όμως έτσι άρχισε σιγά-σιγά να μειώνεται η ευρύτατη δικαιοδοσία που είχε. Στις αυτοκέφαλες Εκκλησίες συγκαταλέγονται σήμερα αυτές της Ελλάδος (1850), της Σερβίας (1879), της Ρουμανίας (1885), της Αλβανίας (1937), της Βουλγαρίας (1945), της Γεωργίας (1990) και της Εσθονίας (1996). Έδρα του Πατριαρχείου είναι ο Πατριαρχικός Οίκος του Φαναρίου, όπου βρίσκεται και ο Πατριαρχικός ναός του Αγίου Γεωργίου (1599). Το Πατριαρχείο διοικείται από τη δωδεκαμελή Ενδημούσα Ιερά Πατριαρχική Σύνοδο υπό την προεδρία του Πατριάρχη, ενώ στην Αρχιεπισκοπή Κωνσταντινουπόλεως σήμερα ανήκουν 37 Κοινότητες, 46 Ενοριακοί ναοί, 5 Κοιμητηριακοί ναοί, 10 Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές, 6 Προσκυνηματα, 8 Φιλόπρωχες Αδελφότητες, 6 Ιδρύματα (το Νοσοκομείο, το Γηροκομείο και το Ψυχιατρείο στο Βαλουκλή, το Ορφανοτροφείο Πριγκίπου, η Θερινή Στέγη Εργαζομένων νεανίδων και η Παιδόπολις της Ι. Μονής Μεταμορφώσεως Χριστού Πρώτης) και 14 Σύνδεσμοι, μεταξύ των οποίων 3 μορφωτικοί, 2 αθλητικοί και 1 θεατρικός. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο εκτός από την Αρχιεπισκοπή της Κωνσταντινούπολης έχει επαρχίες στην Τουρκία, στην Ευρώπη, στην Ασία, στην Αμερική και στην Ωκεανία.

Βαρθολομαίος

ο 270ός Οικουμενικός Πατριάρχης

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος (η Αυτού Θειοτάτη Παναγιότης ο Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος ο Α', όπως είναι ο ακριβής τίτλος του), είναι ο 270ός Προκαθήμενος του Θρόνου του Αποστόλου Ανδρέα, πρώτος μεταξύ ίσων (primus inter pares) των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Γεννημένος στις 29 Φεβρουαρίου 1940 στο χωριό Άγιοι Θεόδωροι Ίμβρου, ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος (του οποίου το κοσμικό όνομα ήταν Δημήτριος Αρχοντώνης και οι γονείς του ονομάζονταν Χρήστος και Μερόπη), φοίτησε στα σχολεία της Ίμβρου και στο Ζωγράφειο Λύκειο της Κωνσταντινούπολης και κατόπιν εγγράφηκε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από την οποία αποφοίτησε αριστούχος το 1961. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους χειροτονήθηκε διάκονος στο μητροπολιτικό ναό της Ίμβρου από τον πνευματικό του πατέρα, τότε Μητροπολίτη Ίμβρου και μετέπειτα Μητροπολίτη Χαλκηδόνος, Μελίτωνα Χατζή και του δόθηκε το όνομα Βαρθολομαίος.

Από το 1963 έως το 1968, παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές, με υποτροφία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στο Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών Ρώμης, στο Οικουμενικό Ινστιτούτο Bossey της Ελβετίας και στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και έλαβε το διδακτορικό του στο κανονικό δίκαιο από το Γρηγοριανό Πανεπιστήμιο Ρώμης, υποβάλλοντας διατριβή με θέμα «Περί την κωδικοποίηση των ιερών κανόνων και των κανονικών Διατάξεων εν τη Ορθόδοξη Εκκλησία».

Επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη το 1968, διορίστηκε βοηθός κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης και τον Οκτώβριο του 1969 χειροτονήθηκε

Πρεσβύτερος από τον πνευματικό του πατέρα. Έξι μήνες αργότερα, ο τότε Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηνάγορας τον χειροθέτησε Αρχιμανδρίτη στο πατριαρχικό παρεκκλήσι του Αγίου Ανδρέα. Όταν ο Δημήτριος Παπαδόπουλος εξελέγη Οικουμενικός Πατριάρχης το 1972, συνέστησε το πατριαρχικό γραφείο και ονόμασε το νεαρό Αρχιμανδρίτη Βαρθολομαίο διευθυντή του. Την ημέρα των Χριστουγέννων του 1973 χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, αλλά παρέμεινε προϊστάμενος του πατριαρχικού γραφείου μέχρι την εκδημία του πνευματικού του πατέρα, τότε Μητροπολίτη Χαλκηδόνος Μελίτωνα Χατζή, οπότε εξελέγη παμψηφεί διάδοχός του,

Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος, τον Ιανουάριο του 1990. Στις 22 Οκτωβρίου 1991 εξελέγη από την Πατριαρχική Σύνοδο ο 270ός Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης. Μιλά επτά γλώσσες -ελληνικά, αγγλικά, τουρκικά, ιταλικά, λατινικά, γαλλικά και γερμανικά.

Δράση και διακρίσεις

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος ανέπτυξε πλούσια δράση στην μέχρι τώρα πορεία του κι έλαβε αρκετές και σημαντικές διακρίσεις. Συγκεκριμένα, από το Μάρτιο του 1974 διετέλεσε μέλος της Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου, αλλά και πολλών Συνοδικών Επιτροπών, ενώ από το 1975 συμμετείχε στις εργασίες του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών. Αντιπροσώπευσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο σε πολλά διορθόδοξα και διαχριστιανικά συνέδρια, καθώς και σε επίσημες αποστολές προς την τουρκική κυβέρνηση, Εκκλησίες Ορθόδοξες και μη, επαρχίες του Πατριαρχείου και το Άγιο Όρος, ενώ το 1990 ήταν Πρόεδρος της Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, στη Γενεύη, η οποία ασχολήθηκε με το θέμα της Ορθόδοξης Διασποράς. Επίσης, είναι ιδρυτικό μέλος της «Εταιρίας του Δικαίου των Ανατολικών Εκκλησιών», της οποίας διετέλεσε και αντιπρόεδρος για αρκετά χρόνια. Ακόμη, διετέλεσε επί δεκαπέντε χρόνια μέλος και επί οκτώ χρόνια αντιπρόεδρος της Επιτροπής «Πίστη και Τάξη» του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, όπως και Εταίρος της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης και επίτιμο μέλος του Ιδρύματος Pro Oriente της Βιέννης.

Η Πατριαρχία του κ. Βαρθολομαίου και τα προβλήματα του Πατριαρχείου

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος, από την εκλογή του μέχρι σήμερα, έχει επισημάνει και αναδείξει αρκετές φορές και με πολλούς τρόπους τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ομογένεια των Ρωμιών της Πόλης γενικά, αλλά και το Οικουμενικό Πατριαρχείο ειδικότερα. Την επίλυση των προβλημάτων αυτών επιζητεί κατά καιρούς με δηλώσεις του στον Τύπο, συναντήσεις με την τουρκική πολιτειακή ηγεσία, αλλά και μέσω της διπλωματικής οδού. Παράλληλα, θεωρώντας ότι η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας διευκολύνει την ανοχή προς τις μειονότητες, και ως εκ τούτου και την επίλυση των προβλημάτων της ομογένειας, είναι ένθερμος υποστηρικτής της υποψηφιότητας ένταξης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της (μετά τους σεισμούς του 1999) ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Τέλος, επιδιώκει, σε συνεργασία με τοπικούς παράγοντες της Τουρκίας, να επισκέπτεται συχνά διάφορες περιοχές της χώρας, πατρογονικές εστίες ελληνισμού (Καπαδοκία, Μύρα της Λυκίας, Πέργαμος κ.ά.), όπου και τελεί τη Θεία Λειτουργία στα ερείπια ναών, σε ένδειξη συναδέλφωσης, κατευνασμού και αλληλοκατανόησης.

Επίσης, από την εκλογή του θέλησε να συσφίξει τις σχέσεις των Ορθοδόξων Εκκλησιών και για το λόγο αυτό κάλεσε όλους τους Προκαθημένους στο Φανάρι, από όπου έστειλαν μήνυμα ενότητας στον κόσμο. Οι Συνάξεις αυτές επαναλήφθηκαν το 1995 στην Πάτμο, τον Ιανουάριο του 2000 στα Ιεροσόλυμα και το Δεκέμβριο του ίδιου έτους στην Κωνσταντινούπολη και στη Νίκαια της Βιθυνίας.

Παρά ταύτα, δεν έχει ακόμη καταφέρει να εξομαλύνει τις σχέσεις του με τον Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσιών Αλέξιο τον Β'. Αυτές προέκυψαν καταρχήν από τα ζητήματα της ορθόδοξης διασποράς και στη συνέχεια από το θέμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Εσθονίας, την οποία το Οικουμενικό Πατριαρχείο αναγνώρισε ως αυτόνομη το 1996, ενεργοποιώντας Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο του 1923, ενώ το Πατριαρχείο Μόσχας εξακολουθεί να την θεωρεί επαρχία του, συνεχίζοντας το τετελεσμένο που προέκυψε με την ενσωμάτωση της Εσθονίας στη Σοβιετική Ένωση μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο Οικουμενικός
Πατριάρχης
κ. Βαρθολομαίος
με τους Αχιλλέα
Τραγούδα
και Θάνο
Ευθυμίουπουλο

Οι εκκλησίες της Κωνσταντινούπολης

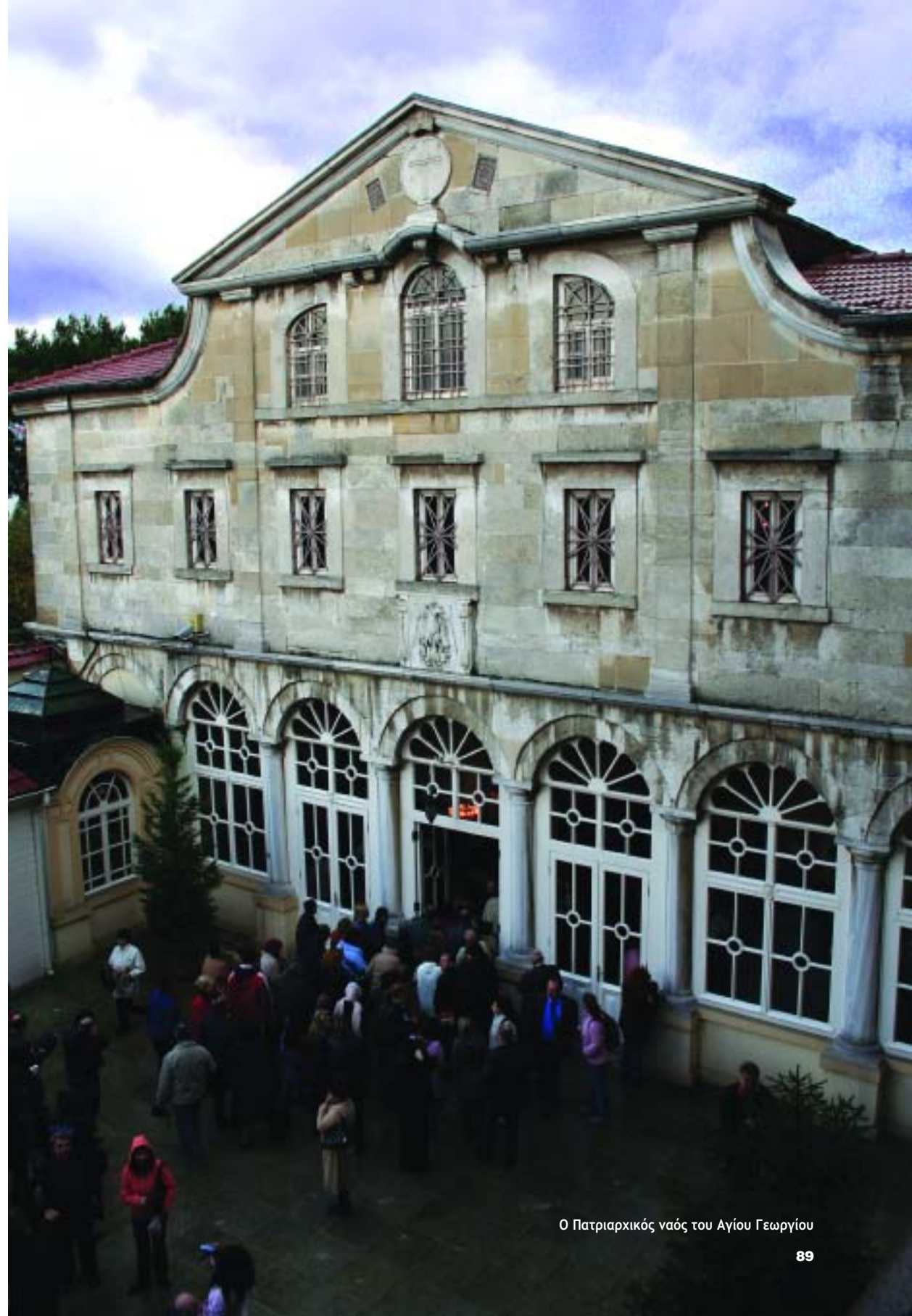
«Καλόγρια εμαγέρευε ψάρια στο τηγάνι,
Και μια φωνή, ψιλή φωνή, απανθειό της λέγει:
-Πιάψε , γριά ,το μαγερείο, κι η Πόλη θα τουρκέψει.
-Όταν τα ψάρια πεταχτούν και βγουν να ζωντανέψουν,
τότε κι ο Τούρκος θέλει μπει κι η Πόλη θα τουρκέψει.
Τα ψάρια επεταχτήκανε, τα ψάρια ζωντανέψαν,
Κι ο Αμιράς επέβηκε ατός του καβαλάρης».

Είναι ο θρύλος για τα τηγανισμένα ψάρια στο Μπαλουκλί που πήδησαν από το τηγάνι σηματοδοτώντας στην παράδοση την Άλωση της Πόλης. ...Η Ορθοδοξία και η παράδοση στην Κωνσταντινούπολη ζει και η περιήγηση-προσκύνημα στις εκκλησίες της πέραν της Αγίας Σοφίας θεωρείται αυτονόητη από τον ορθόδοξο επισκέπτη. Είναι η επιστροφή στις ρίζες μέσα από σπουδαία έργα της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του Βυζαντίου σε μια πορεία στους δρόμους και στα στενά της Πόλης όπου πολλές εκκλησίες εμφανίζονται ξαφνικά -σαν να ξεφυτρώνουν από το πουθενά -στα έκπληκτα μάτια του περιηγητή-προσκυνητή. Όμως οι περισσότεροι ναοί, μεγάλοι και μικροί, της Πόλης εξακολουθούν να παραμένουν κλειστοί χωρίς σ' αυτούς να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης. Πολλές εκκλησίες ή μοναστήρια που μετά την Άλωση είχαν μετατραπεί σε τζαμιά, είτε παρέμειναν έτσι είτε πλέον λειτουργούν σαν μουσεία. Συνολικά οι εκκλησίες και τα προσκυνήματα φθάνουν τα 90 και έχουν όλα τη σπουδαιότητά τους και την ιστορική τους αξία. Από τους σπουδαιότερους ναούς που λειτουργούν είναι ο Άγιος Γεώργιος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Αγία Τριάδα στο Ταξίμ.

Ο Άγιος Γεώργιος

Ο Πατριαρχικός Ναός του Αγίου Γεωργίου που χρονολογείται από το 1720, διαφυλάσσει ακόμα σπάνιες ιστορικές και θαυματουργές εικόνες αλλά και μοναδικούς καλλιτεχνικούς θησαυρούς. Στο νάρθηκα του ναού υπάρχουν δύο περίτεχνα ξυλόγλυπτα προσκυνητάρια επιχρυσωμένα ενώ το χώρο κοσμεί περίτεχνο παγκάρι από ξύλο και ελεφαντόδοντο αφιέρωμα του προσκυνητή Μανουήλ από την Καστοριά το 1689. Ο κυρίως ναός είναι επιβλητικός και εδώ κυριαρχεί ο χρυσός και η πορφύρα.

Το Ιερό Βήμα χωρίζεται από τον κυρίως ναό με ψηλό, περίτεχνο και επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο. Στην Ωραία Πύλη υπάρχει ολόγλυφος δικέφαλος αετός που παραπέμπει στους αυτοκράτορες του Βυζαντίου. Κυριαρχεί στο τέμπλο η δεσποτική εικόνα του Χριστού που είναι ζωγραφισμένη το 1746. Τον θρόνο του Πατριαρχικού Ναού η παράδοση θεωρεί Βυζαντινό και τον συνδέει με τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο. Όμως κατασκευάστηκε το 1577 από τον Αθηναίο ξυλογλύπτη Λαυρέντιο επί πατριαρχίας του Ιερεμιά Β' του Τρανού. Έχει φτιαχτεί από ξύλο καρυδιάς και φέρει διακοσμήσεις από ένθετο ελεφαντοστό, μάργαρο, έγχρωμο ξύλο και πολύτιμους

Ο Πατριαρχικός ναός του Αγίου Γεωργίου

λίθους, ενώ το ύψος του είναι 4 μέτρα. Γράφει ο Μαλαξός (1577), περιγράφοντάς τον: «Όταν γάρ θεωρεί αυτόν τινάς από την λαμπρότητα οπού έχει των πολλών ωραιότατων πραγμάτων, ώνπερ είναι κατασκευασμένος και καμωμένος, σού φαίνεται ότι είναι ρούχον πολύτιμον χρυσοῦφαντον, μαργαριτόστρωτον μετά δώδεκα εκλεκτών λίθων, του τε σαρδίου, τοπαζίου, σμαραγδίου, άνθρακος, σαπφείρου, ίάσπου, υακίνθου, αχάτου, χρυσολίθου, βυριλλίου, και ονυχίτου, και μετά άλλων πολυτίμων λίθων εκλεκτών και λαμπροτάτων και φαίνεται ωραιότερος και λαμπρότερος από όλον τον ναόν». Μάλιστα μια πολύ ωραία συνήθεια είναι να καταλαμβάνει ο Πατριάρχης το παραθρόνιο, κατά την ημέρα της εορτής του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, και να τοποθετείται στον θρόνο η εικόνα του αγίου.

Ο άμβωνας είναι έργο του 1703, πολυγωνικού σχήματος, που εξωτερικά χωρίζεται με στυλίσκους σε ορθογώνια τμήματα. Έχει και αυτός κατασκευαστεί από ξύλο καρυδιάς και είναι διακοσμημένος με λευκό σεντέφι που σχηματίζει ανθισμένα κλαδιά. Το βορεινό κλίτος του ναού είναι αφιερωμένο στους Τρεις Ιεράρχες, ενώ το νότιο στην Παναγία την Παμμακάριστο όπου βρίσκεται και το προσκυνητάρι με την περίπυστη εικόνα της Βρεφοκρατούσας Θεοτόκου, της «Παμμακαρίστου». Στο ναό είναι θησαυρισμένο και ένα τμήμα από την στήλη της φραγγελώσεως, της κολόνας δηλαδή που ήταν δεμένος ο Χριστός. Καθώς επίσης και τρεις ιερές λειψανοθήκες με τα αλώβητα σώματα των αγίων γυναικών, Ευφημίας, Θεοφανούς της αυτοκράτειρας, συζύγου Λέοντος ΣΤ' του Σοφού, και της αγίας Σολομονής, μητρός των αγίων Μακκαβαίων.

Η Αγία Τριάδα

Ο Ιερός ενοριακός - κοινοτικός Ναός της Αγίας Τριάδος Σταυροδρομίου, βρίσκεται κοντά στην κεντρική πλατεία Ταξίμ της Κωνσταντινούπολης. Στο σημείο όπου βρίσκεται σήμερα το Ζάππειο Παρθεναγωγείο, υπήρχε παλαιότερα ξυλόκτιστος ναός, που τιμώταν στο όνομα του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του Τροπαιοφόρου. Όμως δεν επαρκούσε να καλύψει τις αυξημένες λατρευτικές ανάγκες των Ορθοδόξων και για το λόγο αυτό αποφασίσθηκε η ανέγερση μεγαλοπρεπούς λιθόκτιστου ναού. Στις 25 Φεβρουαρίου 1867, διορίσθηκε η επιτροπή ανέγερσης του νέου ναού που αποτελούσαν οι: Γεώργιος Παντζέρης, Μιχαήλ Σειμήρης, Σταμάτιος Αγέλαστος, Μιχαήλ Παναγιωτίδης, Μιχαήλ Γκιώνης και Αντώνιος Ιωαννίδης. Στις 13 Αυγούστου του ίδιου έτους, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος Στ' συμπαραστατούμενος από τον επίσκοπο Παμφύλου Διονύσιο, έθεσε το θεμέλιο λίθο του ναού. Αρχιτέκτονας για την ανέγερση του ναού, επιλέχθηκε ο Βασιλάκης Ιωαννίδης Εφένδης. Τα οικονομικά προβλήματα τα οποία προέκυψαν κατά την αποπεράτωση του έργου, καλύφθηκαν με την έκδοση λαχείου και το δανεισμό από εύπορους ομογενείς. Ανήμερα της εορτής της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού (Κυριακή 14 Σεπτεμβρίου) του 1880, τελέσθηκαν τα εγκαίνια του Ναού, με κάθε επισημότητα προεξάρχοντος του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ Γ' και συλλειτουργούντων πολλών συνοδικών Αρχιερέων. Ο Ναός περιβάλλεται από μεγάλο κήπο, ο οποίος συνορεύει με την αυλή του παραπλεύρως κείμενου Ζάππειου Παρθεναγωγείου. Στην περίμετρο του Ναού υπάρχουν βοηθητικά κτίσματα τα οποία διατηρούνται και χρησιμεύουν μέχρι σήμερα. Κατά το παρελθόν στα κτίρια αυτά στεγαζόνταν η ενοριακή σχολή της Αγίας Τριάδος (έκλεισε το 1979 λόγω έλλειψης μαθητών), το «οικονομικών συσσίτιον» και το ιατρείο της ενορίας, το οποίο διέθετε εργαστήριο, μηχανήμα ραδιολογίας και οδοντιατρείο. Ανέστειλε τη λειτουργία του, το 1978, λόγω έλλειψης ιατρικού προσωπικού και ασθενών.

Πριν από ακριβώς 50 χρόνια, στις 6 - 7 Σεπτεμβρίου 1955, ο ναός υπέστη μεγάλες καταστροφές και λεηλασίες. Μετά τα δύσκολα και πέτρινα χρόνια των δεκαετιών '50 - '80, ο αείμνηστος βιομήχανος και επιχειρηματίας Παναγιώτης Αγγελόπουλος, Άρχων Μέγας Λογοθέτης και Μέγας Ευεργέτης του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, δώρισε το ποσό των ενενήντα χιλιάδων αμερικανικών δολαρίων, στον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, για να τα διαθέσει, όπου αυτός θεωρούσε σκόπιμο. Με το ποσό αυτό πραγματοποιήθηκαν ανακαινιστικά έργα στο εσωτερικό και στο εξωτερικό

του Ναού, τα οποία διήρκεσαν περίπου δύο χρόνια. Τα επίσημα θυρανοίξια του ανακαινισθέντος ναού, έγιναν από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, την Κυριακή 23 Μαρτίου 2003. Ο Ναός βρίσκεται πλέον σε καθημερινή χρήση, ενώ κάθε Κυριακή τελείται η Θεία Λειτουργία, από τον εφημέριο του ναού, στην οποία παρευρίσκονται οι λιγιστοί εναπομείναντες Έλληνες ομογενείς της Πόλης, καθώς και πολλοί Έλληνες τουρίστες - προσκυνητές. Διεύθυνση: Aya Triada Rum Ortodoks Kilisesi, Meselik Sok 11/1 Beyoglu.

Οι Εκκλησίες και τα Προσκυνητά της Πόλης

Χωρίζοντας την Κωνσταντινούπολη και τις ενορίες της σε 8 συνολικά περιοχές έχουμε συνολικά σ' αυτές 90 ναούς και προσκυνητά που αναλυτικά είναι:

• Περιοχή Σταυροδρομίου Ταξιμίου Taksim

- *Εισοδίων της Θεοτόκου Σταυροδρομίου Taksim*: Χτίστηκε στα 1720 και είναι από τις παλαιότερες της Κωνσταντινούπολης. Διαθέτει 70 άτομα ενορία.

- *Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Σταυροδρομίου, Taksim*: Θεωρείται από τις ωραιότερες εκκλησίες, αλλά έχει εγκαταλειφτεί.

- *Θείας Μεταμορφώσεως Σισλί*: Βρίσκεται στο Νεκροταφειακό συγκρότημα του Σισλί. Χρησιμοποιείται για κηδείες και μνημόσυνα. Λειτουργεί κανονικά, ώρες εκκλησιών.

- *Αγίου Ανδρέου*: Ρωσική εκκλησία η οποία χρησιμοποιείται αποκλειστικά από την ρωσική κοινότητα της Κωνσταντινούπολης, η οποία επίσημα έχει 1000 μέλη.

- *Αγίου Ιωάννου της Ρίλας*: Γραφική εκκλησία η οποία χρησιμοποιείται και από τους Ελληνορθόδοξους Βούλγαρους της Κωνσταντινούπολης. Η Βουλγαρική κοινότητα έχει κάπου 150 μέλη.

• Περιοχή Ταταούλων - Kurtulus

- *Αγίου Δημητρίου*: Βρίσκεται στο κέντρο των Ταταούλων και διακρίνεται από τον όμορφο εσωτερικό διάκοσμό της. Είναι το κέντρο της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της περιοχής. Η Ενορία διαθέτει πάνω από 500 άτομα.

- *Αγίου Αθανασίου*: Βρίσκεται κοντά στο κέντρο της περιοχής, αλλά δεν υπάρχει ενορία.

- *Αγίου Ελευθερίου*: Είναι κοιμητηριακός και έχει ενδιαφέροντα εσωτερικό διάκοσμο.

- *Ευαγγελισμού Θεοτόκου (Ευαγγελίστρια)*: Βρίσκεται στην περιοχή Προπόδων των Ταταούλων (σημερινό Dolapdere). Στα γεγονότα του 1955 η εκκλησία είχε υποστεί τρομερές ζημιές, αλλά με την πάροδο του χρόνου αποκαταστάθηκαν. Η Ευαγγελίστρια είναι από τις ωραιότερες και τις παλιότερες εκκλησίες της Κωνσταντινούπολης διαθέτοντας πολύ όμορφο εσωτερικό διάκοσμο με σπάνιες τοιχογραφίες και μια άριστη βασιλική. Η Εκκλησία είναι τόπος προσκυνήματος για όλη την Ελληνική Κοινότητα της Κων/πόλης αλλά και του εξωτερικού. Οι ενορίτες είναι περίπου 250.

- *Δώδεκα Αποστόλων*: Άντεξε και αυτή στα γεγονότα του 1955 και σήμερα βρίσκεται, έπειτα από εσωτερικές εργασίες, σε πολύ καλή κατάσταση. Οι ενορίτες περίπου 300 άτομα.

- *Αγίας Παρασκευής Πικριδίου*: Η ενορία της διαθέτει ακόμα περίπου 40 άτομα.

• Περιοχή Βοσπόρου - Bogazici

- *Κοιμήσεως της Θεοτόκου*: Παλιά και ιστορική εκκλησία, που κάποτε είχε 400 ενορίτες, αλλά σήμερα δεν έχει κανένα.

- *Γενεθλίων της Θεοτόκου Διπλοκιονίου*: Όμορφο εκκλησάκι, που έχει αξιόλογο εσωτερικό διάκοσμο. Δεν υπάρχει ενορία.

- *Αγίου Φωκά Μεσοχωριού*: Μια από τις ιστορικότερες εκκλησίες της Πόλης. Συνεχίζει να υπάρχει και μάλιστα μετά από επισκευές σήμερα βρίσκεται σε άριστη κατάσταση. Οι ενορίτες είναι περίπου 50.

- *Αγίου Γεωργίου Μεσοχωριού*: Είναι η δεύτερη εκκλησία του Μεσοχωριού και μάλι-

στα επιβλητική. Έπειτα από συντήρηση, σήμερα μπορεί να λεχθεί πως βρίσκεται σε άριστη κατάσταση. Δεν υπάρχει ενορία.

- *Αγίου Δημητρίου Ξηροκρήνης*: Από τις ιστορικές εκκλησίες της Δυτικής Ακτής του Βοσπόρου. Κάποτε αυτή η κοινότητα άνθιζε, αλλά και σήμερα με λιγότερους από 10 ενορίτες,

- *Αγίου Ιωάννου Ξηροκρήνης*: Ακόμα ένα δείγμα Πολιτικής Εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής. Δεν υπάρχει ενορία.

- *Παμεγγίστων Ταξιαρχών Μεγάλου Ρεύματος*: Μεγάλη εκκλησία στην κάποτε κατεχόμενη ελληνική περιοχή της Πόλης. Η Εκκλησία σήμερα μαζί με 30-40 ενορίτες συνεχίζει την κάποτε ένδοξη παράδοση της.

- *Προφήτου Ηλίου Μεγάλου Ρεύματος*: Από τις πιο όμορφες εκκλησίες της δυτικής πλευράς του Βοσπόρου, σήμερα διασώζεται σε καλή κατάσταση. Περίπου 20 ενορίτες ζουν εδώ.

- *Αγίου Χαράλαμπος Βεβεκίου*: Επίσης από τις πιο παλιές εκκλησίες της Πόλης με ακμάζουσα, κάποτε, ενορία. Σήμερα περίπου 20 ενορίτες βοηθούν στην ύπαρξη του ναού.

- *Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Βαφειοχωριού*: Παλιά εκκλησία με ωραίο εσωτερικό χώρο, που βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση.

- *Παμεγγίστων Ταξιαρχών Σωσθενίου*: Το Σωσθένι ήταν από τις ακμάζουσες κοινότητες των Ορθοδόξων. Σήμερα η ενορία διαθέτει 20 άτομα.

- *Αγίου Νικολάου Νεοχωριού*: Ακόμα μια εκκλησία που άντεξε στο πέρασμα του χρόνου. Ενορία με 30 άτομα

- *Κοιμήσεως της Θεοτόκου Κουμαριωτίσης Νεοχωριού*: Διαθέτει γνήσια ψηφιδωτά καθώς και ενδιαφέροντα εσωτερικό χώρο. Μπορείτε να την επισκεφθείτε καλύτερα τις Κυριακές όταν έχει Θεία Λειτουργία.

• Περιοχή Υψωμαθίων - Kumkari

- *Αγίων Θεοδώρων Βλάγκας*: Διαθέτει πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο με εικόνες και έχει επίσης την θαυματουργή εικόνα των Αγίων Θεοδώρων. Περίπου 20 άτομα ενορία. Λειτουργεί κανονικά.

Ο Άγιος Δημήτριος στα Ταταύλα

- *Αγίας Κυριακής Κοντοσκαλίου*: Ιστορική εκκλησία της Πόλης, αλλά σήμερα δεν έχει ενορίες.
- *Παναγίας Ελπίδος Κοντοσκαλίου*: Είναι ανοιχτή στις ώρες εκκλησιών, αλλά δεν έχει πλέον ενορίες.
- *Αγίου Μηνά Υψωμαθείων*: Ακόμα μια εκκλησία της περιοχής, χωρίς ενορίες.
- *Θείας Αναλήψεως Υψωμαθείων*: Είναι χτισμένη σε περίοπτη θέση, έχει αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον βρίσκεται σε καλή κατάσταση.
- *Αγίου Νικολάου Υψωμαθείων*: Ναός που ακόμα υπάρχει χάρη στις προσπάθειες των 10 ενοριτών που διαθέτει.
- *Αγίου Γεωργίου Κυπαρισσά Υψωμαθείων*: Από τις θαυματοργές εκκλησίες της Κωνσταντινούπολης. Δεν υπάρχει πλέον ενορία αλλά γίνονται σχεδόν κάθε Κυριακή Θείες Λειτουργίες.
- *Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης Υψωμαθείων*: Η εκκλησία είχε υποστεί πολλές φθορές το 1955, αλλά σήμερα είναι σε καλή κατάσταση. Ανοιχτή ώρες εκκλησιών.
- *Αγίου Νικολάου Υψωμαθείων*: Βρίσκεται στην περιοχή του Τοπκαπί. Δεν έχει ενορίες, αλλά είναι ανοιχτή στις ώρες εκκλησιών.
- *Κοιμήσεως της Θεοτόκου των Έξι Μαρμάρων*: Από τις ιστορικότερες εκκλησίες της Πόλης, είναι ανακαινισμένη, αλλά σήμερα δεν έχει ενορίες.
- *Γενεθλίων της Θεοτόκου Βελιγραδίου*: Η Εκκλησία των Σέρβων Ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης, με 100 περίπου ενορίες. Είναι ανοιχτή ώρες εκκλησιών κι ελέγχεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

• Περιοχή Φαναρίου Κερατίου Κόλπου - Fener Halic

- *Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μουκλίου*: Μια από τις μικρότερες εκκλησίες της Πόλης. Οι 20 ενορίες της την φροντίζουν, αλλά και την γεμίζουν. Ανοιχτή ώρες εκκλησιών.
- *Αγίου Νικολάου Τζιβαελίου*: Ιστορική εκκλησία χωρίς ενορίες σήμερα. Υπέστη μεγάλες ζημιές το 1955, αλλά επισκευάστηκε με έξοδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου.
- *Αγίου Γεωργίου Εδινρέκαπού*: Βρίσκεται στα βυζαντινά τείχη της Πόλης κι έχει περίπου 10 ενορίες. Το 1955 υπέστη τρομερές ζημιές.
- *Αγίου Δημητρίου Σαρμασικίου*: Δεν έχει ενορίες, αλλά λειτουργεί και εόνοι ανοιχτή ώρες εκκλησιών.
- *Παμμεγίστων Ταξιαρχών Βαλατά*: Έχει ιστορικές εικόνες καθώς και πολύ ενδιαφέρον διάκοσμο. Διαθέτει ενορία 20-30 ανθρώπων.
- *Κοιμήσεως της Θεοτόκου Βαλίνου*: Διαθέτει πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο και εικόνες. Δεν υπάρχει ενορία.
- *Αγίου Δημητρίου Ξυλοπόρτης*: Η εκκλησία βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση. Δεν υπάρχει ενορία.
- *Ιερό Αγίασμα Παναγίας Βλαχερνών*: Η πασίγνωστη Παναγία Βλαχέρνα είναι ένα συγκρότημα με την ομώνυμη εκκλησία, το αγίασμα που πάντοτε αναβλύζει και φυσικά τον όμορφο κήπο που περιποιείται και αγαπάει ο πάτερ της εκκλησίας. Δεν υπάρχουν ενορίες. Παρόλα αυτά η εκκλησία δέχεται πάρα πολλούς τουρίστες και φυσικά λειτουργεί κανονικά σε ώρες εκκλησιών.
- *Παναγίας Σαλματομβρουκίου*: Δεν υπάρχει ενορία, αλλά η εκκλησία λειτουργεί κανονικά.
- *Παναγίας Χαντζεριώτισσας*: Βρίσκεται κοντά στο Φανάρι. Δεν υπάρχει ενορία.
- *Παναγίας Σούδας Εγρίκαπι*: Εδώ βρίσκεται η θαυματοργή εικόνα, που έσωσε την εκκλησία από τις καταστροφές του 1955. Σήμερα ο ναός λειτουργεί κανονικά αν και δεν υπάρχει ενορία.
- *Αγίου Κυριακού*: Είναι κοιμητηριακός ναός, δεν έχει ενορία και λειτουργεί στις ώρες εκκλησιών.
- *Αγίου Στεφάνου (Βουλγαρική Αποικία)*: Βρίσκεται λίγο πιο πέρα από το Φανάρι. Είναι μικρός και μάλιστα θεμελιώθηκε πριν λίγα χρόνια. Τον χρησιμοποιεί αποκλειστικά η Βουλγαρική Ορθόδοξη Κοινότητα της Κωνσταντινούπολης.

• Περιοχή Χαλκηδόνας - Kadikoy

- *Αγίας Τριάδας*: Χτίστηκε ακριβώς στα ίδια σχέδια με αυτής του Taksim. Παιλιότερα είχε περίπου 2.000 ενορίες ενώ σήμερα δεν ξεπερνούν τους 150. Έχει πολύ καλό εσωτερικό χώρο ενώ διαθέτει και μεγάλη αυλή. Το 1955 είχε υποστεί μεγάλες καταστροφές, ενώ είχαν αποπειραθεί και να την γκρεμίσουν, αλλά ανακατασκευάστηκε.
- *Αγίας Ευφημίας*: Βρίσκεται στο κέντρο του Kadikoy και είναι ο μοναδικός Ιερός ναός που γλίτωσε από τα χέρια των φανατικών το 1955. Σήμερα δε διαθέτει μια άριστη υποδομή και διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση. Ενορία με 30 άτομα.
- *Αγίου Ιωάννου*: Διαθέτει περίπου 40 ενορίες και λειτουργεί κανονικά.
- *Αγίου Ιγνατίου*: Βρίσκεται στο νεκροταφείο της περιοχής. Δεν έχει ενορία.
- *Αγίου Γεωργίου*: Ακόμα μια εκκλησία με ελάχιστους (20) ενορίες.
- *Προφήτη Ηλία Χρυσουπόλεως*: Παλιά εκκλησία που έχει φθαρεί με το πέρασμα του χρόνου. Δεν έχει Ενορία.
- *Αγίου Γεωργίου*: Βρίσκεται στο Κοσγκουνζούκι μια περιοχή απομακρυσμένη προς το Umraniye. Έχει περίπου 15 ενορίες.
- *Αγίου Παντελεήμονος*: Βρίσκεται κοντά στον Άγιο Γεώργιο. Δεν υπάρχουν ενορίες.
- *Αγίου Γεωργίου Cengelkoy*: Είχε καεί στα γεγονότα του 1955, αλλά έχει επισκευαστεί και σήμερα λειτουργεί με 20 ενορίες.
- *Θείας Μεταμόρφωσης*: Βρίσκεται δίπλα στο αστεροσκοπείο είχε κάποτε πολλούς ενορίες -σήμερα μόλις 10 ενορίες. Διαθέτει όμορφο εσωτερικό.
- *Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης*: Βρίσκεται στο Σκούταρι. Δεν έχει ενορίες, αλλά λειτουργεί κανονικά σε ώρες εκκλησιών.
- *Αγίας Παρασκευής*: Η πιο απομακρυσμένη από τις εκκλησίες, αλλά και από τις ιστορικότερες. Χωρίς ενορίες σήμερα.

Το Ιερό
Αγίασμα
της Παναγίας
Βλαχερνών

Ο ιερός ναός του Αγίου Νικολάου στην Πρίγκηπο

- **Περιοχή Νήσων - Prens Adalari**
 - *Αγίου Δημητρίου Πριγκήπου*: Είναι ο μητροπολιτικός ναός και η μεγαλύτερη και επιβλητικότερη εκκλησία των νήσων. Σήμερα διαθέτει ενορία 300 ανθρώπων. Λειτουργεί κανονικά σε ωράρια εκκλησιών.
 - *Κοιμήσεως της Θεοτόκου*: Μετά την μητρόπολη αυτός είναι ο δεύτερος ναός της νήσου και από τους παλιότερους ναούς της Ορθοδοξίας στην Πόλη. Διαθέτει ενορία 50 ανθρώπων.
 - *Προφήτη Ηλία*: Ο νεκροταφειακός ναός της Πριγκήπου.
 - *Αγίου Νικολάου Χάλκης*: Ο Καθεδρικός Ναός της Χάλκης. Ενορία με 100 άτομα.
 - *Αγίας Βαρβάρας*: Ο νεκροταφειακός ναός της Χάλκης.
 - *Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Αντιγόνης*: Η εκκλησία της Αντιγόνης που λειτουργεί κανονικά. Υπάρχουν περίπου 30 ενορίες.
 - *Προφήτη Ηλία*: Ο νεκροταφειακός ναός της Αντιγόνης. Είχε υποστεί καταστροφές το 1955, αλλά σήμερα βρίσκεται σε καλή κατάσταση.
 - *Θεοτόκου*: Ο μοναδικός ναός πάνω στην νήσο Πρώτη. Ελάχιστοι οι ομογενείς εδώ. Παρόλα αυτά η εκκλησία βρίσκεται σε άριστη κατάσταση. Ενορίες περίπου 25.

- **Περιοχή Δέρκων - Tarabya, Yesilkoy**
 - *Αγίας Παρασκευής Θεραπειών*: Ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό στυλ και πολύ καλό εσωτερικό διάκοσμο και με μια ακόμα μεγάλη ενορία με 200 ενορίες.
 - *Αγίας Παρασκευής*: Βρίσκεται στα βόρεια προάστια της Κωνσταντινούπολης σε μια ομολογουμένως απομακρυσμένη περιοχή. Έχει περίπου 40 ενορίες.
 - *Αγίου Ιωάννου*: Σήμερα δεν έχει ενορία, αλλά είναι μια από τις ομορφότερες εκκλησίες της Ελληνικής Ομογένειας.
 - *Αγίου Γεωργίου Μακροχωρίου*: Η μοναδική ορθόδοξη εκκλησία της ελληνικής ομογένειας στο Bakirkoy. Διαθέτει μικρή ενορία.
 - *Αγίου Στεφάνου*: Βρίσκεται στο Yesilkoy και διαθέτει μια πολύ ενδιαφέρουσα εικόνα, που θεωρείται θαυματουργή. Υπάρχουν αρκετοί 200 ενορίες στην περιοχή.

- **Αγιάσματα της Μητρόπολης Χαλκηδόνας**
 - Αγίας Αικατερίνης, Αγίου Ιωάννου, Αγίου Παντελεήμονος Kuzguncuk, Αγίου Παντελεήμονος Cengelkoy, Παναγίας και Αγίας Κυριακής.

Μιλώντας για την Πόλη

Ο Πέτρος Μάρκαρης είναι Κωνσταντινούπολίτης, αλλά ζει στην Αθήνα από το 1964. Ο Ορχάν Τουρκέρ είναι Τούρκος και παντρεμένος με την Πολίτισσα Κατερίνα Πρόκου και μοιράζουν το χρόνο τους ανάμεσα στην Κωνσταντινούπολη, τα Πριγκηπόννησα και την Αθήνα. Ο Γιάννης Ξανθούλης γεννήθηκε στην ακριτική και γειτνιαζούσα με την Τουρκία Αλεξανδρούπολη, δημιουργεί στην Αθήνα, αλλά η Πόλη έγινε τα τελευταία χρόνια η επίσημη ερωμένη του. Και ο Αλέξανδρος Μασσαβέτας, Αθηναίος στην καταγωγή, εγκατέλειψε τη δικηγορία κι εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου δημοσιογραφεί από το 2003. Πέντε άνθρωποι, με διαφορετικές αφετηρίες, αλλά ενδιαφέρουσες διαδρομές, μιλούν για την μεγάλη τους αγάπη, την Κωνσταντινούπολη, μας γνωρίζουν κρυφές γωνιές της, μας αποκαλύπτουν τα μυστικά της και μας μεταδίδουν τα αρώματά της. ➤

Μαξάνδρος Μασσαβέτας

Άλλοι έφυγαν, εγώ ήρθα...

Το 2003 παράτησε τη δικηγορική του καριέρα και εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη. Αφορμή αποτέλεσε η επίσκεψή του στην Πόλη, δυο χρόνια πριν, από την οποία μαγεύτηκε, την ερωτεύτηκε κεραυνοβόλα κι έγινε πιστός εραστής της. Δεν ήταν εύκολη απόφαση. Γιατί, πρωτίστως, απαιτούσε αλλαγή του επαγγελματικού του προσανατολισμού, εκμάθηση της γλώσσας και, φυσικά, αποχωρισμό από συγγενείς και φίλους. Ο Αλέξανδρος Μασσαβέτας, ανταποκριτής της εφημερίδας «Καθημερινή», συνεργάτης των «Financial Times», συγγραφέας του βιβλίου «Going Back to Constantinople - Istanbul A City of Absences» και γιος του γνωστού δημοσιογράφου Γιώργη Μασσαβέτα, όχι μόνο πέτυχε τη μεγάλη ανατροπή στη ζωή του, αλλά σήμερα, πέντε χρόνια από τη μετοίκησή του στην Κωνσταντινούπολη, αισθάνεται το ίδιο ερωτευμένος με την Πόλη και δηλώνει ότι τη... νοσταλγεί, ακόμα κι όταν αναγκάζεται να την αποχωριστεί για λίγες μέρες εξαιτίας της δουλειάς του!

Ο Αλέξανδρος Μασσαβέτας γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Νομική στην Αθήνα και το Cambridge της Αγγλίας, εγκατέλειψε όμως τη δικηγορία για να εγκατασταθεί στην Κωνσταντινούπολη, όπου κατοικεί από το 2003. Εργάζεται ως ανταποκριτής της εφημερίδας «Καθημερινή» και του Mergermarket, πρακτορείου επιχειρηματικών ειδήσεων των «Financial Times», ενώ γράφει για την Πόλη και την Τουρκία σε διάφορα έντυπα στα ελληνικά και αγγλικά. Θεωρεί την Πόλη, και ιδιαίτερα το Πέραν, σπίτι του, και τον εαυτό του νεο-Λεβαντίνο (Ευρωπαϊό της Ανατολής), καθώς μετεωρίζεται μεταξύ πολιτιστικών κύκλων χωρίς να εντάσσεται απόλυτα σε κανέναν. Εξέδωσε στην αγγλική το βιβλίο *Going Back to Constantinople - Istanbul A City of Absences*, που διατίθεται από τα βιβλιοπωλεία Ελευθερουδάκη και Παπασωτηρίου και το www.amazon.co.uk. Πραγματεύεται τον απολεσθέντα κοσμοπολιτισμό της Βυζαντινής και Οθωμανικής Κωνσταντινούπολης και τα χνάρια του στο σημερινό αστικό τοπίο. Δεν ασχολείται μόνο με τους Ρωμιούς της Πόλης, αλλά και με την ιστορία, τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και τη σημερινή παρουσία των λοιπών κοινοτήτων - Αρμενίων, Εβραίων, Ρώσων, Λεβαντινών. Εκτός από το γράψιμο, μεγάλο πάθος του είναι τα ταξίδια, η ιστορία και οι ξένες γλώσσες. Έχει ανατραφεί ως δίγλωσσος, στα ελληνικά και αγγλικά, και μιλά επίσης ισπανικά, πορτογαλικά, γαλλικά, τουρκικά, ιταλικά, περσικά και εβραϊκά.

• **Πώς αποφασίσατε να εγκατασταθείτε στην Κωνσταντινούπολη; Ποιο ήταν το ερέθισμα, τι σας γοήτευσε περισσότερο;**

Στην πρώτη μου επίσκεψη το 2001 μαγεύτηκα τόσο πολύ από τη φυσική ομορφιά της Κωνσταντινούπολης, τα κατάλοιπα του αλλοτινού κοσμοπολιτισμού της και το σημερινό δυναμισμό της που αποφάσισα να μετοικήσω εδώ. Ήταν μία στιγμιαία απόφαση, κατά τη διάρκεια ενός περιπάτου στο Πέραν, που αποτέλεσε σκοπό ζωής για δύο χρόνια που χρειάστηκε να περιμένω μέχρι να εκπληρωθεί. Ήρθα χωρίς πρόγραμμα και χωρίς να γνωρίζω κανέναν εδώ, με μόνο σκοπό να μεταδώσω, μέσω ενός οδοιπορικού, τα συναισθήματά μου για την Πόλη. Κατά τη διάρκεια της εξερεύνησης και της συγγραφής, γεννήθηκαν ευκαιρίες που διευκόλυναν την εδώ παραμονή μου. Το βιβλίο εκδόθηκε, στα αγγλικά, εγώ παραμένω, θεωρώντας πια την Πόλη το σπίτι και καταφύγιό μου.

• **Σας απογοήτευσε η καθημερινότητα και οι κάτοικοι της Πόλης, όταν εγκατασταθήκατε;**

Κάθε άλλο. Η Κωνσταντινούπολη είναι μία πόλη μαγική που σε κάνει να ονειροπολείς, μία δυναμική μεγαλούπολη που δεν τη βαριέσαι ποτέ. Ένα καλειδοσκόπιο εικόνων αντιφατικών κρατά την προσοχή σε εγρήγορη. Πεντέμισι χρόνια μετά την άφιξή μου, έχω ακόμη την αίσθηση του εξερευνητή. Είχα πολλή τύχη όταν έφτασα, καθώς βρήκα γρήγορα φίλους που με βοήθησαν να προσαρμοσθώ και να ενταχθώ στην εδώ κοινωνία. Ο κύκλος μου με αγκάλιασε προστατευτικά. Ταλαιπωρήθηκα για ενάμισι χρόνο μέχρι να βρω σταθερή δουλειά, είχα σχεδόν απελπισθεί, αλλά κατέληξα σε ένα επάγγελμα που με κάνει ευτυχή. Ζω και μελετώ την Κωνσταντινούπολη και τα μύρια της πρόσωπα. Συναναστρέφομαι τις διαφορετικές ομάδες που τη συναποτελούν. Όποτε λείπω για μεγάλα διαστήματα τη νοσταλγώ.

• **Η γλώσσα είναι σημαντικό στοιχείο επικοινωνίας για κάποιον που ζει μόνιμα σε μια ξένη πόλη. Τι μάθατε στην πορεία, ή πήγατε... προετοιμασμένος;**

Την έμαθα στην πορεία με πολλή προσπάθεια. Δεν πήρα μαθήματα, έμαθα τουρκικά «στην πράξη», διαβάζοντας εφημερίδες και συζητώντας. Δεν μπορώ να φανταστώ πώς θα έκανα σωστά τη δουλειά μου εάν δεν μιλούσα καλά τη γλώσσα. Δεν θα μπορούσα ούτε τον Τύπο να παρακολουθώ, ούτε να επικοινωνώ με τον περισσότερο κόσμο, καθώς οι Τούρκοι δεν είναι γλωσσομαθείς. Δεν θα είχα πρόσβαση στις καθημερινές συζητήσεις, τη λογοτεχνία, το τουρκικό σινεμά και τόσα πράγματα που μας βοηθούν να προσεγγίσουμε ένα λαό και τη σκέψη του.

• **Πώς σας αντιμετώπισαν τον πρώτο καιρό και πώς σας αντιμετωπίζουν σήμερα οι Τούρκοι συνάδελφοί σας, οι γείτονές σας, οι άνθρωποι που συνδιαλέγεστε καθημερινά;**

Οι Τούρκοι είναι ιδιαίτερα ευγενείς και περιποιητικοί με τους ξένους (των οποίων την παρέα επιδιώκουν) σε σημείο υπερβολής. Με κάνουν να θυμάμαι τη λέξη «ξενομανία» από τα μαθητικά μου χρόνια. Παλαιότερα, όταν καταλάβαιναν αμέσως από την ομιλία μου ότι ήμουν ξένος, μου αναγνώριζαν αυτό που μία τούρκισσα φίλη περιέγραψε «την ελευθερία του τρελού» - ήμουν εκτός και υπεράνω πολλών κοινωνικών κανόνων και περιορισμών. Σήμερα πια, που οι περισσότεροι με περνούν για Τούρκο, έχουν περισσότερες απαιτήσεις! Στην Πόλη δεν είχα ποτέ πρόβλημα αποδοχής. Η ελληνική μου καταγωγή και το γεγονός ότι μιλώ τη γλώσσα λειτούργησαν πάντοτε υπέρ μου. Το «εσείς είστε γείτονας», το «δεν είστε ακριβώς ξένος», τα έχω ακούσει άπειρες φορές. Στις καθημερινές συναλλαγές με εντυπωσιάζει η ευγένεια και η τυπικότητα του κόσμου, αλλά και το γεγονός ότι η Τουρκία παραμένει βαθύτατα ταξική. Υπάρχουν αυστηρότατοι κανόνες συμπεριφοράς, που κανείς δεν μπορεί να παραβεί χωρίς να κινδυνεύει να παρεξηγηθεί. Υπάρχει επίσης ένας ειλικρινής σεβασμός, όχι μόνο στους μεγαλύτερους, αλλά και στους μορφωμένους, στους ξένους, στα παιδιά. Κανείς στη

γειτονιά δεν μου μιλά στον ενικό. Έχω πια συνηθίσει να με φωνάζουν «Χοτζάμ» (Δάσκαλε). Σίγουρα καταλαβαίνουν ότι δεν είμαι μουσουλμάνος από το όνομά μου, αλλά αμφιβάλλω αν οι περισσότεροι γείτονες ξέρουν παραπάνω για την καταγωγή μου ή αν ενδιαφέρονται σχετικά. Με τους Τούρκους συναδέλφους και πανεπιστημιακούς, αλλά και με πολλούς γνώριμους από τον επιχειρηματικό χώρο, είχα πάντοτε εξαιρετικές σχέσεις. Με βοήθησαν πολύ να κατανοήσω τις εξαιρετικά πολύπλοκες δυναμικές μιας κλειστής, ακόμη, κοινωνίας.

• **Οι Έλληνες ομογενείς; Έχετε επαφές μαζί τους;**

Ανάμεσά τους έχω αποκτήσει καλούς φίλους την τελευταία πενταετία. Χαίρομαι το ότι κάποιες νέες κοπέλες και αγόρια της ομογένειας είναι ευρυμαθείς, καλά καταρτισμένοι και ανοικτόμυαλοι, έτοιμοι να προσφέρουν πολλά στην ομογένεια, την Πόλη και την Τουρκία εν γένει. Ωστόσο, πάνω στην ομογένεια βαρύνει ακόμη μια ατμόσφαιρα ασφυκτική. Οι εναπομείναντες Ρωμιοί είναι βαθύτατα καχύποπτοι και εσωστρεφείς. Σίγουρα γι' αυτό ευθύνεται η καταπίεση και οι διωγμοί του παρελθόντος. Ως αποτέλεσμα, ωστόσο, οι περισσότεροι Ελλαδίτες μέτοικοι αισθανόμαστε συχνά πιο άνετοι στις παρές με φιλελεύθερους Τούρκους αστούς, πολλοί από τους οποίους είναι εντυπωσιακά κοσμοπολίτες και ανοικτόμυαλοι, παρά με ομογενείς. Η ομογένεια - με αρκετές και σημαντικές, ευτυχώς, εξαιρέσεις - διέπεται από ένα υποδόριο μικροαστικό συντηρητισμό που σπάει κόκαλα. Δεν επιδίωξα να ενταχθώ στη ρωμαϊκή κοινότητα. Προσπάθησα, ιδίως κατά τη διάρκεια συγγραφής του βιβλίου, να τη δω ψυχρά και αντικειμενικά, όπως άλλωστε και τις άλλες μειονότητες, αλλά και τους Τούρκους. Νομίζω ότι το κατάφερα, και στην πορεία συνδέθηκα με κάποια πρόσωπα των οποίων εξετίμησα την προσωπικότητα περισσότερο από την ιδιότητά τους ως ομογενείς. Με λύπη διαπίστωσα ότι πολλοί Ρωμιοί με αντιμετώπιζαν με καχυποψία -τότε οι Ελλαδίτες

εδώ ήμασαν ακόμα πολύ λίγοι. Αυτό, νομίζω, είναι γενικότερο παράπονο πολλών Ελλαδιτών, που βρίσκουν τους Ρωμιούς απόμακρους και κλειστούς και τη νοοτροπία τους ασυμβίβαστη με τη δική μας. Ωστόσο, η κατάσταση φαίνεται να αλλάζει τα τελευταία χρόνια, καθώς όλο και περισσότεροι Ελλαδίτες συρρέουν στην Πόλη και η ρωμαϊκή κοινότητα αρχίζει να ανοίγεται και να αποκτά μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.

• Οι Έλληνες της Πόλης διατηρούν φιλικούς δεσμούς με άλλες κοινότητες, ή ζουν περιχαρακωμένοι;

Η νεολαία βγαίνει σιγά σιγά από το καβούκι της και διεκδικεί ενεργότερο ρόλο στον αστικό και πολιτιστικό βίο της Πόλης. Η επιλογή της Κωνσταντινούπολης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2010 θα αποτελέσει εξαιρετική ευκαιρία για την ομογένεια να αναπτύξει στενότερες σχέσεις με τις άλλες κοινότητες. Να προβάλει τη μέχρι σήμερα προσφορά του ελληνικού στοιχείου, αλλά τη σημαντική δυνατότητα προσφοράς του στο μέλλον της Πόλης. Σε γενικές γραμμές, η ρωμαϊκή κοινότητα ζει έγκλειστη στις ανασφάλειές της. Ίσως αυτό να είναι το αναπόφευκτο αντακλαστικό μιας μειονοτικής ομάδας, της επιθυμίας της να διασώσει την ταυτότητά της. Παρά το γεγονός ότι αποτελούν σταγόνα στον ωκεανό των δεκαεπτά εκατομμυρίων, πολλοί ομογενείς αποφεύγουν τις στενές σχέσεις με Τούρκους ή Κούρδους. Οι σχέσεις με τους Αρμενίους είναι εγκάρδιες, αλλά χωρούν περιθώρια ενίσχυσής τους, ενώ με τους Εβραίους δεν έχουν καλλιεργηθεί όσο έπρεπε. Η ρωμαϊκή κοινότητα μαστίζεται από έριδες και διαφιτισμούς, ενώ επικρατεί αδιαφάνεια και φήμες σοβαρών καταχρήσεων στη διαχείριση των περιουσιών των κοινοτικών ιδρυμάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικό μέρος της ομογένειας - το δυναμικότερο πληθυσμιακά - αποτελείται σήμερα όχι από Πολίτες Έλληνες, αλλά από αραβόφωνους της περιοχής της Αντιόχειας. Οι άνθρωποι αυτοί έδωσαν μία τονωτική ένεση στη γηράσκουσα Ρωμιούση, αλλά έτυχαν συχνά αντικείμενο στομισμού από τους «γηγενείς». Οι εδών Ελλαδίτες μέτοικοι αντιμετωπίζουμε με οργή τη συμπεριφορά αυτή έναντι των αραβόφωνων, χάρη στην παρουσία των οποίων διατηρούνται εν ζωή τα σχολεία και οι εκκλησίες της ομογένειας. Η θέληση των Αντιοχιανών να ενταχθούν στην ευρύτερη ρωμαϊκή οικογένεια και η υιοθέτηση της ελληνικής γλώσσας καταδεικνύουν την ειδικό βάρος της ελληνικής κουλτούρας στην Πόλη. Η δε στάση κάποιων ομογενών προδίδει την αδυναμία τους να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων.

• Γίνονται μικτοί γάμοι ομογενών και πώς αντιδρούν οι οικείοι τους;

Οι μικτοί γάμοι είναι αναπόφευκτοι, καθώς οι νέοι της ομογένειας έχουν πολύ περιορισμένες δυνατότητες εύρεσης συντρόφου εντός της κοινότητας. Αρκετές είναι, ωστόσο, οι περιπτώσεις νέων Ρωμιών που, μη θέλοντας ούτε να εγκαταλείψουν την Πόλη, ούτε να παντρευτούν αλλόθρησκο, δεν παντρεύονται. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται περισσότεροι γάμοι με Ελλαδίτες, που μετοικούν στην Πόλη. Στην περίπτωση μικτών γάμων, το σημαντικότερο πρόβλημα είναι ο καθορισμός θρησκευματος και ονόματος των παιδιών - μία μίνι σύγκρουση πολιτισμών στην οικογενειακή εστία. Κατά παράδοση στην Τουρκία, η σύζυγος και τα παιδιά ακολουθούν το θρήσκευμα του συζύγου. Οι μικτοί γάμοι με Αρμενίους ή Λεβαντίους είναι συχνοί. Οι Ρωμιοί σπάνια φέρουν αντιρρήσεις εάν τα εγγόνια τους ανατραφούν σε άλλο χριστιανικό δόγμα. Η περίπτωση μικτού γάμου Ρωμιού με Τούρκισσα δημιουργεί μικρότερα προβλήματα, καθώς τα παιδιά συνήθως βαπτίζονται και παίρνουν ελληνικά ή ουδέτερα ιουδαϊοχριστιανικά ονόματα. Σε πολλές περιπτώσεις η σύζυγος βαπτίζεται. Τα προβλήματα εντοπίζονται στο γάμο Ρωμιάς με Τούρκο, που συνήθως οδηγεί στη διακοπή των εξωτερικών δεσμών των παιδιών με την ομογένεια - καθώς παίρνουν το ισλαμικό θρήσκευμα και τουρκικά ονόματα και δεν γίνονται δεκτά στα ομογενειακά σχολεία. Γνωρίζω περιπτώσεις «διπλής ζωής», όπου τα παιδιά βαπτίστηκαν κρυφά στην Ελλάδα, όπου και αργότερα μετοίκησαν, περιπτώσεις όπου ο Τούρκος σύζυγος βαπτίστηκε και περιπτώσεις που το ζεύγος κατέφυγε σε «τρίτη χώρα» για να ξεφύγει τις πιέσεις οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Σε γενικές γραμμές, η ομογένεια δεν επιδεικνύει ανεκτικότητα στους μικτούς γάμους όπου τα παιδιά ανατρέφονται ως μουσουλμάνοι, και εξοστρακίζει τα μέλη της που τους τελούν.

• Μετά από πέντε χρόνια παραμονής στην Πόλη, πώς ψυχογραφείτε τους Τούρκους; Ποια είναι τα αισθήματά τους για μας; Τι πιστεύουν για τους Έλληνες;

Η Τουρκία είναι μεγάλη χώρα και οι κάτοικοί της παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές ανάλογα με την περιοχή καταγωγής τους και τη στάση τους απέναντι στη θρησκεία. Οι Τούρκοι της Μαύρης Θάλασσας είναι γνωστοί ως θρήσκοι και εθνικιστές, εκείνοι του Αιγαίου ως «έξω καρδιά», κοσμικοί (οι Σμυρνιοί αυτοαποκαλούνται «γκισούρ» με αυταρέσκεια), της Κεντρικής Ανατολίας ως θρησκόληπτοι και τσιγκούνηδες. Υπό τον κίνδυνο που ελλοχεύει στις γενικεύσεις, θα μπορούσα να πω ότι οι Τούρκοι είναι λαός ευγενικός, ζεστός και φιλόξενος, συντηρητικός, ξενομανής και συνάμα φοβικός έναντι στους ξένους, εργατικός και μελαγχολικός. Παρά τα στερεότυπα του τύπου «πόσο μοιάζουμε» που ακούγονται και στις δύο χώρες, νομίζω πως θέμα σύγκρισης τίθεται μόνο με τους Τούρκους που δεν είναι θρήσκοι. Η θρησκεία επεμβαίνει τόσο καθοριστικά στην καθημερινότητα μέρους του πληθυσμού, ώστε όχι μόνο αποκλείει κάθε σύγκρουσή του με τους Έλληνες αλλά δημιουργεί τεράστιο χάσμα μεταξύ των θρήσκων και όσων Τούρκων δεν θεωρούν το Ισλάμ πρωτεύον στοιχείο της ταυτότητάς τους. Περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη κοινωνία που έχω γνωρίσει, η Τουρκία είναι ιδεολογικά διχοτομημένη. Με την εξαίρεση μιας διογκούμενης φιλελεύθερης διανοήσης, οι Τούρκοι είναι δέσμιοι ενός φοβικού, υστερικού θα έλεγα εθνικισμού. Η αντίληψη ότι «όλοι οι ξένοι» μισούν και επιβουλεύονται την Τουρκία, ότι μία διεθνής συνωμοσία στοχεύει να διαιρέσει τη χώρα, έχει δυστυχώς ακόμη μεγάλη απήχηση. Στην Τουρκία πολλές έννοιες έχουν διαστραφεί. Οι περισσότεροι από όσους αυτοπροσδιορίζονται ως αριστεροί τρέφουν εθνοκεντρικά, αν όχι έντονα εθνικιστικά, αισθήματα. Οι Τούρκοι δεν μιλούν ξένες γλώσσες και έχουν περιορισμένη αντίληψη του έξω κόσμου, ενώ υφίστανται πλήρη εγκεφάλου από το εκπαιδευτικό σύστημα - κατηχητικό της επίσημης ιδεολογίας. Οι Έλληνες επισκέπτες εκπλήσσονται από τη φιλική υποδοχή της οποίας τυγχάνουν. Εν μέρει για αυτήν οφείλεται η φυσική ευγένεια του κόσμου και οι κανόνες της φιλοξενίας. Ωστόσο, οι Τούρκοι αισθάνονται τους Έλληνες κοντά τους. Ίσως επειδή διατηρούν τη μνήμη μιας κοινότητας εργατικής, προκομμένης, φορέα της εκλεπτυσμέ-

νης αστικής κουλτούρας, θεωρούν τον Έλληνα πρότυπο. Η ελληνική μουσική, κουζίνα, γλώσσα είναι του συρμού. Ιδιαίτερα σε τρίτες χώρες, Έλληνες και Τούρκοι αναπτύσσουν στενές φιλίες, κάτι στο οποίο βοηθά μία σειρά κοινών πολιτιστικών αναφορών, αλλά και η διάθεση, ιδιαίτερα έντονη και στους δύο λαούς, να γνωρίσουν ο ένας τον άλλο. Παράλληλα, η εικόνα της Ελλάδας ως μέλους της ΕΕ, ως χώρας με ισχυρή οικονομία και δημοκρατική κουλτούρα λειτουργεί επίσης ως πρότυπο. Γενικά, πιστεύω ότι τα συναισθήματα προς την Ελλάδα και τους Έλληνες είναι θετικά, ενώ η όποια αρνητική στάση κάποιων οφείλεται σε φθόνο παρά σε περιφρόνηση. Αντίθετα, η περιφρόνηση για τον Τούρκο που επικρατεί στην Ελλάδα είναι πιο επικίνδυνη από τη ζήλεια, και πιο δύσκολο να ξεπεραστεί. Ο εθνικισμός των Τούρκων κρύβει ένα βαθύ σύνδρομο κατωτερότητας έναντι της Ευρώπης. Η στάση των περισσότερων έναντι των Ευρωπαίων (συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων) αναμειγνύει θαυμασμό, φθόνο και δυσπιστία. Τις πιο σκληρές και ισοπεδωτικές κριτικές κατά της Τουρκίας τις εκτοξεύουν οι ίδιοι οι Τούρκοι.

• **Αλλάξατε άποψη και εικόνα για τους Τούρκους μετά την εγκατάστασή σας στην Πόλη;**

Θα ήταν ίσως σωστότερο να πω ότι σχημάτισα άποψη, καθώς δεν γνώριζα και πολλά πριν. Εξ αρχής με εντυπωσίασε ο μελαγχολικός τους χαρακτήρας, που τους διαχωρίζει από τους ευρωπαϊκούς λαούς της Μεσογείου και τους φέρει πιο κοντά στο τεμπεραμέντο των Σλάβων. Ταυτόχρονα, οι Τούρκοι είναι βαθύτατα ρομαντικοί και αθεράπευτα ζηλιάρηδες (και τα δύο φύλα) στις ερωτικές σχέσεις τους, και πολύ κτητικοί στις φιλίες τους, χαρακτηριστικά που για τους νέους από την Ελλάδα γρήγορα καταντούν κουραστικά. Δεν περίμενα να βρω τόσο μαχητικούς και φιλελεύθερους διανοούμενους στην Πόλη. Η ύπαρξη και δράση τους με γεμίζει ελπίδα. Εξακολουθεί να με σοκάρει η άμετρη υιοθέτηση αμερικανικών προτύπων. Η Τουρκία παραμένει η πιο αμερικανότροπη κοινωνία που έχω γνωρίσει, μετά το Ισραήλ, παρά τον επιθετικό και άμετρο αντιαμερικανισμό που διαπνέει όλες ανεξαιρέτως τις ομάδες του πληθυσμού.

Επίσης εντυπωσιάστηκα με το γεγονός ότι οι Τούρκοι, που έχουν καταγραφεί στην ελληνική συλλογική μνήμη ως οκνηροί και ανεπίδεκτοι στον εμπορικό τομέα, είναι ιδιαίτερα εργατικοί και επιχειρηματικοί. Δυστυχώς έχουν αναπτύξει μία ψύχωση με το χρήμα, μόνο πια κριτήριο του κοινωνικού status. Πέραν του εθνικισμού και της θρησκοληψίας μεγάλου μέρους του πληθυσμού, το μεγαλύτερο για μένα ελάττωμα των Τούρκων είναι η ροπή τους προς τη μελαγχολία, που συνδυάζεται με την πλήρη έλλειψη χιούμορ. Αν και ζεστοί και ευγενείς, οι Τούρκοι δεν είναι διασκεδαστικοί, δεν έχουν αυξημένη αίσθηση του κωμικού και παίρνουν τον εαυτό τους και τη ζωή πολύ σοβαρά - κατάκαρδα. Ένα δε από τα μεγαλύτερα προτερήματά τους είναι η αγάπη τους για τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα ζώα. Δεν έχω δει πιο στοργικό λαό απέναντι στα ζώα - δεν υπάρχει πεινασμένη γάτα στην Πόλη και ακόμη και οι πιο τρομακτικοί και κτηνώδεις τύποι τις χαϊδεύουν, τις ταΐζουν και τις γλυκομιλούν. Το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους.

• **Η Κωνσταντινούπολη αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της Τουρκίας; Ταξιδέψατε σ' άλλες περιοχές της χώρας; Τι εικόνα σχηματίσατε;**

Αχανές μωσαϊκό δεκαεπτά εκατομμυρίων, η Κωνσταντινούπολη, παρέχει μια καλή προϋδέσση για τη χώρα. Αν κανείς περιδιαβεί τις γειτονιές της, συναντά τα άπειρα πρόσωπα της χώρας. Η αντίθεση ανάμεσα στο πλούσιο Νισάντσι και τη Μάτσκα, που θυμίζουν Βαρκελώνη, και το γκέτο του Ταρλάμπασι αποτυπώνει την εδώ κοινωνική ανισότητα. Ζώνες του τελευταίου κατοικούνται αποκλειστικά από Κούρδους. Το Φάτιχ, έδρα ισλαμιστών, μοιάζει με αραβική πόλη, ενώ κατά μήκος των ακτών και λόφων του Βοσπόρου έκπαγλη πολυτέλεια και αθλιότητα εναλλάσσονται τακτικά. Έχοντας γυρίσει την Πόλη σπιθαμή προς σπιθαμή είχα πάρει μια καλή εικόνα της Τουρκίας.

Ταξιδεύοντας στην επαρχία βρήκα τα πράγματα όπως τα περίμενα, με τα θέρετρα του Αιγαίου και του νότου πιο φιλελεύθερα από το μέσο όρο της Πόλης, τις κουρδικές επαρχίες φτωχές και θρησκόληπτες μα γοητευτικές και τον Πόντο βυθισμένο στο μείγμα δύο φανατισμών (εθνικισμού και θρησκοληψίας) να δικαιολογεί την κακή του φήμη.

Η μεγάλη διαφορά Πόλης - επαρχίας εντοπίζεται, νομίζω, στους Κούρδους. Εκείνοι των γκέτο της Πόλης έχουν γίνει αγενείς, επιθετικοί και ενίοτε αλήτες, γεμάτοι πικρία από τις δυσκολίες της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης. Οι δεύτεροι διατηρούν ακέραιη μία ευγένεια που σε σκλαβώνει, και μένουν προσοδεμένοι στις παραδοσιακές αξίες της κοινωνικής ζωής.

• Η Κωνσταντινούπολη σήμερα μπορεί να χαρακτηριστεί πολυπολιτισμική πόλη, όπως παλιά, όταν οι Έλληνες, οι Εβραίοι, οι Αρμένιοι αποτελούσαν ζωντανό κομμάτι της; Ποιο είναι το σημερινό μωσαϊκό της;

Η Πόλη προσελκύει μετοίκους από όλο τον κόσμο. Αναδεικνύεται σε περιφερειακό κέντρο και αποκτά ένα νέο κοσμοπολιτισμό, που αντισταθμίζει κάπως τον αφανισμό από το κεμαλικό κράτος της πολυφυλετικής, πολυθρησκευτικής Κωνσταντινούπολης των Οθωμανών. Οι ιστορικές μη-μουσουλμανικές κοινότητες βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία, με τη Ρωμιούση να κινδυνεύει περισσότερο από τους Αρμένιους (70.000) και τους Εβραίους (23.000), των οποίων η παρουσία παραμένει δυναμική σε κάποιες γειτονιές. Σελίδα του παρελθόντος αποτελούν οι Λεβαντίνοι, Ρωμαιοκαθολικοί πάροικοι εξελληνισμένοι συχνά γλωσσικά, που αποτελούσαν σημαντικό στοιχείο του Πολιτικού μωσαϊκού από την εποχή των Κομνηνών.

Ωστόσο, την παρουσία τους αυξάνουν εντυπωσιακά οι Κούρδοι, κάποτε σχεδόν ανύπαρκοι στην Πολιτική ανθρωπογεωγραφία. Νέα παρουσία και οι Αφρικανοί οικονομικοί μετανάστες, που έχουν κατακλύσει γειτονιές όπως το Κούμκαπι και το Ταρλάμπασι. Φοιτητές, επαγγελματίες, πανεπιστημιακοί, καλλιτέχνες, συγγραφείς συρρέουν απ' όλο τον κόσμο, συνθέτοντας το νέο κοσμοπολιτισμό της Κωνσταντινούπολης, μεγαλούπολης σε αέναο μετασχηματισμό. Εδώ και μία δεκαετία, οι Τούρκοι της Πόλης έχουν αρχίσει να αισθάνονται υπερηφάνεια για το πολυπολιτισμικό παρελθόν της πόλης τους. Η παλαιότερη τάση άρνησής του και η προσπάθεια να συγκαληφθούν τα ίχνη του έχει ξεπεραστεί. Ο δυναμικός, υπερεθνικός χαρακτήρας της Πόλης θα αναδειχθεί το 2010 με τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Η Κωνσταντινούπολη διεκδικεί και πάλι τον τίτλο μιας πόλης παγκόσμιας εμβέλειας, όπως υπήρξε ως πρωτεύουσα δύο Αυτοκρατοριών.

• Η άφιξη των εκατομμυρίων μεταναστών, κυρίως από τα Βάθη της Ανατολής, τι προβλήματα προκαλεί;

Η εσωτερική μετανάστευση ανάγεται ήδη στη δεκαετία του 1950 και ενθαρρύνθηκε τότε από τις αρχές στο πλαίσιο της πολιτικής εκτουρκισμού της Πόλης. Οι νεοαφιχθέντες επαρχιώτες, συντηρητικοί και θρήσκοι, ήταν - και εν πολλοίς παρέμειναν - ξένοι στην κουλτούρα της πολυεθνικής τότε Πόλης. Έχοντας ξεχάσει τη συνύπαρξη με μη-μουσουλμάνους, καθώς η τουρκική επαρχία είχε εκκαθαρισθεί το 1923, είδαν με εχθρότητα και φθόνο τους Έλληνες, Αρμένιους και Εβραίους, των οποίων η μόρφωση και το οικονομικό επίπεδο ήταν σαφώς ανώτερα. Το κράτος χρησιμοποίησε την κοινωνική δυσάρεσκεια κινητοποιώντας τους νεοφερμένους κατά των μειονοτήτων στο οργανωμένο πογκρόμ του Σεπτεμβρίου 1955. Από τη δεκαετία του 1970, η εισροή επαρχιωτών στην Πόλη έλαβε διαστάσεις ανεξέλεγκτες. Καθώς οι Τούρκοι αστοί συνέρρεαν στις ακριβές ελληνικές γειτονιές που άδειαζαν και στα προάστια του Βοσπόρου, οι επαρχιώτες συνωστίζονταν στην περιφέρεια, ενώ κατέλαβαν και μεγάλο τμήμα των άλλοτε ρωμαϊκών και αρμένικων μαχαλάδων. Μετέφεραν τις διατροφικές συνήθειες της Ανατολίας στην Πόλη: δίπλα στα ταβερνεϊά με τα μαγειρευτά φαγητά, που αποτελούν την ουσία της Πολιτικής κουζίνας, άνοιξαν κεμπάπτζιδικά (το κεμπάπ δεν αποτελεί Πολιτικό φαγητό και τα τελευταία ήταν ελάχιστα μέχρι τη δεκαετία του 1970). Μαζί με την κουζίνα, εισέβαλε στην Πόλη και η ισλαμική μαντίλα -καθώς οι περισσότερες γυναίκες της ενδοχώρας καλύπτουν τα μαλλιά τους- και το φανατικό Ισλάμ. Οι «παλιό Ιστανμπούλου» ταυτίζουν τους Ανατολίτες με τον ισλαμικό φανατισμό, την έλλειψη εκλέπτυνσης και την κοινωνική καθυστέρηση. Η απότομη γιγάντωση της Κωνσταντινούπολης επέφερε και μείζονα περιβαλλοντικά προβλήματα, με τη μόλυνση να καθιστά απροσπέλαστη στους κολυμβητές τη θάλασσα που μας τριγυρίζει. Η κίνηση της Πόλης είναι παροιμιώδης. Στερεότυπα πια τα παράπονα των παλιών Ιστανμπούλου, που δυσφορούν με τους «άξεστους χωριάτες» και διαμαρτύρονται για μια «δευτέρα άλωση» της Πόλης. Τα κλισέ περιλαμβάνουν, «Πόσο ωραία ήταν παλιά, που όλοι γνωριζόμασταν και όλοι είχαν τρόπους», «η Πόλη έγινε χωριό», «από τότε που ήρθαν καμία γυναίκα δεν τολμά να φορέσει μίνι». Πολλοί λένε και γράφουν πως

προτιμούσαν τη συμβίωση με τους Έλληνες, Αρμένιους και Εβραίους, που παρουσιάζονται ως εκλεπτυσμένοι αστοί, παρά με τους Ανατολίτες. Προκαλούν την απάντηση ότι οι ίδιοι, αν δεν πανηγύρισαν τη φυγή των Ρωμιών, δεν έκαναν πάντως τίποτε για να την αποτρέψουν. Όσοι οδύρονται για την «Κουρδοποίηση» της Πόλης, ουδέποτε διαμαρτυρήθηκαν όταν ο στρατός έκαιγε τα Κουρδικά χωριά, αναγκάζοντας τους χωρικούς να καταφύγουν στις πόλεις της Δυτικής Τουρκίας. Στερνή μου γνώση, να σε είχα πρώτα.

• **Ποιες κοινωνικές ζυμώσεις συντελούνται τα τελευταία χρόνια στην Τουρκία;**

Η Τουρκία βρίσκεται σε φάση γρήγορου μετασχηματισμού. Σωβεί μία σύγκρουση μεταξύ προόδου και συντήρησης, παράδοσης και εκσυγχρονισμού, Δύσης και Ανατολής. Για τους ταχείς ρυθμούς αλλαγής ευθύνεται το νεαρόν του πληθυσμού και το «άνοιγμα» της κοινωνίας στον κόσμο. Οι νέοι είναι περισσότερο μορφωμένοι απ' ό,τι στο παρελθόν. Αποκτούν καλύτερη γνώση του κόσμου από την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Παράλληλα, αυξάνεται με ρυθμούς θεαματικούς κάθε χρόνο ο αριθμός όσων ταξιδεύουν, με αποτέλεσμα ο εσωστρεφής χαρακτήρας της κοινωνίας να αμβλύνεται. Η σημερινή πολιτική κουλτούρα φέρει τα σημάδια των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Σε αντίθεση με τη στρατοκρατούμενη χώρα του παρελθόντος, με τις «πέραν αμισθήτησης» επίσημες θέσεις και την ατμόσφαιρα στρατοπέδου, στη σημερινή Τουρκία πνέει αέρας ελευθερίας και μία διάθεση ενδοσκόπησης. Σχεδόν τα πάντα τίθενται σε διάλογο, με μόνο το πρόσωπο του Ατατούρκ να παραμένει στο απυρόβλητο. Το δημόσιο διάλογο σημαδεύει με τις τολμηρές παρεμβάσεις της μία σταθερά διογκούμενη τάξη φιλελεύθερων διανοουμένων. Αυτοί απορρίπτουν τις κρατικές θέσεις σε θέματα «ταμπού» από την ίδρυση της τουρκικής Δημοκρατίας: το ρόλο του στρατού στο δημόσιο βίο, την ταυτότητα του «Τούρκου», την Κεμαλική ιδεολογία, τον εθνικισμό, τη μεταχείριση των μειονοτήτων, τη συμφιλίωση με το παρελθόν (ιδίως τη Γενοκτονία των Αρμενίων). Δραστηριοποιούνται κυρίως στο χώρο των ιδιωτικών πανεπιστημίων, που αποτελούν προοδευτικά κέντρα ιδεών, και το φιλελεύθερο Τύπο. Αν τα περισσότερα κρατικά πανεπιστήμια είναι δέσμια της ιδεολογικής αρτηριοσκλήρωσης του 1930, οι εκπαιδευτικοί των ιδιωτικών - που ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια - σπρώχνουν δυναμικά τη χώρα στον 21ο αιώνα. Η άνηση δεν περιορίζεται μόνο στην πολιτική συζήτηση. Η Πόλη αποτελεί πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο. Η λογοτεχνία ανθεί, με πολλούς αξιόλογους συγγραφείς που θίγουν θέματα ευαίσθητα με τόλμη και ευαισθησία. Ο κινηματογράφος επίσης, έστω και αν οι γνωστότεροι και αξιολογότεροι δημιουργοί (Φάτιμα Ακίν, Φερζάν Οζπετεκ) ζουν στο εξωτερικό. Στα έργα τους διακρίνουμε ένα πάντρεμα παραδοσιακών τουρκικών και δυτικών επιρροών και αναφορών, που καθρεπτίζει τη σύγκρουση ιδεών στο έδαφος της Τουρκίας. Η Τουρκία κατόρθωσε να ξεπεράσει την οικονομική καχεξία που την καταδύναστευε για δεκαετίες. Η οικονομική σταθερότητα και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης τόνισαν την αυτοπεποίθηση των Τούρκων, που είδαν το μέλλον με μεγαλύτερη αισιοδοξία. Η επιτυχία οφείλεται στην αναπτυσσόμενη τάξη των νέοπλουτων της Ανατολίας. Επιχειρηματίες ταπεινής καταγωγής, τολμηροί και ταυτόχρονα κοινωνικά συντηρητικοί, έστησαν ένα οπλοστάσιο παραγωγής που αναζωγόνησε την οικονομία. Το νέο χρήμα διεκδίκησε συμμετοχή στην πολιτική ζωή, εκτοπίζοντας το μονοπώλιο των Κεμαλιστών και δίνοντας τέλος στον ελιτισμό που χαρακτήριζε το δημόσιο βίο. Η σημερινή κυβέρνηση προέρχεται από αυτό το «νέο χρήμα» της συντηρητικής επαρχίας και τον ευρύτερο χώρο του «πολιτικού Ισλάμ». Ο συντηρητισμός του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης στα θέματα κοινωνικής πολιτικής αντικατοπτρίζει την ιδεολογία της πολιτικής του βάσης. Δυστυχώς, ο θρησκευτικός ζηλωτισμός και ο συντηρητισμός βρίσκονται σε άνοδο. Την ίδια στιγμή που η κοινωνία φιλελευθεροποιείται και βαδίζει προς τα εμπρός, τμήμα της οπισθοδρομεί, προτιμώντας πρότυπα και υιοθετώντας ιδέες μεσαιωνικές. Το ποσοστό όσων φορούν Ισλαμικές μαντίλες αυξάνεται σταθερά. Σε κάθε Ραμαζάνι πολίτες που δεν τηρούν τη νηστεία δέχονται φραστικές επιθέσεις και ξυλοδαρμούς, ενώ στις λαϊκές γειτονιές αναπτύσσεται μία «κοινωνική πίεση» έναντι όσων δεν τηρούν τις επιταγές της θρησκείας. Το φλέγον ερώ-

τημα είναι ποια τάση τελικά θα επικρατήσει, εκείνη που θέλει τη φιλελευθεροποίηση και την κατάρριψη όλων των περιορισμών στην ατομική ελευθερία ή εκείνη που ζητά μεγαλύτερο ρόλο της θρησκείας και της Ισλαμικής κοινωνικής ηθικής στο δημόσιο βίο.

• **Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το μέλλον της Τουρκίας;**

Πολύ αμφιβάλλω εάν η Τουρκία τελικά θα ενταχθεί. Οι δυσκολίες δεν πηγάζουν μόνο από τις πολιτιστικές και πολιτικές ιδιαιτερότητές της, που καθιστούν την απορρόφηση της εντός του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος δυσχερή. Εντοπίζονται και στις ίδιες τις δυναμικές της ΕΕ, που δείχνει σημεία κοπώσεως μετά τις αλληπάλληλες διευρύνσεις. Για το μέσο Τούρκο, η ΕΕ αποτελεί συνώνυμο της πολιτικής ελευθερίας, της ευνομίας και του υψηλού επιπέδου ζωής. Η συντριπτική πλειοψηφία επιθυμούσε, τα πρώτα χρόνια της πρώτης πρωθυπουργίας του Ταγίπ Ερντογάν, την ένταξη ως εγγύηση της κατοχύρωσής τους. Καθώς όμως κατέστη φανερό ότι αυτή προϋπέθετε σοβαρές υποχωρήσεις, ιδίως στο Κυπριακό, και την υπαγωγή σε υπερεθνικές δομές, η υποστήριξη για την ένταξη καταποντίστηκε. Παρά την πρόσφατη αναθέρμανση της κοινής γνώμης, δεν έχει φτάσει τα επίπεδα των ετών 2003-2005. Είναι διάχυτη η εντύπωση ότι η ΕΕ χρησιμοποιεί δύο μέτρα και δύο σταθμά, αντιμετωπίζοντας χώρες όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία, αλλά και η υποψήφια Κροατία, με επιείκεια και την Τουρκία με υπερβολική αυστηρότητα. Οι Τούρκοι που σκέπτονται ψύχραιμα και ιδίως ο επιχειρηματικός κόσμος συνειδητοποιούν ότι εξίσου σημαντικές με την όποια ένταξη είναι οι ζητούμενες μεταρρυθμίσεις, που κατοχυρώνουν τη διαφάνεια στην πολιτική ζωή και την οικονομία. Η πρόσδεση στο άρμα της ΕΕ και της Δύσης και η εμπέδωση των εκεί κατοχυρωμένων αξιών περιδημοκρατίας και ατομικών ελευθεριών αποτελεί μονόδρομο για την Τουρκία, τονίζουν φιλελεύθερη διάνοηση και οικονομικοί παράγοντες. Καυτηριάζουν δε ως αντιδραστικά τα οράματα κύκλων του στρατεύματος, που προτείνουν αποδέσμευση από την ΕΕ και σύσφιξη σχέσεων με τη Ρωσία και το Ιράν, δυνάμεις με αυταρχικά καθεστώτα που δεν πιέζουν για την εμπέδωση των ατομικών δικαιωμάτων στην Τουρκία. Οι ενταξιακές μεταρρυθμίσεις ήταν τα προνόμια των στρατιωτικών, που διαισθάνονται την ένταξη ως χαριστική βολή.

• **Μια πιθανή ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. θα σημάνει κάτι για τους Έλληνες της Πόλης;**

Την πλήρη κατοχύρωση των ατομικών και περιουσιακών δικαιωμάτων τους, κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Προς το παρόν εξακολουθούν να υφίστανται σοβαροί περιο-

ρισμοί, ιδίως στον τομέα των περιουσιακών δικαιωμάτων. Η ένταξη θα δημιουργήσει το πλαίσιο για την άρση των εν λόγω περιορισμών, ενώ θα διευκολύνει την επιστροφή όσων αυτοεξορίστηκαν, για ποικίλους λόγους, στις δύσκολες για την Ομογένεια εποχές. Παράλληλα, μια πιθανή ένταξη θα είναι ακόμη σημαντικότερη για τους Ελλαδίτες μετοίκους που τυχόν θελήσουν να εγκατασταθούν μόνιμα εδώ, δίνοντάς μας τα προνόμια του κοινοτικού κεκτημένου. Προς το παρόν οι μέτοικοι έρχονται και παρέχονται, καθώς είναι δύσκολη η γραφειοκρατία η σχετική με τη χορήγηση άδειας εργασίας και την απόκτηση περιουσίας. Σημειωτέον δε ότι οι αρμόδιοι φορείς αποτελούν προπύργιο σκληροπυρηνικών εθνικιστών, που διέπονται από φοβικά σύνδρομα κατά των ξένων και ιδίως των Ελλήνων. Δεδομένου ότι η προοπτική της ένταξης φαίνεται ισχυρή, ευκαίριον είναι οι αλλαγές αυτές να επέλθουν ως αποτέλεσμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και του συντελούμενου εκδημοκρατισμού της χώρας.

• **Πώς αισθάνονται οι Ομογενείς για τους Ελλαδίτες, και για όσους από εσάς έχετε εγκατασταθεί στην Πόλη;**

Το βασικό τους παράπονο από τους Ελλαδίτες είναι ότι «δεν μας καταλαβαίνουν». Πολλοί επαναλαμβάνουν με στενοχώρια τις ερωτήσεις που δέχονται όταν επισκέπτονται την Ελλάδα («Είσαι βαπτισμένος; Μιλάς Ελληνικά;») και οι οποίες καταδεικνύουν πλήρη άγνοια για την Πόλη και τους ίδιους. Παράλληλα, σοκάρονται νομίζω από το γεγονός ότι έχουμε εντελώς διαφορετικές αντιλήψεις, ιδίως στα θέματα κοινωνικής συμπεριφοράς. Οι Ρωμιοί έχουν την ίδια στάση με τους Τούρκους στα θέματα των διαπροσωπικών σχέσεων και δεν είναι καθόλου άνετοι στις σχέσεις των δύο φύλων. Παράλληλα, η οικογένεια έχει συχνά ρόλο ασφυκτικού ελέγχου, σε βαθμό που εξέλιπε ακόμη και στην επαρχία στην Ελλάδα. Παρά το μικρό της μέγεθος, η κοινότητα περιέχει άτομα με ποικίλες αντιλήψεις γύρω από το θέμα της ταυτότητας. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να διακρίνει κανείς δύο ομάδες, εκείνους που ταυτίζονται με την Ελλάδα σε σημείο ενίοτε υπερβολής, και εκείνους που αισθάνονται απογοήτευση και δεν θεωρούν την Ελλάδα σημείο πρωταρχικής αναφοράς. Στην πλειοψηφία τους οι Ρωμιοί της Πόλης υπερτονίζουν την ιδιότητά τους ως «Ρωμιών», εξηγώντας πως ο σύνδεσμός τους με τη Βασιλεύουσα και την ιστορία της αποτελεί και το εξέκων στοιχείο της ταυτότητάς τους. Το «Ρωμιός», εξηγούν, αντιπροσωπεύει καλύτερα την ταυτότητά τους, καθώς αποτελεί συγκερασμό περισσότερων πολιτιστικών αναφορών - της ελληνικής γλώσσας (που έχει όμως πλέον τη θέση δεύτερης γλώσσας για τους Ομογενείς, οι νέοι των οποίων εκφράζονται πιο άνετα στα τουρκικά) και παιδείας, της Ορθοδοξίας και της κληρονομιάς της Ρώμης και του Βυζαντίου. Εν πολλοίς πρόκειται για μία κατασκευασμένη ταυτότητα, καθώς οι σημερινοί Ρωμιοί περισσότερο έλκουν την καταγωγή τους στους νησιώτες, Καππαδόκες και Ηπειρώτες που μετανάστευσαν στην Πόλη στην ύστερη οθωμανική περίοδο, παρά στους «Βυζαντινούς». Σε κάθε περίπτωση, και οι ίδιοι οι Ρωμιοί περιορίζουν το «Ελληνας» ως δηλωτικό των Ελλαδιτών. Με εξαίρεση τμήμα της νεολαίας της, η ρωμαϊκή κοινότητα είναι κλειστή και θα μπορούσε κανείς να πει ότι μας αντιμετωπίζει ενίοτε με περισσότερη καχυποψία και από αυτή που τη διακρίνει έναντι των Τούρκων. Κάποιοι κύκλοι της αισθάνονται δυσφορία με όσους Ελλαδίτες ερευνούν την κοινότητα, κυρίως λόγω των περιουσιακών ατασθαλιών στις οποίες έχουν περιπέσει. Όλοι γνωρίζουν τα προβλήματα, κανείς δεν επιθυμεί να τα συζητήσει και πολλοί εύχονται να παραμένουν τα «άπλυτα» στη σκιά. Για τους κύκλους αυτούς, η παρουσία μας εδώ γίνεται αισθητή, όπως κατάλαβα, ως απειλή. Γενικώς οι Ρωμιοί πιστεύουν για τους Ελλαδίτες ότι είναι αγενείς. Έχουν απόλυτο δικίο αν αναλογιστεί κανείς τη συμπεριφορά ταξιτζήδων, καταστηματαρχών κ.λπ. στην Ελλάδα, σε αντιδιαστολή με την ευγένεια και τυπικότητα που επικρατεί εδώ στον τομέα των υπηρεσιών. Πιστεύουν ότι οι Ελλαδίτες είναι τεμπέληδες και δουλεύουν ελάχιστα, ενώ επαναλαμβάνουν σοκαρισμένοι «πώς είναι δυνατόν τα καταστήματα να κλείνουν τη μισή μέρα!».

Στην Τουρκία είναι ανοικτά όλη μέρα, και στις κεντρικές συνοικίες των πόλεων ως αργά το βράδυ. Οι παλιότερες ιδίως γενιές θεωρούν ότι η Ελλάδα αδιαφόρησε για εκείνους, και τους έστειλε θυσία στο βωμό της Κύπρου. Αποτελεί γενική πεποίθηση ότι οι Πολίτες πλήρωσαν το λογαριασμό του Κυπριακού και ότι το ελληνικό κράτος δεν στά-

θηκε ικανό να τους προστατεύσει. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι, με εξαίρεση τους νέους των δύο κοινοτήτων, λείπει ένας διάλογος επικοινωνίας μεταξύ Ρωμιών και Ελλαδιτών. Ίσως και γι' αυτό το λόγο, πολλοί Ελλαδίτες εδώ έχουν σχηματίσει παρέες μεταξύ τους, και δεν αποζητούν τη συναναστροφή των Ρωμιών.

• **Είναι ασφαλής πόλη η Κωνσταντινούπολη;**

Όσο και η Αθήνα. Καταλαβαίνω ότι κάποιες εκρήξεις βομβών σε εξαθλιωμένες περιφέρειες προκάλεσαν ανησυχία. Οι ξένοι επισκέπτες δεν υπάρχει πιθανότητα να πλησιάσουν τις εν λόγω συνοικίες, που απέχουν πολλά χιλιόμετρα από το ιστορικό κέντρο και στερούνται οποιουδήποτε ενδιαφέροντος, πλην του κοινωνιολογικού. Ποιος ξένος επισκέπτης στην Αθήνα θα καταλήξει στο Μενίδι ή τον Ασπρόπυργο;

• **Ποια είναι τα αγαπημένα σας μέρη στην Πόλη;**

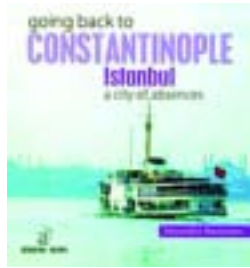
Το Πέραν, που οι σμιλεμένες προσόψεις των κτιρίων του και οι στενοί παράδρομοί του έχουν άπειρες ιστορίες αίγλης να αφηγηθούν. Εδώ, στο Γκαλατάσαρράι, επέλεξα να μείνω. Τα βιβλιοπωλεία και τα όμορφα στέκια του Πέραν είναι το σπίτι μου, το κέλυφος της καθημερινότητάς μου, και δεν μπορώ να με φανταστώ σε άλλη γειτονιά. Το Ταρλάμπασι, άλλοτε η μεγαλύτερη ελληνική περιφέρεια του Πέραν, σήμερα διαβόητο γκέτο (αλλά ασφαλές για περιπάτους την ημέρα!) με πανέμορφα, καταρρέοντα ελληνικά σπίτια και ένα εκρηκτικό κοινωνικό μείγμα Κούρδων, τσιγγάνων και τραβεστί.

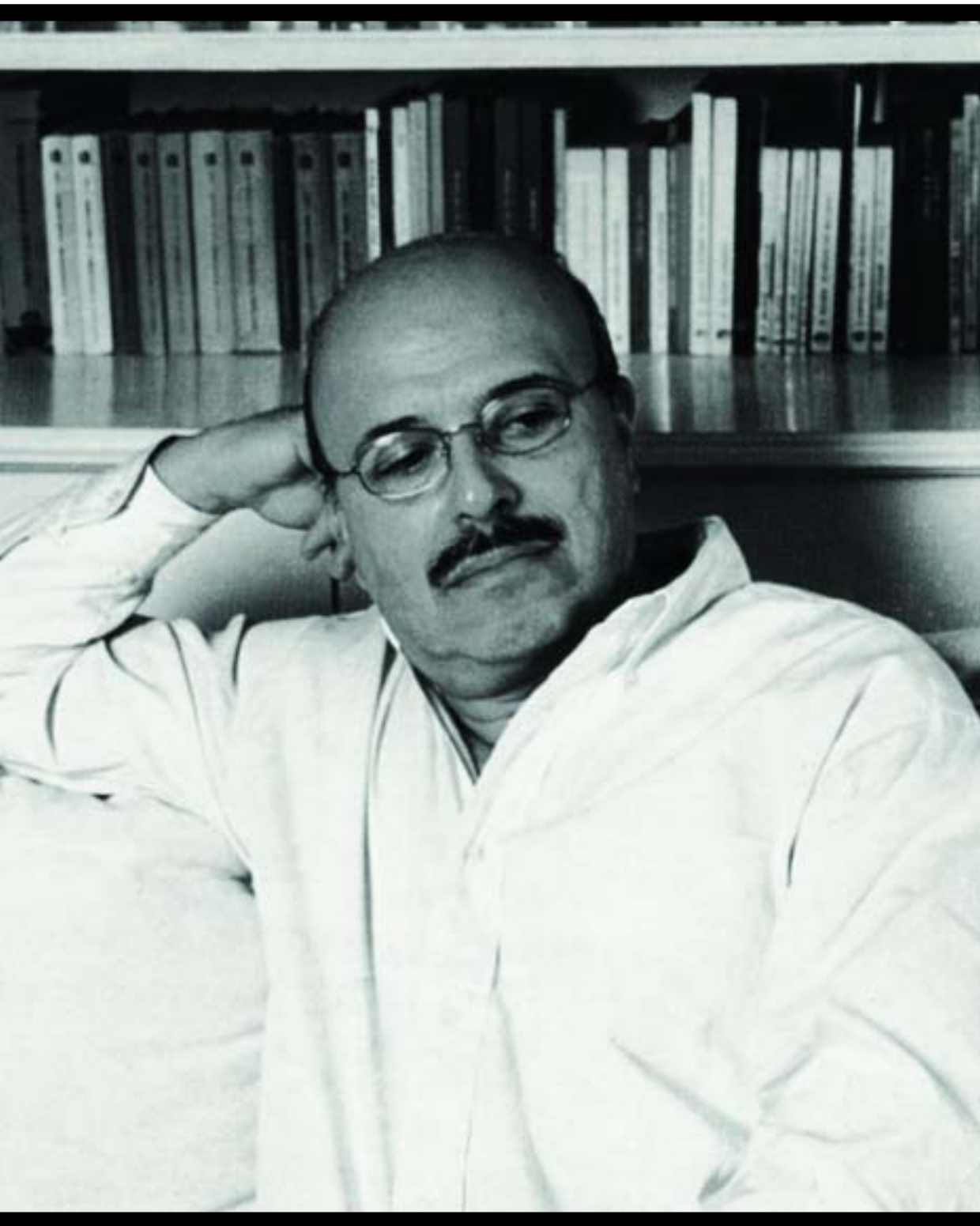
Τα ειδυλλιακά προάστια του Βοσπόρου, το Μέγα Ρεύμα (Αρναούτκιοί), το Ρούμελι Χισάρ, το Νικώρι (Γενίκιοί), το Μπουγιούκντερε και το Κουζγκουντζούκ, καθώς και ο ειδυλλιακός περίπατος ανάμεσα στο Νικώρι και τα Θεραπεία. Τα στενά του Μπαλάτ, άλλοτε Εβραιομαχαλά, και οι ανηφοριές του Ταχτάκαλε, με τα γεμάτα κίνηση οθωμανικά εμπορικά χάνια και την ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής.

• **Τι σας λείπει από την Αθήνα;**

Η οικογένειά μου, οι φίλοι μου, τα ελληνικά κρασιά και μεζέδες, ο ήλιος το χειμώνα και φυσικά η θάλασσα. Λόγω της μόλυνσης δεν μπορούμε να κολυμπήσουμε πουθενά κοντά στην Πόλη - με το Βόσπορο και το Μαρμαρά έχουμε μόνο οπτική επαφή.

Το βιβλίο του Αλ. Μασσαβέτα «Going Back to Constantinople - Istanbul A City of Absences» διατίθεται από τα βιβλιοπωλεία Ελευθερουδάκη και Παπασωτηρίου και το www.amazon.co.uk.

Γιάννης Ξανθούλης

Η μυστηριακή γοητεία της Πόλης
σε απωθεί και σε μαγεύει ταυτόχρονα

Ο Γιάννης Ξανθούλης πρωτογνώρισε την Κωνσταντινούπολη το 1972, αλλά μόλις την τελευταία δεκαετία έχει αναπτύξει μια ιδιαίτερα στενή σχέση μαζί της. Την επισκέπτεται συχνά, θαδίζει ατέλειωτες ώρες στις συνοικίες της, κάνει νέες γνωριμίες, ανακαλύπτει κρυμμένες γωνιές... Και δύο από τα μυθιστορήματά του, «Ο Τούρκος στον κήπο» και «Ο θείος Τάκης», μας μεταφέρουν με κάποιες σελίδες τους, εκεί. Ωστόσο, ο γνωστός συγγραφέας ξαναγυρίζει στην Πόλη, μ' ένα βιβλίο αφιερωμένο κυριολεκτικά σ' αυτήν, το «Κωνσταντινούπολη, των ασεβών μου φόβων», που κυκλοφορεί εδώ και λίγες μέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Πρόκειται για ένα αφήγημα πλημμυρισμένο από συναισθήματα, εικόνες, περιπέτειες ψυχής και οδοιπορικά βιώματα, μέσα από τα οποία αποκαλύπτεται το καθημερινό θρίλερ μιας πόλης που κρατά μέσα της θυμό, φόβο και ισόβιο έρωτα για εκείνους που ξέρουν τους κώδικες. Διαβάζοντάς το, ανακαλύπτεις την Πόλη «αλλιώς». «Όπως την ένιωσα –σημειώνει ο Γιάννης Ξανθούλης– περπατώντας επίμονα στα σοκάκια, στις καινούργιες λεωφόρους, στους μπαχτσέδες και στις όχθες του Κεράτιου και του Βοσπόρου. Ψελλίζοντας τα τούρκικα με λάθη, που με παρασέρνουν σε περιπέτειες, φανερώνοντας την ασέβεια της ευσεβούς φήμης της, την ανάγκη της σιωπής μες στο πολύχρωμο και πολύβουο παρόν της, τη νοσταλγία των αληθινών της φόβων που οργάνωσαν το μεγαλείο της».

Ο Γιάννης Ξανθούλης γεννήθηκε το 1947 στην Αλεξανδρούπολη, στον Έβρο, από γονείς πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη. Σπούδασε δημοσιογραφία και σχέδιο. Από το 1969 εργάζεται ως δημοσιογράφος και χρονογράφος σε εφημερίδες, περιοδικά και ραδιόφωνο. Ασχολήθηκε με το παιδικό θέατρο. Έγραψε και εικονογράφησε παιδικά βιβλία, ενώ σατιρικά κείμενα και θεατρικά έργα του - περισσότερα από τριάντα - παρουσιάστηκαν στο ελληνικό θέατρο. Ασχολήθηκε για αρκετά χρόνια με την επιθεωρησιογραφία. Έγραψε μυθιστορήματα και μεταφράστηκε στα γαλλικά, ολλανδικά, αγγλικά και ιαπωνικά. Ζει στην Αθήνα και είναι μέλος της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών. Στη λογοτεχνία εμφανίστηκε το 1981 με το μυθιστόρημα «Ο μεγάλος θανατικός», για ν' ακολουθήσουν ως σήμερα τα: Οικογένεια Μπεσβές, Το καλοκαίρι που χάθηκε στο χειμώνα, Ο Σδουμαν δεν θα 'ρθει απόψε, Το πεθαμένο λικέρ, Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας, Το ροζ που δεν ξέχασα, Η εποχή των καφέδων, Η Δευτέρα των αθώνων, Το τρένο με τις φράουλες, ...Ύστερα ήρθαν οι μέλισσες, Ο Τούρκος στον κήπο, Το ταγκό των Χριστουγέννων, Ο θείος Τάκης, Του φιδιού το γάλα.

• Πριν λίγες μέρες κυκλοφόρησε το τελευταίο σας βιβλίο, ένα οδοιπορικό ψυχής και συναισθημάτων για την Κωνσταντινούπολη. Τι σας ώθησε να αφηγηθείτε στιγμές που ζήσατε ή εικόνες που καταγράψατε στη μνήμη σας, ως επισκέπτης της Πόλης;

-Η Πόλη στην περίπτωση αυτή λειτουργεί σαν άτυπος ψυχαναλυτής μου. Επαναφέρω αληθινές προσωπικές μου στιγμές σαν να είχα απόλυτη ανάγκη να αυτοεκτεθώ, βλέποντάς τες σαν μια ιδιότυπη μυθιστορία... Φυσικά, δεν πρόκειται ούτε για τουριστικό, ούτε για ιστορικό οδηγό. Η ίδια η Κωνσταντινούπολη με καθοδηγεί... εντός μου.

• Ωστόσο, άλλα δύο βιβλία σας, «Ο Τούρκος στον κήπο» και «Ο θείος Τάκης», έχουν αναφορές στην Κωνσταντινούπολη. Τρία βιβλία σε επτά χρόνια με αναφορές στην Κωνσταντινούπολη, πρέπει να σημαίνει κάτι ιδιαίτερο για σας...

-Η Κωνσταντινούπολη μου αποκαλύφθηκε στην ωριμότητά μου κατά περίεργο τρόπο. Σαν να βρισκόταν σε απόσταση ανάσας αλλά έπρεπε να περάσουν πολλά χρόνια για να συναντηθούμε με αυτό τον τρόπο... Φυσικά, η ερωτική μας παράξενη σχέση δεν είχε να κάνει ούτε με το Βυζάντιο, ούτε με την Ορθόδοξη πλευρά της, ούτε με το θυμό του Ισλάμ...

• Επισκεφτήκατε την Κωνσταντινούπολη για πρώτη φορά το 1972. Πώς μπήκε στη ζωή σας; Στάθηκε αφορμή κάποιο τυχαίο γεγονός, η καταγωγή σας από την Ανατολική Θράκη, ο συναισθηματικός δεσμός που έχουμε εμείς οι Έλληνες με την Πόλη και τα όσα διδασκόμαστε στο σχολείο, η περιέργεια, οι μύθοι που την περιβάλλουν;

-Δεν είχα απολύτως καμιά περιέργεια από όλα αυτά που μου αναφέρετε. Ως συνειδητά αυτοδίδακτος ανακάλυψα αργότερα τη δική μου Κωνσταντινούπολη μιλώντας ελαττωματικά τα τούρκικα και αφουγκραζόμενος άλλα εντελώς πράγματα εκτός «εθνικής συντριβής».

• Σας γοήτευσε ή σας απώθησε τότε; Γιατί, η δεύτερη επίσκεψή σας έγινε αρκετά χρόνια αργότερα...

Αυτή ακριβώς είναι η μυστηριακή γοητεία της. Σε απωθεί και σε μαγεύει ταυτόχρονα. Όπως η Νέα Υόρκη... που είναι μια επίσης τρομακτική πόλη, αλλά σε άλλη διάσταση φυσικά... Η σημερινή Κωνσταντινούπολη για έναν υποψιασμένο περιπατητή προσφέρει τη γοητεία μιας αλλοπρόσαλλης Μητρόπολης. Απωθητική είναι μόνο η σκέψη πως αυτή η μοναδική πόλη κάποτε ίσως καθεί από σεισμό ή κι από την αλόγιστη υπερανάπτυξή της.

• Την Κωνσταντινούπολη την γνωρίζετε 38 χρόνια τώρα και τελευταία είστε τακτικός επισκέπτης της. Στα χρόνια αυτά, όμως, η πόλη άλλαξε, διογκώθηκε πληθυσμιακά από την μαζική εσωτερική μετανάστευση και απέκτησε νέα κοινωνική διαστρωμάτωση. Ποια συναισθήματα σας προκαλεί σήμερα;

-Επειδή είμαι μάλλον συνειδητός περιπατητής της Κωνσταντινούπολης και ευτυχώς αντέχω ακόμη να περπατώ πολλά χιλιόμετρα, λυπάμαι όταν βλέπω γωνιές που ήξερα και αγαπούσα να γίνονται έρμια της μπουλντόζας. Δυστυχώς το φαινόμενο αυτό είναι πια συχνό. Μου είναι οδυνηρό όταν συναντώ ερείπια θαυμάσια ιστορικά χαμάμ να περιμένουν την κατεδάφισή τους. Σε λίγα χρόνια θα θυμόμαστε την παλιά Ιστανμπούλ μόνο από τις έξοχες φωτογραφίες του Αρά Γκιουλέρ.

• Η Κωνσταντινούπολη λέγεται ότι πατά με το ένα πόδι στη Δύση και με το άλλο στην Ανατολή -αν δεχτούμε τον αυθαίρετο(;) ορισμό ότι η Ανατολή ξεκινά από την Τουρκία και η Δύση από την Ελλάδα. Ωστόσο, μπορεί να είναι ανοιχτή και στις δύο κατευθύνσεις;

-Η Κωνσταντινούπολη είναι εξίσου δυτική όσο και ανατολίτικη. Αποπροσανατολίζει τον επισκέπτη με το βαρύτιμο κτιριακό της κύρος, με τα ξέφτια της ιστορίας που βρίσκονται παντού αλλά και την αγωνία της από τον 19ο αιώνα κυρίως και ύστερα να της προσάψουν ευρωπαϊκά εύσημα. Έτσι ακριβώς

δικάζεται κι ο σημερινός πληθυσμός. Η τηλεόρασή της, ας πούμε, είναι δυτική με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό. Οι γειτονιές της είναι κράμα φυλών απελπισμένων και συμβιασμένων με την ανέχεια. Ο Βόσπορος πάλι ένθεν κι ένθεν απόλυτα πλουτοκρατούμενος αποκομμένος από τη μιζέρια. Το ίδιο κι αρκετές περιοχές που μάλιστα υπερβάλλουν να δείξουν πόσο «ευρωπαϊκές» είναι. Παρόλα αυτά υπάρχουν μαχαλάδες ακριβώς σαν τις φαβέλες των πληβίων της νότιας Αμερικής... Κάποτε, πριν πενήντα χρόνια ολόκληρη η Κωνσταντινούπολη μπορεί να έδειχνε επαρχιακή αλλά ήταν ομοιογενής στο μεγαλύτερο μέρος της...

• Σίγουρα στα τόσα χρόνια, έχετε αποκτήσει φίλους Τούρκους. Έχετε κοινά στοιχεία και χαρακτηριστικά;

-Όλοι οι άνθρωποι με κοινά ενδιαφέροντα και περίπου ίδια οικονομική εμβέλεια, μοιάζουν. Ας πούμε η τέχνη είναι για μένα η πλέον κοινά αποδεκτή γλώσσα επικοινωνίας. Ό,τι φιλίες έκανα, μέσω αυτής τις απέκτησα.

• **Ανοίγετε συζητήσεις μαζί τους στα κοινά θέματα που μας «καίνε»;** Έχουμε ίδιες αντιδράσεις και αντανακλαστικά, οι απόψεις τους ταυτίζονται μ' αυτές της ηγεσίας τους, αναζητούν ιστορικές αλήθειες;

-Δεν νομίζω πως ο μέσος και σχετικά καλλιεργημένος Τούρκος κάθεται να μεμψιμοιρεί για τα «κρίματα» της ιστορίας. Ό,τι έγινε έγινε. Σήμερα όλοι -αν δεν είναι εμπαιθείς και αφιονισμένοι σαν τους γκριζους λύκους- προσπαθούν να βρουν γέφυρες και νομίζω ότι είναι ειλικρινείς.

• **Η πλειοψηφία των Ελλήνων είμαστε «κουμπωμένοι» απέναντι στους Τούρκους και οι λαϊκές ρήσεις που αναφέρονται στις μεταξύ μας σχέσεις, δεν είναι και τόσο κολακευτικές γι' αυτούς. Αγγίζουν την πραγματικότητα, ή, είναι πέρα για πέρα προκαταλήψεις;**

-Στην οπερέτα του Σακελλαρίδη «Ο Βαφτιστικός» σε ένα τραγούδι οι στίχοι λένε «...Τον προαιώνιο να διώξουμε εχθρό μας». Φυσικά η αναφορά γίνεται στους Τούρκους και στους Βαλκανικούς πολέμους πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Θέλω να πω ότι αλληλοεξαρτηθήκαμε ως εχθροί που δέθηκαν μοιραία με μεγάλες δυστυχίες. Πίσω βέβαια από τις «καταστροφές» η ιστορία εξηγεί ότι κρύβονταν συμφέροντα, φιλοδοξίες πολιτικές, κάθε είδους σκοτεινές συναλλαγές... Στο πετσί όμως των λαών έμειναν η βία και ο πόνος με συγκεκριμένα πρό-

σωπα, στολές, καταστάσεις. Εκπαιδευτήκαμε τέλεια να είμαστε καχύποπτοι με τον απέναντι. Υπάρχει μεγάλο δίκιο κι άλλο τόσο πικρό άδικο.

• **Πιστεύετε ότι κάτω από κάποιες προϋποθέσεις, για παράδειγμα με την είσοδο της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορούμε να γεφυρώσουμε τις διαφορές μας;**

-Η Τουρκία, αν ποτέ μπει στην Ενωμένη Ευρώπη, μάλλον δεν θα υφίσταται τίποτα... ενωμένο. Η οικονομική καχυποψία της Ευρώπης για την Τουρκία δεν έχει σχέση με την προσέγγιση των δύο λαών, Ελλάδας-Τουρκίας. Εμείς ως λαοί έχουμε ενωμένα πένθη. Αυτά μας καίνε.

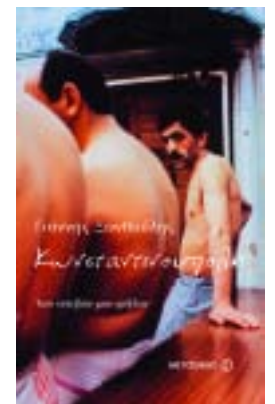
• **Οι σημερινοί Ρωμιοί της Πόλης θα κλείσουν τον κύκλο της ελληνικής παρουσίας στην Κωνσταντινούπολη, ή, πιστεύετε ότι μια πιθανή ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ενισχύσει την παρουσία τους με Ελλαδίτες;**

-Οι Ρωμιοί της Πόλης σήμερα ζουν το φινάλε μιας ακμαίας ζωής με λαμπρό πολιτιστικό και οικονομικό έρεισμα. Δυστυχώς ό,τι απομείνει αποδώ και πέρα θα είναι μουσειακή υπόμνηση στην καλύτερη περίπτωση. Είναι λυπηρό. Μακάρι να ανατραπεί αυτή η προοπτική.

• **Τι γνώμη έχουν οι Ρωμιοί της Πόλης για μας;**

-Ότι τους ξεχάσαμε, ότι καϊδέουμε τους Τούρκους, ότι αντιμετωπίζουμε τουριστικά τη μοναξιά τους... Ποιος θα ισχυριστεί πως δεν έχουν δίκιο;

Το τελευταίο βιβλίο του Γιάννη Ξανθούλη, «Κωνσταντινούπολη, των ασεβών μου φόβων», που κυκλοφόρησε πριν λίγες μέρες.

Μ Πέτρος Μάρκαρης

Η νοσταλγία μου για την Πόλη
πολλές φορές γίνεται αφόρητη

Ο Πέτρος Μάρκαρης, συγγραφέας αστυνομικών μυθιστορημάτων και δημιουργός του λογοτεχνικού ήρωα Κώστα Χαρίτου, είναι Κωνσταντινουπολίτης, αλλά ζει στη Ελλάδα κοντά 45 χρόνια τώρα. Γεννημένος την 1η Ιανουαρίου 1937, βίωσε στα 18 του χρόνια τα βίαια γεγονότα του '55, ενώ από την Πόλη έφυγε πριν τις απελάσεις του '64, για να εγκατασταθεί μόνιμα στην Αθήνα. Ωστόσο, η Κωνσταντινούπολη αποτελεί κομμάτι της ζωής του, νοσταλγεί τις συνοικίες και τους ανθρώπους της και την επισκέπτεται δύο με τρεις φορές τον χρόνο. Η συνάντηση των πολιτισμών της τον συναρπάζει, η ομορφιά και ο ερωτισμός της του λείπουν, αλλά δηλώνει ότι ενώ ανήκει στους ανθρώπους που δεν σβήνουν το παρελθόν τους, επιδιώκει να μην εγκλωβίζεται σ' αυτό.

Ο Πέτρος Μάρκαρης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη την 1η Ιανουαρίου 1937, αλλά ζει στην Αθήνα από το 1964. Εμφανίστηκε το 1965 με το θεατρικό έργο «Η ιστορία του Αλή Ρέτζο». Ασχολήθηκε με τη συγγραφή θεατρικών έργων, κινηματογραφικών σεναρίων και τηλεοπτικών σειρών, καθώς και με μεταφράσεις λογοτεχνικών και θεατρικών έργων (μετέφρασε και σχολίασε και τα δύο μέρη του Φάουστ του Γκαίτε). Το 1995 κυκλοφόρησε το πρώτο του αστυνομικό μυθιστόρημα, το «Νυκτερινό δελτίο», με το οποίο μας σύστησε και τον λογοτεχνικό του ήρωα, τον αστυνόμο Κώστα Χαρίτο. Ακολούθησαν η «Άμυνα ζώνης», «Ο Τσε αυτοκτόνησε», ο «Βασικός μέτοχος» και το «Παλιά, πολύ παλιά», η ιστορία του οποίου εξελίσσεται στην Κωνσταντινούπολη. Τα μυθιστορήματά του κυκλοφορούν μεταφρασμένα με μεγάλη επιτυχία στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Αγγλία, την Τουρκία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες χώρες. Από φέτος είναι πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ).

• Γεννηθήκατε και μεγαλώσατε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά την αποχωρήσατε για να εγκατασταθείτε στην Ελλάδα. Μετά από τόσα χρόνια, νοιώθετε ότι είστε άνθρωπος χωρίς πατρίδα, ή, τελικά, πατρίδα είναι ο τόπος που όπου μπορούμε να ζήσουμε, να ονειρευτούμε, να δημιουργήσουμε...

Δεν χρειαζόμαστε απαραίτητα μια πατρίδα για να δημιουργήσουμε. Πολλοί συγγραφείς ζουν και γράφουν σε διαφορετικές πόλεις και χώρες. Από εκεί και πέρα υπάρχουν διάφορες ρήσεις περί πατρίδας: από το ρομαντικό «home is where the heart is» των Αμερικανών, ως το κυνικό του Μπρεχτ: «Μπορώ να πεινάσω οπουδήποτε». Διαλέγετε και παίρνετε.

• Η πληγή του ξεριζωμού, κλείνει με το πέρασμα των χρόνων, ή παραμένει διαρκώς ανοικτή και πονάει, οπότε είναι μύθος και η λαϊκή ρήση που λέει ότι «ο χρόνος τα γιατρεύει όλα»;

Δεν ένιωσα ποτέ ξεριζωμένος, γιατί εγώ δεν αναγκάστηκα να φύγω, έφυγα οικιοθελώς πριν τις απελάσεις του 1964, επειδή ήθελα έναν διαφορετικό, πιο ανοικτό τρόπο ζωής. Η Κωνσταντινούπολη, όμως, είναι η πόλη που γεννήθηκα και μεγάλωσα, εκεί όπου έχω τις παιδικές και νεανικές αναμνήσεις μου. Την επισκέπτομαι συχνά, επειδή την αγαπώ πάντα, αλλά δεν νιώθω ξεριζωμένος.

• Μεγαλώσατε δίπλα σε Τούρκους, ζείτε μαζί με Έλληνες. Έχουμε κοινά στοιχεία, ως λαοί προσεγγίζουμε στην ίδια φιλοσοφία για τη ζωή, μοιραζόμαστε κοινούς παρονομαστές σε ζητήματα γειτονίας;

Ζήσαμε πολλούς αιώνες μαζί με τους Τούρκους, για την ακρίβεια από το 1453 και μετά σχεδόν αδιαλείπτως. Είναι φυσικό να τους επηρέασαμε και να μας επηρέασαν και να έχουμε πολλά κοινά στοιχεία, περισσότερα απ' όσο συχνά φανταζόμαστε. Πολλά από τα προβλήματα που μας ταλαιπωρούν πηγάζουν από τις ομοιότητες του χαρακτήρα μας.

• Ήσασταν έφηβος στα γεγονότα του '55 και νεαρός κατά τις απελάσεις του '64. Πώς βιώσατε αυτά τα γεγονότα;

Τα γεγονότα του '55 και του '64 με σημάδεψαν, όπως σημάδεψαν όλους τους Κωνσταντινουπολίτες. Η κοινή μοίρα των ανθρώπων, με τους οποίους μεγάλωσα, σε σημαδεύει όπου κι αν βρίσκεσαι.

• Συνηθίζεται να λέγεται ότι οι ηγεσίες δεν συγχωριούνται με τους πολίτες. Σε μεγάλο βαθμό, όμως, οι ηγεσίες επηρεάζουν και γαλουχούν -για παράδειγμα, μέσα από την εκπαίδευση- τους πολίτες. Εσείς, διαπιστώνετε τρομακτικές διαφορές στη θεώρηση σημαντικών ζητημάτων που μας χωρίζουν με τη γείτονα χώρα και τους κατοίκους της;

Ασφαλώς και ένα μεγάλο μέρος από τα προβλήματα που μας χωρίζουν είναι αποτέλεσμα πολιτικών επιλογών και δραστηριοτήτων. Το κακό και με τις δυο χώρες είναι ότι δεν πιστεύουν αρκετά στον πολιτισμό τους.

Αν είχαμε προτάξει εγκαίρως την πολιτιστική μας κληρονομιά, η οποία είναι εν μέρει κοινή, ως αντίδοτο στην πολιτική, θα είχαμε ίσως ανακαλύψει και πολλά άλλα που μας ενώνουν.

• Τα αισθήματά σας απέναντι στην Τουρκία ως χώρα και απέναντι στους Τούρκους ως πολίτες, είναι διαφορετικά;

Είναι, αλλά όχι μόνο σ' εμένα. Το ίδιο συμβαίνει και με τους Τούρκους στην ίδια την πατρίδα τους. Αυτή η πραγματικότητα δημιουργείται πάντα σε χώρες, στις οποίες το χάσμα ανάμεσα στην πολιτική και στους πολίτες είναι πολύ μεγάλο. Εμείς στην Ελλάδα αυτό το ξεπεράσαμε με τη Μεταπολίτευση. Οι Τούρκοι υποφέρουν ακόμα.

• Τι σας λείπει περισσότερο από την Πόλη;

Η ομορφιά της. Ο ερωτισμός της. Και οι αναμνήσεις μου που τις άφησα πίσω και τώρα τις ζωντανεύω μόνο ως επισκέπτης.

• Έχετε κρατήσει φιλίες με Τούρκους από 'κείνα τα ταραγμένα χρόνια;

Έχω κρατήσει φιλίες από τα σχολικά μου χρόνια στην Πόλη. Οι φίλοι μου με προσκαλούν ακόμα κάθε φορά που είναι να συναντηθούν.

• Φιλίες ή γνωριμίες που να δημιουργήθηκαν στα χρόνια που ακολούθησαν;

Πάρα πολλές. Έχω πολλούς φίλους στην Πόλη. Και κάθε φορά που πηγαίνω με ακολούθει μια έκρηξη παραπόνων απ' αυτούς που δεν πρόλαβα να συναντήσω, γιατί είναι αδύνατο στο σύντομο διάστημα που συνήθως μένω να τους συναντήσω όλους.

• Όταν η κουβέντα γυρίζει σε ιστορίες που πληγώνουν και χωρίζουν Έλληνες και Τούρκους, συζητάτε, διαφωνείτε, αποφεύγετε οποιαδήποτε αναφορά;

Συζητάω πάντα και διαφωνώ συχνά, κυρίως όταν διαπιστώνω πόσο ελλιπής είναι η γνώση μας για την Τουρκία και τους Τούρκους.

• Επισκέπτεστε τακτικά την Κωνσταντινούπολη;

Ναι, συνήθως δυο με τρεις φορές το χρόνο. Όταν αργώ να την επισκεφτώ, η νοσταλγία μου μεγαλώνει και πολλές φορές γίνεται αφόρητη.

• Τι σας ωθεί κάθε φορά να την επισκέπτεστε;

Η αγάπη μου για τη γενέθλια πόλη, αλλά και η αγάπη μου για την ίδια την Πόλη. Η Πόλη συνδυάζει για μένα ακόμα και σήμερα και τη Βασιλεύουσα, και την πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αλλά και τα ζωντανά ακόμα ίχνη ενός έντονου κοσμοπολιτισμού. Αυτή η συνάντηση των πολιτισμών με συναρπάζει.

• Πώς αισθάνεστε σε αγαπημένα μέρη; Νοσταλγία, οργή, μίσος ίσως, τρυφερότητα, ή, έχετε σκληρύνει και προσπαθείτε να καταπνίξετε τα συναισθήματά σας; Νοσταλγία και τρυφερότητα ναι. Οργή και μίσος όχι. Όσο για τα συναισθήματά μου, δεν τα καταπνίγω ποτέ, προσπαθώ όμως να τα ελέγξω. Ανήκω στους ανθρώπους που δεν σβήνουν το παρελθόν τους, αλλά ούτε και εγκλωβίζονται σ' αυτό.

• Πέρα από χώρους που συνδέονται με τις μνήμες σας, ποιες περιοχές επισκέπτεστε και είναι οι αγαπημένες σας;

Επισκέπτομαι πάντα τις συνοικίες και τις περιοχές που έζησα και που αγάπησα. Σήμερα όμως η Πόλη έχει και ένα πλήθος συνοικιών που δημιουργήθηκαν από την εσωτερική μετανάστευση. Μπορεί να με ξενίζουν ο διαφορετικός τρόπος ζωής και η διαφο-

ρά αξιών των ανθρώπων που ζουν σ' αυτές τις καινούριες συνοικίες, από την άλλη όμως σέβομαι τον καθημερινό αγώνα τους για την επιβίωση. Ξέρω ότι ο αγώνας αυτός είναι πολύ σκληρός και η επιτυχία του καθόλου δεδομένη, ακριβώς όπως είναι και ο αγώνας των μεταναστών στην Ελλάδα.

- Τα εκατομμύρια των εποίκων, που συνωστίζονται τα τελευταία χρόνια, λέγεται ότι άλλαξαν τη φυσιογνωμία της Πόλης. Όμως το ιστορικό της κέντρο, παραμένει το ίδιο και συγκινεί όλο και περισσότερους τουρίστες. Είναι μια άλλη πόλη σήμερα, η μεταμόρφωσή της έρχεται κυρίως από τους εποίκους, ή, εξακολουθεί να επηρεάζεται από τους επισκέπτες της και από την πολυμορφία των κατοίκων της;

Άφησα μια Πόλη του ενάμισι εκατομμυρίου και επισκέπτομαι σήμερα μια Πόλη των δεκαπέντε εκατομμυρίων. Είναι φυσικό να έχει αλλάξει, αλλά το ιστορικό της κομμάτι δεν έχει υποστεί μεγάλες αλλαγές. Από την άλλη, οι αλλαγές δεν είναι μόνο αλλαγές της φτώχειας, αλλά και μιας θρασύτητας, άναρχης δόμησης των πλουσίων.

- Όσοι επισκέπτονται την Κωνσταντινούπολη, διαμορφώνουν λανθασμένη γνώμη για την Τουρκία;

Εξαρτάται αν είναι ταξιδιώτης ή τουρίστας, υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα τους. Ο ταξιδιώτης επιχειρεί ταυτόχρονα και ένα εσωτερικό ταξίδι που τον επηρεάζει και του προσφέρει μια άλλη ματιά. Ο τουρίστας επισκέπτεται και περιορίζεται στο να φωτογραφίζει, κυριολεκτικά και μεταφορικά.

- Είστε υπέρ της άποψης που λέει ότι, είναι μονόδρομος για την Τουρκία η Ευρώπη, αν θέλει να εκδημοκρατισθεί και να συμπορευτεί με τη Δύση;

Δεν πιστεύω ότι ο εκδημοκρατισμός μπορεί να είναι αποτέλεσμα ενός εξωτερικού καταναγκασμού. Η Τουρκία θα εκδημοκρατίζεται στο βαθμό που οι ίδιοι οι πολίτες της θα θέλουν να την αλλάξουν. Οδηγούμαστε τα τελευταία χρόνια παγκοσμίως σε μια λανθασμένη αντίληψη ότι η δημοκρατία είναι εξαγωγίμο προϊόν. Αυτό είναι λάθος. Ο εκδη-

μοκρατισμός για να επιβληθεί και να κυριαρχήσει, πρέπει να είναι πρωτίστως αποτέλεσμα εσωτερικών διεργασιών και πιέσεων στην κάθε χώρα.

- Οι Ρωμιοί της Πόλης δεν ξεπερνούν πια τις 2.000. Πιστεύετε ότι η είσοδος της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα δώσει ελπίδες και προοπτικές στους Έλληνες της Πόλης, είτε με την επιστροφή κάποιων, είτε με τη μετοίκηση Ελλήνων στην Πόλη;

As μην τρέφουμε μάταιες προσδοκίες. Τι ελπίδες και τι προοπτικές μπορεί να έχει μια μειονότητα, η οποία, περνώντας διά πυρός και σιδήρου, συρρικνώθηκε από τα 110.000 μέλη που είχε στο τέλος της πρώτης εικοσαετίας του 20ού αιώνα, στις σημερινές 2.000; Η πορεία μοιραία θα εξακολουθήσει να είναι φθίνουσα και η προοπτική (αν και όταν αυτή υλοποιηθεί) της ελεύθερης μετακίνησης στον ευρωπαϊκό χώρο θα επιταχύνει την αποσύνθεση, αντί να την περιορίσει.

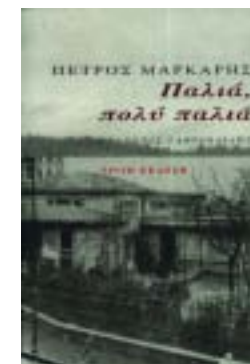
- Η πλοκή του τελευταίου σας βιβλίου «Παλιά, πολύ παλιά», εξελίσσεται στην Κωνσταντινούπολη. Πέρα από το ότι πραγματικά το απόλαυσα, προσπαθώ να «μεταφράσω» τις προθέσεις σας: Θελήσατε να ξεδιπλώσετε πτυχές της Ιστορίας μέσα από ένα αστυνομικό ερέθισμα, να κλείσετε εσείς προσωπικά κάποιους λογαριασμούς με τις ρίζες σας, ή, είναι πολύ πιο απλά τα πράγματα, δηλαδή, στήσατε την ιστορία σας σ' ένα χώρο που γνωρίζετε καλά;

Αν αντικαταστήσετε το «πτυχές της ιστορίας» με το «πτυχές της μνήμης», όλα τα άλλα ισχύουν όπως τα απαριθμείτε.

- Ο αστυνομός Χαρίτος συμφωνεί μ' όλα αυτά;

Δεν ξέρω. Ξέρω μόνο ότι ο Χαρίτος πήγε στην Κωνσταντινούπολη ως τουρίστας και βρέθηκε στα γράναζια μιας υπόθεσης, που τον έριξε στα βαθιά της μειονότητας της Πόλης, στο παρελθόν της και στις σχέσεις της με την Τουρκία και την Ελλάδα.

Το τελευταίο μυθιστόρημα του Πέτρου Μάρκαρη «Παλιά, πολύ παλιά» που διαδραματίζεται στην Κωνσταντινούπολη.

Ορχάν Τουρκέρ Κατερίνα Πρόκου

«Ξένοι» οι Ρωμιοί της Πόλης
για τους νέους κατοίκους
της Κωνσταντινούπολης...

Εξένης, είναι Τούρκος και μουσουλμάνος. Εκείνη, Ρωμά της Πόλης και χριστιανή. Αναρίστηκαν, ερωτεύτηκαν και, τελικά, παντρεύτηκαν, σε μια εποχή που τα γεγονότα του '55 και οι απελάσεις του '64 αποτελούσαν ανοιχτές πληγές μίσους και οργής ανάμεσα σε Τούρκους και Έλληνες. Ο λόγος για τον Ορχάν Τουρκέρ και την Κατερίνα Πρόκου, ξεναγούς στο επάγγελμα, που σήμερα, έχοντας δημιουργήσει οικογένεια, ζουν στην Πόλη, περνούν τα καλοκαίρια τους στα Πριγκηπόννησα και επισκέπτονται συχνά την Αθήνα, όπου ζουν συγγενείς και φίλοι τους. Παράλληλα, ο Ορχάν Τουρκέρ ασχολείται με τη νεότερη ιστορία του ελληнизμού της Κωνσταντινούπολης και στην Τουρκία έχει εκδώσει 9 βιβλία από το 1998 ως σήμερα. Μάλιστα, το τελευταίο του, «Γαλατάς, η ιστορία του λιμανιού της Κωνσταντινούπολης», έχει εκδοθεί και στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Τσουκάτου. Ο Ορχάν Τουρκέρ και η Κατερίνα Πρόκου, υπογραμμίζουν ότι οι κάτοικοι της Πόλης εδώ και δεκαετίες βιώνουν καθημερινά τη σύγκρουση ανατολής-δύσης, δημιουργώντας τον «Κωνσταντινουπολίτικο Πολιτισμό», δεν είναι αισιόδοξοι για το μέλλον των Ρωμιών της Πόλης και υποστηρίζουν ότι οι εναπομείναντες Έλληνες αντιμετωπίζονται –και χαρακτηρίζονται– από τους νέους κατοίκους της Κωνσταντινούπολης, ως ξένοι.

• Ποια είναι η ταυτότητα της Κωνσταντινούπολης του σήμερα;

Ορχάν Τουρκέρ: Είναι μία τεράστια μεγαλούπολη, που προσπαθεί να γεννήσει μια καινούργια Τουρκία, πασχίζοντας να αστικοποιήσει τους επαρχιώτες που την κατέκλυσαν.

Κατερίνα Πρόκου: Η Κωνσταντινούπολη σήμερα είναι μία τεράστια πόλη, θα μπορούσε να είναι μία χώρα, όπου συγκεντρώθηκαν όλοι όσοι δεν μπόρεσαν να κατορθώσουν να ζήσουν και να προκόψουν στη γενέτειρά τους είτε σε κάποια άλλη πόλη της Τουρκίας. Αυτούς τους πληθυσμούς με επαρχιώτικη προέλευση προσπαθεί η Πόλη να τους μάθει να ζουν σε μία μεγάλη πόλη. Δεν είμαι σίγουρη ποιός θα είναι, τελικά, ο νικητής, η πόλη ή η επαρχία...

• Οι αλλαγές που έγιναν, ιδιαίτερα σε κοινωνικό επίπεδο, τη διαμόρφωσαν θετικά ή αρνητικά;

Ορχάν Τουρκέρ: Για τους γηγενείς Κωνσταντινουπολίτες, ανεξάρτητα εθνικότητας, είναι πάρα πολύ αρνητικές.

Κατερίνα Πρόκου: Πιστεύω ότι βρισκόμαστε ακόμη σε μεταβατικό στάδιο, η αλλαγή συνεχίζεται, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, μέχρι στιγμής υπάρχουν και θετικές και αρνητικές εξελίξεις. Η αξιολόγηση εξαρτάται πολύ από τη θέση και την "παράταξη" στην οποία ανήκει ο καθένας.

• Η Κωνσταντινούπολη είναι σήμερα πόλη πολυπολιτισμική; Σε ποια χρονική περίοδο ο όρος είχε ουσιαστικό περιεχόμενο;

Ορχάν Τουρκέρ: Παρ' όλες τις προσπάθειες ομοιογενοποίησης του πληθυσμού της, ακόμη και σήμερα η Πόλη είναι πολυπολιτισμική, παρ' όλο που ο όρος έχει χάσει την ουσιαστική του έννοια στα τέλη της δεκαετίας του '60.

Κατερίνα Πρόκου: Η Κωνσταντινούπολη συνεχίζει να είναι πόλη πολυπολιτισμική, αυτό όμως σήμερα προέρχεται κυρίως από ανθρώπους της αυτής εθνικότητας, ενώ μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 ήταν πόλη πολυεθνική και πολυπολιτισμική συγχρόνως.

• Με την προσπάθεια της Τουρκίας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμα και ο απλός τουρίστας νιώθει ότι η Κωνσταντινούπολη προσπαθεί από τη μια μεριά να κρατήσει την ανατολίτικη καταγωγή της και από την άλλη να γαντζωθεί από τα κελεύσματα της Δύσης. Πώς βιώνετε εσείς αυτή τη σύγκρουση πολιτισμών;

Ορχάν Τουρκέρ: Τουλάχιστον τα 150 τελευταία χρόνια αυτή η σύγκρουση αποτελούσε βίωμα για τους Κωνσταντινουπολίτες.

Κατερίνα Πρόκου: Αυτή η σύγκρουση των πολιτισμών Ανατολής και Δύσης διαμόρφωσε τον "Κωνσταντινουπολίτικο πολιτισμό" ξεκινώντας τουλάχιστον από το 330μ.Χ.

όταν η πόλη έγινε πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αυτή η σύγκρουση των δύο πολιτισμών είναι και ήταν το καθημερινό βίωμα των Κωνσταντινουπολιτών.

• Στην Κωνσταντινούπολη, ωστόσο, υπάρχει και μια άλλη, καθημερινή σύγκρουση, αυτή ανάμεσα στους «Λευκούς» και τους «μαύρους». Και που, βέβαια, δεν είναι χρωματική, αλλά κοινωνική. Αυτή η σύγκρουση, δεν αποτελεί τροχοπέδη στις όποιες προσπάθειες της Τουρκίας για εκσυγχρονισμό; Πού μπορεί να οδηγήσει;

Ορχάν Τουρκέρ: Θεωρώ ότι μία τέτοια σύγκρουση αποτελεί το φυσιολογικό αποτέλεσμα μιας κατάστασης, που επικρατεί σε μία χώρα που αλλάζει ραγδαία.

Κατερίνα Πρόκου: Θέλω να προσθέσω ότι θα ήταν αφύσικο να μην περάσει η κοινωνία αυτή τη φάση της σύγκρουσης, σε μία εποχή που επέρχεται μεγάλη κοινωνική αλλαγή.

• Πόσο δύσκολο ήταν, μετά τα γεγονότα του '55 και τις απελάσεις του '64, μια Πολίτισσα να ερωτευτεί Τούρκο και να τον παντρευτεί; Πώς αντέδρασαν οι δύο οικογένειες και πώς το είδε ο κοινωνικός περίγυρός σας;

Ορχάν Τουρκέρ: Στην αρχή και οι δύο πλευρές αντέδρασαν αρνητικά, μετά από ένα διάστημα συμβίωσης, όμως, προέχει ο παράγοντας άνθρωπος και όχι η εθνικότητά του, οπότε οι σχέσεις ομαλοποιήθηκαν.

Κατερίνα Πρόκου: Στην αρχή η αντίδραση ήταν μεγάλη, κυρίως από τη δική μου οικογένεια, όσο όμως γνώριζαν τον Ορχάν ξέχασαν την εθνικότητά του και οι σχέσεις ομαλοποιήθηκαν. Τώρα ποιά στην Πόλη γίνονται πολλοί μικτοί γάμοι.

• Πέρα από το πώς νιώθετε ο ένας για τον άλλον, υπάρχει διάσταση απόψεων σε βασικά θέματα που απασχολούν τα τελευταία χρόνια Έλληνες και Τούρκους;

-Δεν υπάρχει διαφωνία μεταξύ μας στα θέματα αυτά.

• Υπάρχουν λάθος οπτικές γωνίες με τις οποίες οι δύο χώρες βλέπουν κάποια χρόνια θέματα, αλλά για καθαρά πολιτικούς λόγους δεν τ' αγγίζουν και δεν θέλουν ν' αλλάξουν;

Ορχάν Τουρκέρ: Και βέβαια υπάρχουν. Το πιο απλό παράδειγμα είναι το περιεχόμενο των βιβλίων της ιστορίας...

Κατερίνα Πρόκου: Υπήρχαν πάρα πολλά πράγματα, που παρουσιάζονταν και από τις δύο πλευρές από λάθος οπτικές γωνίες, όπως η ιστορία, είτε ακόμη και η πραγματική εικόνα της χώρας. Ευτυχώς, με την ανάπτυξη των μέσων συγκοινωνίας, επικοινωνίας και πληροφόρησης, μπορεί ο κόσμος να ταξιδέψει, να δει, να γνωρίσει, να συγκρίνει και να κρίνει μόνος του, δίχως

Το βιβλίο του Ορχάν Τουρκέρ «Γαλατάς-Η ιστορία του λιμανιού της Κωνσταντινούπολης», το μοναδικό ως τώρα που κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Τσουκάτου.

Ο Ορχάν Τουρκέρ γεννήθηκε στην Χαλκηδόνα της Κωνσταντινούπολης το 1949, όπου έκανε και τις πρώτες σπουδές του. Το 1972 αποφοίτησε από τη Σχολή Δημοσιολογίας και Δημοσίων Σχέσεων του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης. Από πολύ μικρή ηλικία είχε στενή επαφή με το ελληνικό στοιχείο, λόγω της διαβίωσης της οικογένειάς του στη Χαλκηδόνα, γι' αυτό κι μιλά καλά την ελληνική γλώσσα και γνωρίζει τα ήθη και τα έθιμα. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται με τη νεότερη ιστορία του ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης. Είναι παντρεμένος με την Κωνσταντινούπολίτισσα Κατερίνα Πρόκου. Από το 1998 έχει κυκλοφορήσει στην Κωνσταντινούπολη τα βιβλία: Ταταύλα-Μια γωνιά από την Πόλη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Από το Μεγάλο Ρεύμα στο Αρναούτκιοί, Από το Φανάρι στο Φενέρ, Από τη Χάλκη στο Χέιμπελι Αντά, Από το Νικώρι στο Γενίκιοί, Από την Πρίγκηπο στο Μπουγιούκ Αντά, Από τα Θεραπεία στο Ταράμπια, Από την Αντιγόνη στο Μπουρνάζ Αντά, Γαλατάς-Η ιστορία του λιμανιού της Κωνσταντινούπολης.

να είναι υποχρεωμένος να δεχθεί αυτό που του παρουσιάζουν, όπως θέλουν να του το παρουσιάσουν.

• Ποιο είναι το μέλλον των Ρωμιών της Πόλης; Η ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα παίξει κάποιο θετικό ρόλο, ή νομοτελειακά, σε λίγο θ' αποτελούν παρελθόν;

Ορχάν Τουρκέρ: Αριθμητικά η Ρωμιόσυνη της Πόλης δεν έχει μέλλον, όμως η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ μπορεί να παίξει θετικό ρόλο και να αλλάξει αυτή την εικόνα.

Κατερίνα Πρόκου: Δεν μπορώ να υποθέσω σε ποιά φάση θα βρίσκονται αριθμητικά οι Ρωμιό της Πόλης όταν η Τουρκία ενταχθεί στην ΕΕ. Πιστεύω ότι η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ θα συντελέσει θετικά στην επίλυση κάποιων πρακτικών και διοικητικών θεμάτων που αντιμετωπίζει σήμερα η κοινότητα κι ενδεχομένως στην αύξηση του Ελλαδικού πληθυσμού, με τους Ρωμιούς όμως δεν μπορώ να προβλέψω τί θα γίνει.

• Πώς βλέπουν οι εναπομείναντες Έλληνες της Πόλης εμάς τους Ελλαδίτες; Τι μας καταλογίζουν, τι ζητούν, τι μπορούμε να κάνουμε;

Ορχάν Τουρκέρ: Ας αφήσω τους Έλληνες της Πόλης να απαντήσουν...

Κατερίνα Πρόκου: Λόγω της δουλειάς μου έχω επαφές με πολλούς Ελλαδίτες. Στους Ελλαδίτες δεν καταλογίζουμε τίποτα, απλώς θα θέλαμε να ξέρουν περισσότερα πράγματα για μας και το πιο σημαντικό να προσπαθούν να μάθουν ιστορία αντικειμενική, να ξεφύγουν από τους μύθους και τους θρύλους και, βέβαια, να μην μας ξεχάσουν και μας ξεγράψουν.

• Ποιες είναι σήμερα οι σχέσεις Τούρκων και Ρωμιών; Εξακολουθεί να υπάρχει καχυποψία, συμβιώνουν με επιφανειακή ευγένεια, έχουν εξομαλυνθεί οι σχέσεις, ή υποβόσκει εκθρόνιση;

Ορχάν Τουρκέρ: Ανάλογα με την περίπτωση, όλοι αυτοί οι ορισμοί ισχύουν.

Κατερίνα Πρόκου: Θέλω να προσθέσω στα λεγόμενα του Ορχάν ότι σήμερα οι σχέσεις και η αντιμετώπιση είναι διαφορετική. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Πόλης έχει έρθει εδώ τα τελευταία 30-35 χρόνια, όταν ήδη είχε ελαττωθεί ο Ρωμαίικος πληθυσμός, οπότε δεν έζησαν, δεν γνώρισαν τους Ρωμιούς και τη συμβίωση με αυτούς. Τους αντιμετωπίζουν σαν ξένους, και, μάλιστα τους ονοματίζουν, τους χαρακτηρίζουν "ξένους".

• Μοιράζετε τον χρόνο σας ανάμεσα στην Πόλη, τα Πριγκηπόννησα και την Αθήνα. Τι αποκομίζετε από κάθε χώρο;

Ορχάν Τουρκέρ: Η Πόλη είναι η γενέτειρά μας και το πάθος μας, τα Πριγκηπόννησα διατηρούν ακόμη τις ομορφιές της παλαιάς Κωνσταντινούπολης και στην Αθήνα βρίσκουμε τους παλιούς φίλους, τους συγγενείς και ζωντανή κοσμική ζωή.

Κατερίνα Πρόκου: Η Πόλη είναι ο "τόπος" μας και η ωραιότερη πόλη του κόσμου, στα Πριγκηπόννησα έζησα τα παιδικά μου χρόνια, έχω πολλές "πρώτες" αναμνήσεις, είναι ο τόπος που ηρεμώ. Η Αθήνα είναι η πόλη όπου βρίσκουμε ό,τι χάσαμε στην Κωνσταντινούπολη, από τους συγγενείς και φίλους μέχρι τη ζωντανή κοσμική ζωή.

• Ποιες είναι οι αγαπημένες σας γωνιές στην Πόλη;

Ορχάν Τουρκέρ: Τα Πριγκηπόννησα, το Πέρα, ο Βόσπορος και η Χαλκηδόνα.

Κατερίνα Πρόκου: Τα Πριγκηπόννησα, η Παλιά Πόλη και η Χαλκηδόνα.

• Ως ξεναγοί, ποιους χώρους -πέρα από τους γνωστούς- θα συστήνατε στους επισκέπτες της Πόλης, προκειμένου να τη γνωρίσουν καλύτερα, να γευτούν την κουζίνα της, ή, να απολαύσουν εικόνες ασυνήθιστες;

Ορχάν Τουρκέρ: Θα συνιστούσα να επισκεφτούν τις παλιές αγορές, μεταξύ Σκεπαστής και Αιγυπτιακής αγοράς, γειτονιές της παλιάς Πόλης, όπως Ψωμαθεία και Κοντοσκάλι, τα ιστορικά χαμάμ, τα λαϊκά εστιατόρια του Πέρα.

Κατερίνα Πρόκου: Οι γειτονιές της τειχισμένης Πόλης αποτελούν το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της Πόλης, όπου ιστορία, μύθος, θρύλος και σημερινή πραγματικότητα συνυπάρχουν. Ενδιαφέρον έχει επίσης στην Ασιατική πλευρά το Σκούταρι (USKUDAR) και η Χαλκηδόνα (KADIKOY) μέσα στην αγορά της βρίσκει κανείς εστιατόρια με παραδοσιακή ανατολίτικη κουζίνα. Για Πολίτικα μεζεδάκια θα πάτε στην ψαραγορά του Πέρα (NEVIZADE SOKAK-BEYOGLU).

Στην **ΕΡΓΟΝΟΜΙΚΗ** σχεδιάζουμε και υλοποιούμε με βάση τις επιθυμίες και τις ανάγκες σας προσεγγίζοντας το αντικείμενο από την οπτική του αρχιτέκτονα σε συνεργασία πάντα με επώνυμους Ιταλικούς Οίκους.

► ΚΟΥΖΙΝΕΣ ► ΠΟΡΤΕΣ ► ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ ► ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ► ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ **FRANKE**

Ηρ. Πολυτεχνείου 236 & Αυξεντίου,
Λάρισα, Τ.Κ. 41221,
Τηλ: 2410579197, FAX: 2410555472

www.ergonomiki.gr
e-mail: info@ergonomiki.gr

Η Πόλη γοπιεύει, ξυπνάει μνήμες, συκινεί...
Ένα οδοιπορικό στην Κωνσταντινούπολη
δεν είναι μια οποιαδήποτε εκδρομή !!!

ΤΑΞΙΔΙΑ

ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΠΟΥΛΜΑΝ

THESSALOS
tours & travel

ΣΤΕΡΓΙΟΣ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΒΑΣ

ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΖΗ 33 ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΑΡΙΣΑ

Τηλ. +30 2410 257100 +30 2410 534848 Fax: +30 2410 257090

e-mail: thessalostravel@yahoo.gr